
ვარშავა, 2023 წლის 16 ივნისი
დასკვნა-Nr.: JUD-GEO/457/2023 [NR]

მოსაზრება სასამართლო სისტემის რეფორმასთან დაკავშირებული რამდენიმე საკითხის შესახებ

საქართველო

წინამდებარე მოსაზრების შემუშავებაში წვლილი შეიტანეს თამარა ტაკიჩმა, იუსტიციისა და კანონის უზენაესობის ექსპერტი, და ვასილ ვაშჩანკამ, ადამიანის უფლებათა და კანონის უზენაესობის საერთაშორისო ექსპერტი.

ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის
უფლებათა ოფისი

მიოდოვას ქუჩა 10, PL-00-251 ვარშავა
ოფისი: +48 22 520 06 00, ფაქსი: +48 22 520 0605
www.legislationline.org

შესავალი

ODIHR პასუხობს საქართველოს იმდროინდელი სახალხო დამცველის თხოვნას საქართველოში სასამართლო სისტემის რეფორმასთან დაკავშირებულ რამდენიმე საკითხთან დაკავშირებით საერთაშორისო ვალდებულებებისა და სტანდარტების საერთაშორისო ექსპერტიზის შესახებ.

სამართლიანი, ანგარიშვალდებული და ხელმისაწვდომი მართლმსაჯულების სისტემა და დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლო სისტემა კანონის უზენაესობის ფუნდამენტური ელემენტია და უმნიშვნელოვანესია ზოგადად მართლმსაჯულების სისტემის მიმართ საზოგადოების ნდობისა და სანდოობის გასაძლიერებლად. ეუთოს წევრმა სახელმწიფოებმა თავიანთი ვალდებულებების ფარგლებში იკისრეს ვალდებულება, რომ „პატივი სცენ მოსამართლეთა დამოუკიდებლობასთან დაკავშირებულ საერთაშორისო სტანდარტებს [...] და საჯარო სასამართლო სამსახურის მიუკერძოებელ ფუნქციონირებას“ და „უზრუნველყონ, რომ სასამართლოს დამოუკიდებლობა იყოს გარანტირებული და დაცული ქვეყნის კონსტიტუციით ან კანონით და მას პატივს სცემდნენ პრაქტიკაში“ (1991 წლის მოსკოვის დოკუმენტი).

საქართველოს იმდროინდელი სახალხო დამცველის მიერ დასმული კითხვები, უპირველეს ყოვლისა, მიზნად ისახავს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს (HCJ) მუშაობისა და გადაწყვეტილებების უფრო ლეგიტიმურობისა და სანდოობის ხელშეწყობას აღნიშნულ ორგანოში გამჭვირვალობის ნაკლებობისა და/ან კორპორატივიზმის რისკის კონტექსტში, საკუთარი ინტერესების გატარების ან კრონიზმის წინააღმდეგ. ისინი ასევე მიზნად ისახავენ მოსამართლეთა, მათ შორის სასამართლო სისტემის მაღალი დონის თანამდებობის პირების, სტატუსის, სანდოობის, ლეგიტიმურობის, კეთილსინდისიერების, ანგარიშვალდებულებისა და დამოუკიდებლობის ამაღლებას. ამ კუთხით, კიდევ ერთხელ უნდა აღინიშნოს სასამართლო მართვის პოლიტიკისა და პროცედურების მნიშვნელობა, რომელიც უზრუნველყოფს სასამართლო სისტემის ანგარიშვალდებულებას და სახელმწიფო ხელისუფლების შტოებს შორის კარგად ფუნქციონირებად შემოწმებისა და ბალანსის სისტემას.

მოსაზრება ეხმიანება საერთაშორისო და რეგიონალურ ავტორიტეტულ რეკომენდაციებს, სასამართლო პრაქტიკას და ეუთოს რეგიონის პრაქტიკას, რომელმაც შეიძლება სასარგებლო მითითებები და მაგალითები შემოგვთავაზოს სასამართლო ხელისუფლების ფუნქციონირებასთან დაკავშირებულ სხვადასხვა საკითხებზე, მათ შორის:

- კორპორატივიზმის რისკის თავიდან აცილების მიზნით იუსტიციის სისტემის საბჭოებში გადაწყვეტილების მიღების წესი, მათ შორის ხმის მიცემის მეთოდის და ბარიერის ადაპტირების შესაძლებლობით მართლმსაჯულების განხორციელების ფუნდამენტურ საკითხებზე სასამართლო და არამოსამართლე წევრების კონსენსუსის უზრუნველსაყოფად, მოსამართლეების დანიშვნასა და გათავისუფლებასთან დაკავშირებულ საკითხებზე, განსაკუთრებით

სასამართლო სისტემაში მაღალ თანამდებობებზე და სხვა საკითხებზე, რომლებიც საკვანძოა სასამართლოს დამოუკიდებლობის გარანტიისთვის;

- ზოგადი წესები ცალკეული მოსამართლეებისთვის საქმეების განაწილებისა და სასამართლო შემადგენლობის შესახებ, გამონაკლისების ჩათვლით, გარე ან შიდა არასათანადო გავლენის თავიდან ასაცილებლად;
- სასამართლოს თავმჯდომარის კანდიდატურის არჩევის, დანიშვნის ან არჩევის პროცედურები, როგორც აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლებისგან, ასევე სასამართლოს შიგნით დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად;
- ადმინისტრაციული ან მენეჯერული თანამდებობების მქონე მოსამართლეთა სტატუსი და პრივილეგიები, რაც მათ საშუალებას უნდა აძლევდეთ შეასრულონ თავიანთი ფუნქციები მაქსიმალურად გულმოდგინედ, ეფექტურად და დროულად და ამასთან, შეინარჩუნონ კავშირი სასამართლო პრაქტიკასთან;
- მოსამართლეთა ქონებრივი დეკლარაციის გადამოწმების სისტემა; და
- მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინური საქმის აღძვრაზე პასუხისმგებელი ორგანოს დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის გარანტიები.

მისი მანდატის ფარგლებში, დაეხმაროს ეუთოს წევრ სახელმწიფოებს ეუთოს ადამიანური განზომილების ვალდებულებების შესრულებაში, ODIHR, მოთხოვნის შემთხვევაში, ახორციელებს კანონპროექტებისა და არსებული კანონმდებლობის მიმოხილვას, რათა შეაფასოს მათი შესაბამისობა ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სტანდარტებთან და ეუთოს ადამიანის განზომილების ვალდებულებებთან და იძლევა კონკრეტულ რეკომენდაციებს მათი გაუმჯობესებისთვის.

სარჩევი

I. შესავალი	5
II. მოსაზრების ფარგლები	66

I. შესავალი

1. 2022 წლის 5 დეკემბერს, საქართველოს იმდროინდელმა სახალხო დამცველმა ეუთოს დემოკრატიული ინსტიტუტებისა და ადამიანის უფლებათა ოფისს (შემდგომში „ODIHR“) გაუგზავნა თხოვნა იურიდიული ექსპერტიზის მომზადებასთან დაკავშირებით საქართველოში სასამართლო რეფორმასთან დაკავშირებულ გარკვეულ საკითხებზე.
2. 2022 წლის 23 დეკემბერს ODIHR-მა უპასუხა აღნიშნულ მოთხოვნას და დაადასტურა ოფისის მზადყოფნა მოამზადოს მოსაზრება, რომელიც ასახავს მოქმედ საერთაშორისო და რეგიონულ სტანდარტებს და სხვა ქვეყნებში კარგი საკანონმდებლო პრაქტიკის შედარებითი მიმოხილვას საქართველოში მიმდინარე სასამართლო რეფორმის კონკრეტულ ასპექტებთან დაკავშირებით.
3. საქართველოს იმდროინდელი სახალხო დამცველის მოთხოვნის შესაბამისად, მოსაზრება განსაკუთრებულ ყურადღებას გაამახვილებს შემდეგ საკითხებზე:
 - იუსტიციის საბჭოებში გადაწყვეტილების მიღების წესები და მოდალობები კორპორატივიზმისა და კრონიზმის რისკის შესამცირებლად;
 - საქმის განაწილების ელექტრონული სისტემიდან გამონაკლისები და მოსამართლეთა შემადგენლობის/კოლეგიის შედგენის წესი;
 - სასამართლოების/სექციების/პალატების თავმჯდომარეების დანიშვნა;
 - ადმინისტრაციულ ან მენეჯერულ თანამდებობაზე მყოფი მოსამართლეების სტატუსი და პრივილეგიები, მათ შორის საქმეების დატვირთვის შემცირება;
 - მოსამართლეთა ქონებრივი დეკლარაციების შემოწმების სისტემის ფარგლებს და ასეთი სისტემის გაძლიერების მეთოდებს, მათ შორის, ოჯახის წევრების ქონებასთან მიმართებაში; და
 - მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის ორგანოს დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის გარანტიები.
4. წინამდებარე მოსაზრება განხილულ უნდა იქნეს ზემოაღნიშნულ ასპექტებთან დაკავშირებულ ODIHR-ის დასკვნებში და რეკომენდაციებში მოცემულ მოსაზრებებთან ერთად, რომლებიც გამოქვეყნდა 2019 და 2023 წლებში¹ საქართველოში სასამართლო რეფორმის შესახებ, ასევე ODIHR-ის მონიტორინგის ანგარიშებთან ერთად, რომელიც ეხება 2019-2021 წლებში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების დანიშვნას.²

1 იხილეთ ODIHR, [დასკვნა საქართველოს სასამართლო სისტემის სამართლებრივი ჩარჩოს ცვლილების კანონპროექტის შესახებ](#), 2023 წლის 15 მარტი; და [მოსაზრება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნასთან დაკავშირებული ცვლილებების პროექტთან დაკავშირებით](#), 2019 წლის 17 აპრილი.

2 2019-2021 წლებში ODIHR ახორციელებდა საქართველოს სახალხო დამცველის (ომბუდსმენის) მოთხოვნის საფუძველზე საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების წარდგენისა და დანიშვნის პროცესს მონიტორინგს. უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის მონიტორინგის ოთხი შესაბამისი ანგარიში გაცემულია. იხილეთ ODIHR, [ანგარიში საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის პირველი](#)

5. წინამდებარე მოსაზრება მომზადდა ზემოაღნიშნული თხოვნის საპასუხოდ. ODIHR-მა მოამზადა წინამდებარე მოსაზრება თავისი მანდატის ფარგლებში, რომ დაეხმაროს ეუთოს წევრ სახელმწიფოებს ეუთოს ვალდებულებების შესრულებაში.³

II. მოსაზრების ფარგლები

6. წინამდებარე მოსაზრების ფარგლები მოიცავს მხოლოდ იმ საკითხებს, რომლებიც აღნიშნული იყო იმდროინდელი სახალხო დამცველის მოთხოვნაში, როგორც ეს ზემოთ არის ასახული. ამგვარად შეზღუდული მოსაზრება არ წარმოადგენს საქართველოში სასამართლო სისტემის მარეგულირებელი მთელი სამართლებრივი და ინსტიტუციური ჩარჩოს სრულ და ყოვლისმომცველ მიმოხილვას.
7. მოსაზრება ეფუძნება ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო და რეგიონულ სტანდარტებს, ნორმებსა და რეკომენდაციებს, ასევე ეუთოს ადამიანური განზომილების შესაბამის ვალდებულებებს. მოსაზრება ასევე ხაზს უსვამს, საჭიროების შემთხვევაში, ეუთოს სხვა წევრი სახელმწიფოების საუკეთესო პრაქტიკას შესაბამის სფეროში. შესაბამის ეროვნულ კანონმდებლობაზე მითითებისას ODIHR მხარს არ უჭერს რომელიმე კონკრეტული ქვეყნის მოდელს, არამედ ყურადღებას ამახვილებს მოქმედი საერთაშორისო სტანდარტების შესახებ მკაფიო ინფორმაციის მიწოდებაზე და ამავდროულად ახდენს ილუსტრირებას თუ როგორ ხდება მათი პრაქტიკაში დანერგვა გარკვეულ ეროვნულ კანონმდებლობებში. ნებისმიერი ქვეყნის მაგალითს ყოველთვის სიფრთხილით უნდა მივუდგეთ, რადგან მისი სხვა ქვეყნის კანონმდებლობაში გადმოტანა შეიძლება მიზანშეწონილი არ იყოს და ყოველთვის უნდა მოხდეს უფრო ფართო ეროვნული ინსტიტუციური და სამართლებრივი ჩარჩოს, ასევე ქვეყნის კონტექსტისა და პოლიტიკური კულტურის გათვალისწინება.

[ეტაპის შესახებ](#), 2019 წლის ივნისი-სექტემბერი (2019 წლის 10 სექტემბერი); [მეორე ანგარიში საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის შესახებ](#), 2019 წლის ივნისი-დეკემბერი (2020 წლის 9 იანვარი); [მესამე ანგარიში საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის შესახებ](#), 2020 წლის დეკემბერი – 2021 წლის ივნისი (2021 წლის 9 ივლისი); და [მეოთხე ანგარიში საქართველოში უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა წარდგენისა და დანიშვნის შესახებ](#) (2021 წლის 23 აგვისტო).

3 იხილეთ, განსაკუთრებით, ეუთოს გადაწყვეტილება №7/08 ეუთოს სფეროში კანონის უზენაესობის შემდგომი გაძლიერების შესახებ (2008), პუნქტი 4, სადაც მინისტრთა საბჭო „მოუწოდებს წევრ სახელმწიფოებს, საჭიროების შემთხვევაში, ეუთოს შესაბამისი აღმასრულებელი სტრუქტურების დახმარებით, მათი მანდატების შესაბამისად და არსებული რესურსების ფარგლებში, გააგრძელონ და გააძლიერონ ძალისხმევა ინფორმაციისა და საუკეთესო პრაქტიკის გაზიარებისა და სასამართლოს დამოუკიდებლობის, კანონის უზენაესობის გაძლიერების, მართლმსაჯულების ეფექტური განხორციელების, სამართლიანი სასამართლოს უფლების გაძლიერების, სასამართლოზე ხელმისაწვდომობის, სახელმწიფო ინსტიტუტებისა და თანამდებობის პირების ანგარიშვალდებულებას, საჯარო ადმინისტრაციაში კანონის უზენაესობის პატივისცემის, იურიდიული დახმარების უფლებისა და პატიმრობაში მყოფი პირების უფლებების პატივისცემის კუთხით”.

8. უფრო მეტიც, ქალთა მიმართ დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ კონვენციის⁴ (შემდგომში „CEDAW“) და გენდერული თანასწორობის ხელშეწყობის ეუთოს 2004 წლის სამოქმედო გეგმის შესაბამისად⁵ და გენდერის ეუთოს შესაბამის აქტივობებში, პროგრამებსა და პროექტებში ჩართვის ვალდებულების შესაბამისად, წინამდებარე მოსაზრება საჭიროებისამებრ ითვალისწინებს გენდერისა და მრავალფეროვნების პერსპექტივას.
9. თუ მოსაზრება ითარგმნება სხვა ენაზე, უპირატესობა მიენიჭება ინგლისურ ვერსიას. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, ODIHR-ი ხაზგასმით აღნიშნავს, რომ წინამდებარე მოსაზრება ხელს არ უშლის ODIHR-ს მომავალში შეიმუშაოს დამატებითი წერილობითი ან ზეპირი რეკომენდაციები ან მოსაზრებები შესაბამის საკითხებზე საქართველოში.

III. სამართლებრივი ანალიზი

1. ადამიანის უფლებათა შესაბამისი საერთაშორისო სტანდარტები და ეუთოს ადამიანის განზომილების ვალდებულებები ზოგადად სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობასთან დაკავშირებით
10. სასამართლოს დამოუკიდებლობა არის ფუნდამენტური პრინციპი და არსებითი ელემენტი ნებისმიერი დემოკრატიული სახელმწიფოსთვის, რომელიც დაფუძნებულია კანონის უზენაესობაზე, ისევე როგორც ხელისუფლების განაწილების ფუნდამენტური დემოკრატიული პრინციპის განუყოფელი ნაწილი.³ ეს დამოუკიდებლობა გულისხმობს, რომ როგორც სასამართლოს, როგორც ინსტიტუტს, ასევე ცალკეული მოსამართლეებს უნდა შეეძლოთ მათი პროფესიული ვალდებულებების განხორციელება თვითნებური დისციპლინური გამოძიების ან/და სანქციების ან აღმასრულებელი ან საკანონმდებლო ხელისუფლების გადაწყვეტილებების შიშის ან სხვა გარე ფაქტორების გარეშე. სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობა ასევე აუცილებელია საზოგადოების მხრიდან ნდობის და სანდოობის გაზრდის კუთხით ზოგადად მართლმსაჯულების სისტემაში, რომ ყველა თანასწორი იყოს კანონის წინაშე და არავინ არ იდგეს კანონზე

4 გაეროს კონვენცია ქალთა მიმართ დისკრიმინაციის ყველა ფორმის აღმოფხვრის შესახებ (შემდგომში „CEDAW“), მიღებული გენერალური ასამბლეის რეზოლუციით 34/180 1979 წლის 18 დეკემბერს. საქართველომ მოახდინა CEDAW-ს რატიფიცირება 1994 წლის 26 ოქტომბერს.

5 როგორც *ეუთოს კოპენჰაგენის 1990 წლის დოკუმენტში* აღნიშნული, „კანონის უზენაესობა არ ნიშნავს მხოლოდ ფორმალურ კანონიერებას, რომელიც უზრუნველყოფს კანონზომიერებასა და თანმიმდევრულობას დემოკრატიული წესრიგის მიღწევასა და აღსრულებაში, არამედ სამართლიანობას, რომელიც დაფუძნებულია უმაღლესი ღირებულების აღიარებასა და ადამიანის პიროვნების სრულ მიღებაზე და გარანტირებულია ინსტიტუტების მიერ, რომლებიც უზრუნველყოფენ მის სრულყოფილად გამოხატვის სამართლებრივ ჩარჩოს“ (პარ. 2); იხილეთ აგრეთვე პარაგრაფი 5.12, რომელიც ეხება „მოსამართლეთა დამოუკიდებლობას და საჯარო სასამართლო სამსახურის მიუკერძოებელ ფუნქციონირებას“ მათ შორის „მართლმსაჯულების იმ ელემენტებს, რომლებიც არსებითია ყველა ადამიანის თანდაყოლილი ღირსებისა და თანაბარი და განუყოფელი უფლებების სრული გამოხატვისათვის“. აგრეთვე *ეუთოს მინისტრთა საბჭოს გადაწყვეტილება №12/05 სისხლის სამართლის სისტემაში ადამიანის უფლებებისა და კანონის უზენაესობის დაცვის შესახებ*, 2005 წლის 6 დეკემბერი.

მაღლა. საზოგადოების ნდობა სასამართლოსადმი და მისი აღქმა, როგორც პოლიტიკური გავლენისგან დამოუკიდებლად, სასიცოცხლოდ მნიშვნელოვანია დემოკრატიულ ქვეყანაში, სადაც პატივს სცემენ კანონის უზენაესობას. სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის პრინციპი ასევე გადამწყვეტია ადამიანის უფლებათა სხვა საერთაშორისო სტანდარტების დაცვისთვის.⁶ უფრო კონკრეტულად, სასამართლოს დამოუკიდებლობა წარმოადგენს ყველა პირის სამართლიანი სასამართლოს უფლების უფრო ფართო გარანტიის წინაპირობას, ანუ სამართლიანი და საჯარო განხილვა კანონის თანახმად შექმნილი კომპეტენტური, დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი და ანგარიშვალდებული სასამართლოს მიერ.

11. საერთაშორისო დონეზე, უკვე დიდი ხანია აღიარებულია, რომ სამართალწარმოების მხარეებს, როგორც სისხლის, ისე სამოქალაქო საკითხებში აქვთ სამართლიანი სასამართლოს უფლება „დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ტრიბუნალის მიერ“, რომელიც ასახულია ადამიანის უფლებათა საყოველთაო დეკლარაციის მე-10 მუხლში, ასახავს საერთაშორისო ჩვეულებით სამართალს და შემდგომში ასახულ იქნა სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების საერთაშორისო პაქტის მე-14 მუხლში (შემდგომში „ICCPR“).⁷
12. დამოუკიდებელი სასამართლო სისტემის ჩამოყალიბებისა და შესანარჩუნებლად საჭირო ინსტიტუციური ურთიერთობები და მექანიზმები წარმოადგენს სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის შესახებ გაეროს ძირითადი პრინციპების (1985)⁸ საგანს და შემდგომ დამუშავებულია სასამართლო სისტემის ქცევის ბანგალორის პრინციპებში (2002).⁹ კერძოდ, აღნიშნული პრინციპები გულისხმობენ, რომ მოსამართლეები პასუხისმგებელი არიან თავიანთი ქცევისთვის სასამართლო სტანდარტების შესანარჩუნებლად შექმნილი შესაბამისი ინსტიტუტების წინაშე, რომლებიც თავად არიან დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი და მიზნად ისახავს შეავსონ და არ გადაუხვიონ არსებული კანონისა და ქცევის წესებიდან, რომლებიც სავალდებულოა მოსამართლეებისთვის.¹⁰
13. ICCPR-ის მე-14 მუხლზე №32 ზოგად კომენტარში, გაეროს ადამიანის უფლებათა კომიტეტმა (შემდგომში „გაეროს კომიტეტი“) კონკრეტულად განსაზღვრა, რომ სახელმწიფოებმა უნდა უზრუნველყონ „მართლმსაჯულების რეალური დამოუკიდებლობა აღმასრულებელი

6 იხილეთ მაგ., ეუთო, მინისტრთა საბჭოს გადაწყვეტილება No. 12/05 სისხლის სამართლის სისტემაში ადამიანის უფლებებისა და კანონის უზენაესობის დაცვის შესახებ, 2005 წლის 6 დეკემბერი.

7 გაეროს საერთაშორისო პაქტი სამოქალაქო და პოლიტიკური უფლებების შესახებ (შემდგომში „ICCPR“), მიღებული გაეროს გენერალური ასამბლეის მიერ 1966 წლის 16 დეკემბრის 2200A (XXI) რეზოლუციით. საქართველოს რესპუბლიკა შეუერთდა ICCPR-ს 1994 წლის 3 მაისს.

8 გაეროს ძირითადი პრინციპები სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის შესახებ, დამტკიცებული გაეროს გენერალური ასამბლეის 1985 წლის 29 ნოემბრის 40/32 და 1985 წლის 13 დეკემბრის 40/146 რეზოლუციებით.

9 სასამართლო ქცევის ბანგალორის პრინციპები, მიღებული სასამართლო ჯგუფის მიერ სასამართლო მთლიანობის გაძლიერების შესახებ, რომელიც არის დამოუკიდებელი, ავტონომიური, არაკომერციული და ნებაყოფლობითი ერთეული, რომელიც შედგება სასამართლო ხელისუფლების ხელმძღვანელებისგან ან უმაღლესი მოსამართლეებისგან სხვადასხვა ქვეყნიდან, შესწორებული მრგვალ მაგიდაზე. უმთავრესი მოსამართლეების შეხვედრა ჰააგაში (2002 წლის 25-26 ნოემბერი) და დამტკიცებული გაეროს ეკონომიკური და სოციალური საბჭოს მიერ 2006 წლის 27 ივლისის 2006/23 რეზოლუციაში. 2010 წ.), მომზადებული სასამართლო ჯგუფის მიერ სასამართლო მთლიანობის განმტკიცების შესახებ.

10 [სასამართლო ქცევის ბანგალორის პრინციპები](#), 2002, პრეამბულა.

ხელისუფლებისა და საკანონმდებლო ხელისუფლების პოლიტიკური ჩარევისგან“ და მიიღონ „კონკრეტული ზომები სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის გარანტირებისთვის, რომ გადაწყვეტილების მიღებისას მოსამართლეები დაცული იყვნენ ნებისმიერი ფორმის პოლიტიკური გავლენისგან კონსტიტუციით ან მთავარი და ქვემდებარე კანონმდებლობის მიღების გზით, და დადგინდეს მკაფიო პროცედურები და ობიექტური კრიტერიუმები სასამართლო ხელისუფლების წევრების დანიშვნის, ანაზღაურების, თანამდებობაზე მუშაობის, დაწინაურების, უფლებამოსილების შეჩერების და გათავისუფლების და მათ მიმართ დაკისრებული დისციპლინური სახდელის მიმართ“.¹¹

14. ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლი (შემდგომში „ECHR“)¹² ადგენს, რომ ყველას აქვს სამართლიანი და საჯარო სასამართლო განხილვის უფლება „კანონის თანახმად შექმნილი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი ტრიბუნალის მიერ“. იმისათვის, რომ დადგინდეს არის თუ არა ორგანო „დამოუკიდებელი“ ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 პუნქტის 1-ლი პუნქტის მიხედვით, ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო (შემდგომში „ECtHR“) მხედველობაში იღებს სხვადასხვა ელემენტებს, როგორცაა მისი წევრების დანიშვნის წესი და ვადა, გარეშე ზეწოლის წინააღმდეგ გარანტიების არსებობა და გააჩნია თუ არა ორგანოს დამოუკიდებლობის სახე.¹³ რაც შეეხება „კანონით დადგენილ“ მოთხოვნას, ის მოიცავს არა მხოლოდ „ტრიბუნალის“ არსებობის სამართლებრივ საფუძველს, არამედ ტრიბუნალის მის მარეგულირებელ კონკრეტულ წესებთან შესაბამისობას, განიხილავს როგორც მის შემადგენლობას თითოეულ შემთხვევაში, ასევე მოსამართლეთა თავდაპირველი დანიშვნის პროცედურას.¹⁴ მოსაზრებაში ასევე არის მითითებები ევროპულ მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭოს (შემდგომში „CCJE“) დასკვნებზე,¹⁵ რომელიც წარმოადგენს ევროსაბჭოს მრჩეველთა ორგანოს მოსამართლეთა დამოუკიდებლობასთან, მიუკერძოებლობასთან და კომპეტენციასთან დაკავშირებულ საკითხებზე, ასევე ევროსაბჭოს სამართლის მეშვეობით დემოკრატიის დასაცავად ევროპული კომისიის (შემდგომში „ვენეციის

11 გაეროს ადამიანის უფლებათა კომიტეტი, ზოგადი კომენტარი No. 32 ICCPR-ის მე-14 მუხლზე: სასამართლოსა და ტრიბუნალების წინაშე თანასწორობის უფლება და სამართლიანი სასამართლო, 2007 წლის 23 აგვისტო, პუნქტი 19.

12 *ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა და ძირითად თავისუფლებათა დაცვის კონვენცია* (ECHR) ძალაში შევიდა 1953 წლის 3 სექტემბერს. საქართველომ ECHR-ის რატიფიცირება მოახდინა 1999 წლის 20 მაისს.

13 იხილეთ მაგ., ადამიანის უფლებათა ევროპული სასამართლო (ECtHR), *Campbell and Fell v. the United Kingdom*, Application No. 7819/77, 7878/77, 1984 წლის 28 ივნისი, პუნქტი 78. აგრეთვე *ოლესანდრ ბორვაკის წინააღმდეგ*, განაცხადი No. 22330/05, 2009 წლის 5 მაისის გადაწყვეტილება, პუნქტი 38; და *Oleksandr Volkov v. Ukraine*, განაცხადი No. 21722/11, 2013 წლის 25 მაისის გადაწყვეტილება, პუნქტი 103.

14 იხილეთ მაგ., ECtHR, *Guðmundur Andri Ástráðsson v. Iceland* [GC], განაცხადი No. 26374/18, 2020 წლის 1 დეკემბერი, პარ. 223-228 წწ.

15 ხელმისაწვდომია შემდეგ ბმულზე <http://www.coe.int/t/dghl/cooperation/ccje/textes/Avis_en.asp>, კერძოდ, CCJE, *მოსაზრება No. 24 (2021): ოლტიციის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი სასამართლო სისტემები, 2021 წლის 5 ნოემბერი, №10 (2007) დასკვნასთან* ერთად საზოგადოების სამსახურში მყოფი მართლმსაჯულების საბჭოს შესახებ; *მოსაზრება N 3 (2002) მოსამართლეთა პროფესიული ქცევის პრინციპებისა და წესების შესახებ, კერძოდ ეთიკის, შეუთავსებელი ქცევისა და მიუკერძოებლობის შესახებ*, 2002 წლის 19 ნოემბერი. იხილეთ აგრეთვე CCJE, *მოსაზრება N1 (2001) სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის სტანდარტები და მოსამართლეთა გათავისუფლების შეზღუდვა*, 2001 წლის 23 ნოემბერი; მოსამართლეთა მაგნა კარტა, 2010 წლის 17 ნოემბერი; და *მოსაზრება N18 (2015) სასამართლო ხელისუფლების პოზიციისა და სახელმწიფოს სხვა ორგანოებთან ურთიერთობის შესახებ თანამედროვე დემოკრატიაში*, 2015 წლის 16 ოქტომბერი.

კომისია“) მოსაზრებებსა და ანგარიშებზე, რომლის წევრიც არის საქართველო.¹⁶

15. ეუთო-ს წევრმა სახელმწიფოებმა აიღეს ვალდებულება, რომ უზრუნველყონ „მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა და სასამართლო სამსახურის მიუკერძოებლობა“, როგორც სამართლიანობის ერთ-ერთი ელემენტი, „რომელიც არსებითია როგორც ღირსების, ასევე ადამიანის თანაბარი და განუყოფელი უფლებების სრულყოფილად გამოხატვისთვის“ (1990 წლის კოპენჰაგენის დოკუმენტი).¹⁷ 1991 წლის მოსკოვის დოკუმენტი¹⁸ წევრმა სახელმწიფოებმა დამატებითი ვალდებულება აიღეს, რომ „პატივი სცენ საერთაშორისო სტანდარტებს, რომლებიც დაკავშირებულია მოსამართლეთა დამოუკიდებლობასთან [...] და საჯარო სასამართლო სამსახურის მიუკერძოებელ ფუნქციონირებასთან“ (პარ. 19.1) და „უზრუნველყონ, რომ სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობა გარანტირებულია და გათვალისწინებულია ქვეყნის კონსტიტუციით ან კანონმდებლობით და პატივს სცემენ პრაქტიკაში“ (პარ. 19.2). უფრო მეტიც, ეუთოს სფეროში კანონის უზენაესობის შემდგომი გაძლიერების შესახებ (2008) N7/08 გადაწყვეტილებაში, მინისტრთა საბჭომ ასევე მოუწოდა ეუთოს წევრ სახელმწიფოებს „შეასრულონ თავიანთი ვალდებულებები საერთაშორისო სამართლის მიხედვით და დაიცვან ეუთოს ვალდებულებები კანონის უზენაესობის შესახებ, როგორც საერთაშორისო, ისე ეროვნულ დონეზე, მათ შორის მათი კანონმდებლობის, ადმინისტრაციისა და სასამართლო სისტემის ყველა ასპექტში“, როგორც ეუთოს სივრცეში კანონის უზენაესობის განმტკიცების ძირითადი ელემენტი.¹⁹ დამატებითი და დეტალური მითითებები ასევე მოცემულია აღმოსავლეთ ევროპაში, სამხრეთ კავკასიასა და ცენტრალურ აზიაში სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ ODIHR-ის კიევის რეკომენდაციებში (2010) (შემდგომში „კიევის რეკომენდაციები“).²⁰
16. სხვა სასარგებლო დოკუმენტები, რომლებიც შემუშავებულია სხვადასხვა საერთაშორისო და რეგიონულ ფორუმებზე, შეიცავს უფრო პრაქტიკულ მითითებებს სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად, რაც სხვა საკითხებთან ერთად მოიცავს შემდეგს:

16 კერძოდ, სამართლის მეშვეობით დემოკრატიის დასაცავად ევროპული კომისიის (ვენეციის კომისია) ანგარიში მოსამართლეების დანიშვნების შესახებ (2007), CDL-AD(2007)028-e, 2007 წლის 22 ივნისი; ანგარიში სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის შესახებ – ნაწილი I: მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა (2010), CDL-AD(2010)004, 2010 წლის 16 მარტი; და კანონის უზენაესობის საკონტროლო სია, CDL-AD(2016)007, 2016 წლის 18 მარტი.

17 CSCE/ OSCE, CSCE-ს ადამიანური განზომილების კონფერენციის კოპენჰაგენის შეხვედრის დოკუმენტი, პუნქტები. 5 და 5.12.

18 CSCE/ OSCE, CSCE-ს ადამიანური განზომილების კონფერენციის მოსკოვის შეხვედრის დოკუმენტი (მოსკოვი, 1991 წლის 10 სექტემბერი-4 ოქტომბერი).

19 ეუთო, მინისტრთა საბჭოს გადაწყვეტილება No. 7/08 ეუთოს ტერიტორიაზე კანონის უზენაესობის შემდგომი გაძლიერების შესახებ, ჰელსინკი, 4-5 დეკემბერი 2008 წ.

20 ODIHR კიევის რეკომენდაციები სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ აღმოსავლეთ ევროპაში, სამხრეთ კავკასიასა და ცენტრალურ აზიაში (2010) შემუშავდა დამოუკიდებელი ექსპერტების ჯგუფის მიერ ODIHR-ისა და მაქს პლანკის შედარებითი საჯარო სამართლისა და საერთაშორისო სამართლის ინსტიტუტის ხელმძღვანელობით - Minerva Research Group სასამართლო დამოუკიდებლობის შესახებ.

- გაეროს სპეციალური მომხსენებლის ანგარიშები მოსამართლეთა და ადვოკატთა დამოუკიდებლობის შესახებ;²¹
- სასამართლო სისტემის ევროპული ქსელის საბჭოების (ENCJ) ანგარიშები და სხვა დოკუმენტები ²²;
- ევროპული ქარტია მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ (1998);²³
- ვენეციის კომისიის ანგარიში სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის შესახებ, კერძოდ, ნაწილი I მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის შესახებ; ²⁴ და
- ODIHR-ის დასკვნები, რომლებიც ეხება იუსტიციის საბჭოებისა და სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობას.²⁵

2. წინარე ისტორია

17. საქართველომ ევროკავშირში გაწევრიანებაზე განაცხადი 2022 წლის 3 მარტს გააკეთა. 2022 წლის 17 ივნისს ევროკომისიამ გასცა რეკომენდაცია, რომ საქართველოს მიენიჭოს კანდიდატის სტატუსი მას შემდეგ, რაც შეასრულებს თორმეტ პრიორიტეტულ პუნქტს.²⁶ აღნიშნულ პრიორიტეტებს შორის არის სასამართლო სისტემის რეფორმა.²⁷ ევროკომისიის მიერ განსაზღვრული წინაპირობების შესასრულებლად, საქართველოს პარლამენტის იურიდიულ საკითხთა კომიტეტმა საკანონმდებლო ცვლილებების ინიცირებისა და სასამართლო რეფორმის სტრატეგიისა და სამოქმედო გეგმის შემუშავების მიზნით შექმნა სასამართლო რეფორმის სამუშაო ჯგუფი.

21 წლიური ანგარიშები ხელმისაწვდომია ექვს ენაზე (მათ შორის ინგლისურად და რუსულად): <<http://www.ohchr.org/EN/Issues/Judiciary/Pages/Annual.aspx>>.

22 ხელმისაწვდომია შემდეგ ბმულზე <<https://www.ency.eu/>>.

23 *ევროპული ქარტია მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ* (სტრასბურგი, 8-10 ივლისი 1998 წ.), მიღებული მოსამართლეთა ევროპული ასოციაციის მიერ, გამოქვეყნებული ევროპის საბჭოს მიერ [DAJ/DOC (98)23].

24 ვენეციის კომისია, *ანგარიში სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის შესახებ - ნაწილი I: მოსამართლეთა დამოუკიდებლობა* (2010), CDL-AD(2010)004, 2010 წლის 16 მარტი.

25 იხილეთ, მაგალითად: ODIHR, *მოსაზრება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნასთან დაკავშირებული ცვლილებების პროექტზე*, 2019 წლის 17 აპრილი; *მოსაზრება სასამართლოების, სასამართლო ადმინისტრირებისა და მონოლითის მოსამართლეთა სამართლებრივი მდგომარეობის შესახებ კანონების შესახებ* (2020); *საბოლოო მოსაზრება სასამართლო სისტემის ეროვნული საბჭოს აქტში და პოლონეთის ზოგიერთ სხვა აქტში ცვლილებების პროექტის შესახებ* (2017 წლის 5 მაისი); *მოსაზრება პოლონეთის უზენაესი სასამართლოს შესახებ აქტის პროექტის ცალკეული დებულებების შესახებ* (2017 წლის 26 სექტემბრის მდგომარეობით); *მოსაზრება პოლონეთის უზენაესი სასამართლოს შესახებ კანონის პროექტის გარკვეული დებულებების შესახებ* (2017 წლის 30 აგვისტო); *მოსაზრება 29/1967 კანონის შესახებ სასამართლო სისტემის, სასამართლო სისტემის უმაღლესი იუსტიციის საბჭოსა და მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ ტუნისში* (შესწორებული 2005 წლის 12 აგვისტომდე (2012 წლის 21 დეკემბერი); და რამდენიმე სხვა მოსაზრება ხელმისაწვდომია <<http://www.legislationline.org>>.

26 იხილეთ *მოსაზრება საქართველოს მიერ ევროკავშირში წევრობის განაცხადის შესახებ*, 2022 წლის 17 ივნისი.

27 იქვე. სასამართლო რეფორმასთან დაკავშირებულ პრიორიტეტში ნათქვამია: „მიიღეთ და განახორციელოთ სასამართლო რეფორმის გამჭვირვალე და ეფექტიანი სტრატეგია და 2021 წლის შემდგომი სამოქმედო გეგმა, რომელიც დაფუძნებულია ფართო, ინკლუზიურ და მრავალპარტიულ საკონსულტაციო პროცესზე; უზრუნველყოს სასამართლო სისტემა, რომელიც იქნება სრულად და ჭეშმარიტად დამოუკიდებელი, ანგარიშვალდებულებული და მიუკერძოებელი მთელი სასამართლო ინსტიტუციური ჯაჭვის განმავლობაში, ასევე უფლებამოსილებების დანაწილების უზრუნველსაყოფად; კერძოდ, უზრუნველყოს ყველა სასამართლო და პროკურატურის, განსაკუთრებით უზენაესი სასამართლოს სათანადო ფუნქციონირება და მთლიანობა და აღმოფხვრას გამოვლენილი ხარვეზები, მათ შორის მოსამართლეთა ნომინაცია ყველა დონეზე და გენერალური პროკურორის ნომინაცია; განახორციელოს იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს საფუძვლიანი რეფორმა და დანიშნოს უმაღლესი საბჭოს დარჩენილი წევრები. ყველა ეს ღონისძიება სრულად უნდა შეესაბამებოდეს ევროპულ სტანდარტებს და ვენეციის კომისიის რეკომენდაციებს“.

18. საქართველოს იმდროინდელმა სახალხო დამცველმა წარმოადგინა წინადადებები სასამართლო რეფორმის შესახებ, რომ დახმარება გაეწია პარლამენტისთვის ევროკავშირის პრიორიტეტების დასაკმაყოფილებლად კანონმდებლობის შემუშავებაში და ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სტანდარტების შესაბამისად სასამართლო რეფორმისთვის აუცილებელი ნაბიჯების განსახორციელებლად. მიმდინარე დისკუსიების შემდგომი ინფორმირების მიზნით, იმდროინდელმა სახალხო დამცველმა სთხოვა ODIHR-ს მოემზადებინა დამატებითი ექსპერტიზის დასკვნა მოქმედი საერთაშორისო და რეგიონული სტანდარტების და რეკომენდაციების შესახებ პარლამენტში წარდგენილ წინადადებებთან დაკავშირებით. უფრო კონკრეტულად, საქართველოს იმდროინდელმა სახალხო დამცველმა კონკრეტულად სთხოვა ODIHR-ს ზემოაღნიშნულ საკითხებზე ფოკუსირება.

3. გადაწყვეტილების მიღება იუსტიციის საბჭოებში

19. პირველი საკითხი ეხება იუსტიციის საბჭოებში გადაწყვეტილების მიღების წესებსა და მეთოდებს, რომ შემცირდეს კორპორატივიზმისა და კრონიზმის რისკი, და წინადადების შემოთავაზებას ორმაგი უმრავლესობის მექანიზმის შემოღების შესახებ, რომელიც მოითხოვს გარკვეული გადაწყვეტილებების მიღებას მოსამართლეების ან საბჭოს წევრების უმრავლესობით, აგრეთვე იუსტიციის საბჭოს არამოსამართლე წევრების უმრავლესობით (შემდგომში „ორმაგი უმრავლესობა“). ასეთი ორმაგი უმრავლესობის მთავარი მიზანია შეამციროს მოსამართლე წევრების გავლენა საბჭოს გადაწყვეტილების მიღების პროცესში კორპორატივიზმისა და კრონიზმის რისკისაგან.
20. სასამართლო თვითმმართველი ორგანოების, განსაკუთრებით იუსტიციის საბჭოების ან მსგავსი დამოუკიდებელი ორგანოების მთავარი მიზანია სასამართლო და ცალკეული მოსამართლეების დამოუკიდებლობის დაცვა. ამ მიზნის მისაღწევად, იუსტიციის საბჭოები თავად უნდა იყვნენ დამოუკიდებლები თავიანთ მუშაობაში და გადაწყვეტილების მიღებაში, არა მხოლოდ ხელისუფლების სხვა შტოებისგან,²⁸ არამედ სასამართლო სისტემის არასათანადო გავლენისგანაც.²⁹
21. მიუხედავად იმისა, რომ ეუთოს რეგიონში იუსტიციის საბჭოების შემადგენლობა მნიშვნელოვნად განსხვავდება, დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად ზოგადად რეკომენდებულია, რომ საბჭოს წევრების სულ მცირე ნახევარი შემადგენლობა არჩეულ იქნეს მათი კოლეგა მოსამართლეების მიერ.³⁰ ამავდროულად, რეგიონული ორგანოები, მათ შორის ODIHR, ვენეციის

28 იხილეთ ODIHR, *საბოლოო მოსაზრება სასამართლო სისტემის ეროვნული საბჭოს აქტში და პოლონეთის ზოგიერთ სხვა აქტში ცვლილებების პროექტზე* (2017 წლის 5 მაისი), პუნქტი ა. 61.

29 იხილეთ მაგ., ევროპის საბჭო, *2010 (12) რეკომენდაციის განმარტებითი მემორანდუმი მოსამართლეთა შესახებ: დამოუკიდებლობა, ეფექტურობა და პასუხისმგებლობა*, პუნქტი 30.

30 იხილეთ მაგ., ECtHR, *Oleksandr Volkov v. Ukraine*, no. 21722/11, 2013 წლის 9 იანვარი, პუნქტი ა. 112, სადაც ECtHR ხაზს უსვამს სასამართლო კორპუსის საბჭოში საკუთარი წარმომადგენლების არჩევის მნიშვნელობას, რათა „შემცირდეს [ე] მთავრობის პოლიტიკური ორგანოების გავლენა [საბჭოს] შემადგენლობაზე“; ევროსაბჭო, *რეკომენდაცია 2010(12) მოსამართლეების შესახებ: დამოუკიდებლობა, ეფექტურობა და პასუხისმგებლობა*, პუნქტი 27; CCJE-ს *მოსაზრება No24 (2021): იუსტიციის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლო სისტემებში*, 2021 წლის 5 ნოემბერი, პუნქტი 29; *2010 ODIHR კვივის რეკომენდაციები სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ*,

კომისია და CCJE, ზოგადად რეკომენდაციას უწევენ არამოსამართლე წევრების, როგორცაა ადვოკატების, იურიდიული სფეროს სხვა პროფესიონალების, აკადემიური და სამოქალაქო საზოგადოების წარმომადგენლების უფრო მეტ ჩართვას ასეთ ორგანოებში, რომ თავიდან იქნეს აცილებული საკუთარი ინტერესების, დაცვის და კრონიზმის რისკები და ასევე თავიდან იქნეს აცილებული კორპორატივიზმი, გარე, უფრო ნეიტრალური კონტროლის გარკვეული დონით დამატების გზით.³¹

3.1 კვორუმი და ხმის მიცემის ზღვარი იუსტიციის საბჭოების გადაწყვეტილების მიღებისას

22. იუსტიციის საბჭოების მიერ უფლებამოსილების განხორციელების და კონსტიტუციური პასუხისმგებლობის განხორციელების გზა სასამართლოების და სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად არ უნდა განხორციელდეს „იმგვარად, რომ ეჭვქვეშ დააყენოს მისი დამოუკიდებლობა საკანონმდებლო და აღმასრულებელ ხელისუფლებასთან მიმართებაში“³² ან თავად სასამართლო სისტემის შიგნიდან. გადაწყვეტილების მიღების კვორუმისა და ხმის მიცემის ზღვრის შესახებ წესები და დებულებები მნიშვნელოვნად მოქმედებს იუსტიციის საბჭოს ფუნქციონირებაზე. ამასთან დაკავშირებით დადგენილია, რომ არამოსამართლე წევრებს „უნდა გააჩნდეთ იგივე სტატუსი და ხმის უფლება, როგორც სასამართლო წევრებს“³³ და ისინი „უნდა აკმაყოფილებდნენ კეთილსინდისიერების, დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის იგივე სტანდარტებს, როგორც მოსამართლე [წევრები]“.³⁴
23. უნდა აღინიშნოს, რომ საერთაშორისო სტანდარტები კონკრეტულად არ არეგულირებენ იუსტიციის საბჭოებში გადაწყვეტილების მიღების კენჭისყრის

პუნქტი 7, რაც გულისხმობს „მოსამართლეების მიერ არჩეულ მოსამართლეთა წევრთა მნიშვნელოვან რაოდენობას“; ევროსაბჭო, მინისტრთა კომიტეტი, რეკომენდაცია 2010 (12), ნაწილი 27. მოსამართლეთა ევროპული ქარტია და განმარტებითი მემორანდუმი (1998), პუნქტი 1.3, რომელშიც ნათქვამია: „ყოველი გადაწყვეტილების მიმართ, რომელიც გავლენას ახდენს მოსამართლის შერჩევაზე, აყვანაზე, დანიშნაზე, კარიერულ წინსვლაზე ან თანამდებობის შეწყვეტაზე, წესდება ითვალისწინებს აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლებისგან დამოუკიდებელი ხელისუფლების ჩარევას, რომლის ფარგლებში სულ მცირე ნახევარი, ვინც დანიშნულია მოსამართლეებად, არჩეულია მათი კოლეგების მიერ იმ მეთოდებით, რომლებიც უზრუნველყოფენ სასამართლო ხელისუფლების ფართო წარმომადგენლობას.“ ასევე იხილეთ ვენეციის კომისია, [მოსაზრება კანონპროექტის შესახებ, რომელიც ცვლის აქტს სასამართლო ხელისუფლების ეროვნული საბჭოს შესახებ, უზენაესი სასამართლოს შესახებ აქტის შესწორების შესახებ, პოლონეთის პრეზიდენტის მიერ შემოთავაზებული აქტი და ჩვეულებრივი სასამართლოების ორგანიზაციის აქტი](#) (2017 წლის 11 დეკემბერი), პუნქტი 17.

31 იქვე პარაგრაფი 38 ([2017 ODIHR საბოლოო აზრი](#)). აგრეთვე ODIHR, [დასკვნა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნასთან დაკავშირებული ცვლილებების კანონპროექტის შესახებ](#), 2019 წლის 17 აპრილი, პუნქტი 66; CCJE-ს [მოსაზრება No24 \(2021\): იუსტიციის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლო სისტემებში](#), 2021 წლის 5 ნოემბერი, პუნქტი 20; და [2010 ODIHR კიევის რეკომენდაციები სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ](#), პუნქტი 7. აგრეთვე იხილეთ ვენეციის კომისია, [მოსაზრება „ყოველი იუსტიციის საბჭოს რესპუბლიკის მაკედონიის“ კონსტიტუციის შვიდი შესწორების შესახებ, რომელიც ეხება კერძოდ, იუსტიციის საბჭოს, საკონსტიტუციო სასამართლოს კომპეტენციას და სპეციალურ ფინანსურ ზონებს, CDL-AD\(2014\) 026-ე](#), პუნქტები. 68-76; და [მოსაზრება მოლდოვის რესპუბლიკის კონსტიტუციის \(სასამართლო ხელისუფლების\) ცვლილებისა და დამატებების შესახებ კანონის შესახებ, CDL-AD\(2018\)003](#), პუნქტი 56, სადაც ვენეციის კომისიამ აღნიშნა: „[...] საჭიროა სასამართლო სისტემის მონიტორინგი იუსტიციის საბჭოს არამოსამართლე წევრების მეშვეობით. მხოლოდ წევრების დანიშვნის დაბალანსებულ მეთოდს შეუძლია სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის გარანტირება. კორპორატივიზმს უნდა დაუპირისპირდეს სხვა იურიდიული პროფესიების, სასამართლო სისტემის წევრობა, მაგალითად, ადვოკატები, პროკურორები, ნოტარიუსები, მეცნიერები, სამოქალაქო საზოგადოება.“

32 ENCJ, [კრებული სასამართლო სისტემის საბჭოებზე](#) (2021), გვ. 10.

33 ENCJ, [კრებული იუსტიციის საბჭოების შესახებ](#) (2021), გვ. 7.

34 ENCJ, [კრებული იუსტიციის საბჭოების შესახებ](#) (2021), გვ. 7.

მოთხოვნებს და კონკრეტულად ხელს არ უშლიან იუსტიციის საბჭოებში გადაწყვეტილების მიღებისას ორმაგი უმრავლესობის მოთხოვნის შემოღებას.

24. 2019 წლის ODIHR-ის დასკვნაში აღნიშნულია, რომ „თუ დაინტერესებული მხარეები მიიჩნევენ, რომ არსებული კენჭისყრის წესები ამყარებენ მოსამართლის წევრების შერჩევის/ნომინაციის პროცესზე ძალიან მნიშვნელოვან გავლენას, კანონმდებელმა უნდა განიხილოს ალტერნატიული მეთოდები, რათა უზრუნველყონ, რომ არ შეიცვალოს პროცესისადმი საზოგადოების ნდობა.“³⁵ იგი ასევე მიუთითებდა ENCI-ის მინიმალურ სტანდარტებზე სასამართლო მმართველობაში არამოსამართლე წევრებთან დაკავშირებით (2016),³⁶ რომელიც იძლევა გარკვეულ რეკომენდაციებს არამოსამართლე წევრების ეფექტური მონაწილეობის უზრუნველსაყოფად, მათ შორის ადეკვატური კვორუმისა და ხმის მიცემის პროცედურების უზრუნველყოფის აუცილებლობის თვალსაზრისით.³⁷ ამავდროულად, 2019 წლის ODIHR-ის დასკვნაში მოცემულია გაფრთხილება კვორუმისა და ხმის მიცემის ზღვრის ხშირი გამოყენებისას ჩიხურ სიტუაციაში აღმოჩენის რისკები და რეკომენდაცია ეძლევა სათანადო მექანიზმის უზრუნველყოფას, რომ თავიდან იქნეს აცილებული ჩიხური სიტუაციები.
25. ზოგადად, კვალიფიციური უმრავლესობის მოთხოვნები უზრუნველყოფს შერეული შემადგენლობის იუსტიციის საბჭოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების უფრო მეტ ლეგიტიმურობას, რადგან მათი მიღება ზოგადად მოითხოვს საბჭოს როგორც სასამართლო, ასევე არამოსამართლე წევრების მხარდაჭერას. ამრიგად, ამით უფრო მეტი კონსენსუსი მიიღწევა, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც ასეთი მოთხოვნები პრაქტიკაში ნიშნავს, რომ სასამართლო ხელისუფლების ფუნქციონირებისთვის და მოსამართლეთა პოზიციისა და სტატუსისთვის მნიშვნელოვანი გადაწყვეტილებები არ შეიძლება მიღებულ იქნეს არამოსამართლე წევრების მხარდაჭერის გარეშე. შესაბამისად, რიგმა ქვეყნებმა დააწესეს კვალიფიციური უმრავლესობის მოთხოვნები, ყოველ შემთხვევაში, იმ ძირითადი გადაწყვეტილებებისთვის, რომლებიც უნდა მიიღოს იუსტიციის საბჭომ.³⁸

35 იხილეთ ODIHR, [დასკვნა საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნასთან დაკავშირებული გვლილებების პროექტის შესახებ](#), 2019 წლის 17 აპრილი, პუნქტი 66.

36 ENCI, [მინიმალური სტანდარტები სასამართლო მმართველობაში არამოსამართლე წევრებთან დაკავშირებით](#) (2016), პუნქტი II.4.

37 იხილეთ ODIHR, [მოსაზრება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნასთან დაკავშირებული გვლილებების პროექტის შესახებ](#), 2019 წლის 17 აპრილი, პუნქტი 68.

38 მაგალითად, **სლოვენიაში** იუსტიციის საბჭო შედგება 11 წევრისაგან (მათგან 5 არჩეულია უნივერსიტეტის სამართლის პროფესორების, ადვოკატებისა და სხვა იურისტებისგან, ხოლო 6 არის სასამართლო წევრი); მისი გადაწყვეტილებები ძალაშია, თუ სხდომას ესწრება ყველა წევრის უმრავლესობა (იუსტიციის საბჭოს 2017 წლის 7 დეკემბერს მიღებული 34-ე მუხლი) და მიღებულ უნდა იქნეს საზოგადოების კენჭისყრით და მისი ყველა წევრის უმრავლესობით. ძირითადი საკითხები მოითხოვს ყველა წევრის ხმების ორი მესამედის უმრავლესობას, მათ შორის ძირითადი გადაწყვეტილებები მოსამართლის კარიერისა და სტატუსის შესახებ, როგორცაა დანიშვნა, დაწინაურება, ხელფასის კლასიფიკაცია, წინადადება სამსახურიდან გათავისუფლების შესახებ, მოსამართლეობის კანდიდატების შერჩევის კრიტერიუმები და მოსამართლეთა, ისევე როგორც სხვათა მუშაობის ხარისხი; სასამართლოების, დისციპლინური ორგანოების პრეზიდენტებისა და ვიცე-პრეზიდენტების დანიშვნა და გათავისუფლება, ეთიკისა და კეთილსინდისიერების კომისიის წევრების დანიშვნა; პრეზიდენტისა და ვიცე-პრეზიდენტის არჩევა; ფინანსური გეგმის პროექტისა და საბჭოს წლიური ანგარიშის მიღება; საბჭოს რეგლამენტის მიღება და ცვლილება; ასევე წევრების განხილვისა და კენჭისყრიდან გამორიცხვის შესახებ გადაწყვეტილებები (იხ. იუსტიციის საბჭოს რეგლამენტის მუხლი 35); **ბოსნია და ჰერცეგოვინაში** იუსტიციის საბჭოს წევრების მანდატის შეჩერება და შეწყვეტა საჭიროებს ხმების კვალიფიციურ უმრავლესობას ([უმაღლესი სასამართლო და საპროკურორო საბჭოს შესახებ კანონის 6-7 მუხლები](#)); ბულგარეთში, უმაღლესი იუსტიციის

26. რაც შეეხება კონკრეტულად „ორმაგი უმრავლესობის“ მოთხოვნებს, ქვეყნის კონტექსტისა და იუსტიციის საბჭოს წევრების დამოუკიდებლობასა და მიუკერძოებლობასთან დაკავშირებით არსებული გამოწვევებისა და საზოგადოების აღქმის მიხედვით, ასეთი მეთოდი შეიძლება განხორციელებული იყოს სრულიად განსხვავებული გზით. მაგალითად, იმ კონტექსტში, როდესაც იუსტიციის წევრებს არ გააჩნიათ საკმარისად მნიშვნელოვანი როლი იუსტიციის საბჭოში, ვენეციის კომისიამ რეკომენდაცია გაუწია ორმაგი უმრავლესობის განხილვას, რომლის დროსაც იუსტიციის საბჭოს პლენარული ხმების საერთო უმრავლესობას მხარი უნდა დაუჭიროს არჩეული მოსამართლეების უმრავლესობამ.³⁹ ანალოგიურად, და როგორც ხაზგასმულია სასამართლო სისტემის საბჭოების ევროპული ქსელის მიერ, შეიძლება მიღებულ იქნეს ხმის მიცემის გარკვეული მეთოდები და ბარიერები არამოსამართლე წევრების ეფექტური მონაწილეობის უზრუნველსაყოფად.⁴⁰ საბოლოო მიზანია სასამართლო და არამოსამართლე წევრების კონსენსუსის უზრუნველყოფა მართლმსაჯულების განხორციელების, მოსამართლეების დანიშვნებისა და გათავისუფლების ფუნდამენტურ საკითხებზე, განსაკუთრებით სასამართლო ხელისუფლების მაღალ თანამდებობებზე და სხვა საკითხებზე, რომლებიც საკვანძოა სასამართლოს დამოუკიდებლობის გარანტიის უზრუნველყოფისთვის. მაგალითად, ჩრდილოეთ მაკედონიაში ორმაგი უმრავლესობის სისტემა არსებობს იმ მიზნით, რომ უზრუნველყოფილი იყოს შეთანხმება მართლმსაჯულების საბჭოში ჩრდილოეთ მაკედონიის უმცირესობათა თემების წარმომადგენლებისგან მაღალი დონის სასამართლო თანამდებობებზე დანიშვნისთან დაკავშირებით.⁴¹
27. კვალიფიციურმა უმრავლესობამ, ისევე როგორც ორმაგი უმრავლესობის მოთხოვნებმა შეიძლება გააძლიეროს კენჭისყრის პროცესების ლეგიტიმურობა და უზრუნველყოს კონსენსუსი აზრთა სიმრავლეს შორის, მაგრამ ის ასევე მოიცავს ჩიხური სიტუაციის რისკს. ამ კუთხით

საბჭოს პლენარულ სხდომაზე (სასამართლო სისტემის ორგანოების მიერ არჩეული 11 წევრისგან საკუთარი შემადგენლობით (მოსამართლეები ირჩევენ 6, პროკურორები – 4 და გამომძიებელი მაგისტრატები – აქედან 1), 11 წევრი არჩეული ეროვნულ ასამბლევას შორის მოსამართლეები, პროკურორები, გამომძიებელი მაგისტრატები, იურიდიული მეცნიერებების სრული პროფესორები, ადვოკატები ან სხვა ტიპის იურისტები და 3 ex officio წევრი: უზენაესი საკასაციო სასამართლოს პრეზიდენტი, უზენაესი ადმინისტრაციული სასამართლოს პრეზიდენტი და პროკურორი. საერთო პლენარული სხდომა იმართება წევრთა ნახევარზე მეტის შემთხვევის შემთხვევაში (მუხლი 27. უზენაესი სასამართლოს და მისი ადმინისტრაციის საქმიანობის ორგანიზების წესი, სს 2019 წლის 22 თებერვლის N16) და გადაწყვეტილება მიიღება უბრალო უმრავლესობით წევრთა ნახევარზე მეტის მონაწილეობით, გარდა იმ შემთხვევებისა, როდესაც საქმე ეხება საკითხებს, რომლებიც საჭიროებენ გადაწყვეტილების მიღებას ხმების კვალიფიციური უმრავლესობით (არანაკლებ 17 ხმები (სულ 25-დან)), მათ შორის: 1) გადაწყვეტილებას უზენაესი იუსტიციის საბჭოს არჩეულ წევრს კონსტიტუციის 130-ე მუხლის მე-8 პუნქტით გათვალისწინებული მანდატის შეწყვეტა; და 2) უმაღლესი სასამართლო თანამდებობების დანიშვნასთან დაკავშირებით: „წინადადება ბულგარეთის რესპუბლიკის პრეზიდენტს უზენაესი საკასაციო სასამართლოს პრეზიდენტის, უზენაესი ადმინისტრაციული სასამართლოს თავმჯდომარის და მთავარი პროკურორის თანამდებობიდან გადაყენების შესახებ“ (მუხლი 30(2) პუნქტები (2) და (6) (შესწორებული - 2016 წლის სგ N28) სასამართლო სისტემის კანონის და უზენაესი სასამართლოს საქმიანობის ორგანიზების წესის 29-ე მუხლი და მისი ადმინისტრაცია, 2019 წლის 22 თებერვლის სგ N16).

39 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, [დასკვნა ბულგარეთის სასამართლო სისტემის აქტის შესახებ](#), CDL-AD(2017)018, 9 ოქტომბერი 2017, პუნქტი 23.

40 იხილეთ ENCJ, [მინიმალური სტანდარტები სასამართლო მმართველობაში არამოსამართლე წევრებთან დაკავშირებით](#) (2016), პუნქტი II. 4.

41 იხილეთ, მაგალითად, [ჩრდილოეთ მაკედონიის რესპუბლიკის იუსტიციის საბჭოს შესახებ კანონის 49-ე და 50-ე მუხლები](#) (2019) ადმინისტრაციული სასამართლოების, უმაღლესი ადმინისტრაციული სასამართლოების, მოსამართლეებისა და უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარეების იუსტიციის საბჭოს მიერ არჩევასთან დაკავშირებით.

მნიშვნელოვანია ჩიხიდან გამოსვლის კონკრეტული მექანიზმების უზრუნველყოფა კანონმდებლობაში იუსტიციის საბჭოებში გადაწყვეტილების მიღების ჩიხური სიტუაციების გადასაჭრელად. ნებისმიერი ჩიხის საწინააღმდეგო მექანიზმი ფრთხილად უნდა იყოს შემუშავებული, რათა იყოს ეფექტური და არ იყოს აღქმული, როგორც კონსენსუსის ძიების და ლეგიტიმურობის განმტკიცების მიზნების საწინააღმდეგოდ.⁴² ჩიხიდან გამოსვლის მექანიზმის უპირველესი ფუნქციაა უბიძგოს უმრავლესობას და უმცირესობას კომპრომისისკენ, რათა თავიდან იქნეს აცილებული კრიზისი ან ინსტიტუტის პარალიზება; ამიტომ, ასეთმა მექანიზმმა უნდა უზრუნველყოს უმრავლესობისა და უმცირესობის წახალისება შეთანხმების მიღწევით, რაც შეიძლება არ მოხდეს, მაგალითად, კვალიფიციური უმრავლესობის მოთხოვნის სწრაფად შემცირების შემთხვევაში.⁴³

28. გასათვალისწინებელია შესაბამისი და ეფექტური ჩიხების საწინააღმდეგო მექანიზმების შემუშავების გამოწვევები, რადგან არ არსებობს ერთიანი მოდელი. ამ კუთხით შესაძლებელია რამდენიმე გზის გამოკვლევა. კენჭისყრის შემდგომ რაუნდებში უმრავლესობის შემცირებამ, რომელიც როგორც ზემოთ აღინიშნა, არ შეიძლება მიაღწიოს კონსენსუსის მიზანს,⁴⁴ ასევე შესაძლებელია სხვა დამოუკიდებელი ან უფრო ნეიტრალური ინსტიტუციური აქტორების ჩართულობა,⁴⁵ როგორცაა მოსამართლეთა კრება, ადვოკატთა ასოციაციები, სასამართლო ასოციაციები ან ადამიანის უფლებათა ეროვნული ინსტიტუტი. განსაკუთრებით მოსამართლეების დანიშვნების შემთხვევაში, შესაძლებელია გათვალისწინებულ იქნეს კანდიდატების წარდგენის მოთხოვნა ნეიტრალური ან დამოუკიდებელი ორგანოებიდან,⁴⁶ როგორცაა (სხვა) უმაღლესი სასამართლოების მოსამართლეთა კრებები ან სასამართლოს პლენარული სხდომა, რომლის შემადგენლობის ცვლილებაც უნდა მოხდეს. ნებისმიერ შემთხვევაში,

42 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, *მოსაზრება კანონპროექტის შესახებ Lax-ში ცვლილებების შეტანის შესახებ მონტენეგროს იუსტიციის საბჭოსა და მოსამართლეების შესახებ*, CDL-AD(2018)015, პუნქტები. 11-15, სადაც ხაზგასმულია, რომ: „საჭიროა ბალანსი მოიძებნოს ინსტიტუტების ფუნქციონირების შენარჩუნების უმაღლეს სახელმწიფო ინტერესსა და დემოკრატიულ აუცილებლობას შორის, რომ ეს ინსტიტუტები იყოს დაბალანსებული და არ უნდა იყოს მხოლოდ მმართველის მიერ დომინირებული უმრავლესობა. სხვა სიტყვებით რომ ვთქვათ, უმაღლესი სახელმწიფო ინტერესი დგას დემოკრატიული სახელმწიფოს ინსტიტუტების შენარჩუნებაში.” ვენეციის კომისიამ ასევე აღნიშნა, რომ „...კონსტიტუციური მოსამართლეების არჩევა კვალიფიციური უმრავლესობით იძლევა მოსამართლეთა არჩევის პროცესის დეპოლიტიზაციას, რადგან მოითხოვს, რომ ოპოზიციას ასევე ჰქონდეს მნიშვნელოვანი როლი შერჩევის პროცესში”. იხილეთ აგრეთვე ვენეციის კომისიის კრებული. საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეების, გენერალური პროკურორების, უზენაესი სასამართლოსა და საპროკურორო საბჭოების წევრებისა და ომბუდსმენის პარლამენტის მიერ არჩევასთან დაკავშირებით კვალიფიციურ უმრავლესობებთან და ჩიხურ სიტუაციებთან ბრძოლის მექანიზმებთან დაკავშირებული მოსაზრებები და მოხსენებები, CDL-PI(2018)003rev, გვ. 24.

43 იხილეთ ვენეციის კომისია, *ვენეციის კომისიის შედგენა. საკონსტიტუციო სასამართლოს მოსამართლეების, გენერალური პროკურორების, უზენაესი სასამართლოსა და საპროკურორო საბჭოების წევრებისა და ომბუდსმენის პარლამენტის მიერ არჩევასთან დაკავშირებით კვალიფიციურ უმრავლესობებთან და ჩიხურ სიტუაციებთან ბრძოლის მექანიზმებთან დაკავშირებული მოსაზრებები და მოხსენებები*, CDL-PI(2018)003rev, გვ. 13.

44 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, *მონტენეგრო - მოსაზრება საკონსტიტუციო სასამართლოსთან, უზენაეს სახელმწიფო პროკურორთან და იუსტიციის საბჭოსთან დაკავშირებულ სამ საკონსტიტუციო დებულებაში ცვლილებების პროექტის შესახებ*, CDL-AD(2013)028, პუნქტი 8.

45 იხილეთ მაგ., ODIHR და ვენეციის კომისია, *ერთობლივი აზრი ყირგიზეთის რესპუბლიკაში მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის სამართლებრივ ჩარჩოში ცვლილებების პროექტის შესახებ*, CDL-AD(2014)018-e, პუნქტი 81.

46 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, *მოსაზრება ბულგარეთის რესპუბლიკის კონსტიტუციის (მართლმსაჯულების სფეროში) შესწორებისა და დამატებების შესახებ აქტის შესახებ*, მიღებული ვენეციის კომისიის 104-ე პლენარულ სესიაზე (ვენეცია, 2015 წლის 23-24 ოქტომბერი), CDL-AD(2015)022-e, პარ. 46-51.

თითოეულმა სახელმწიფომ უნდა შეიმუშაოს საკუთარი ფორმულა ქვეყნის კონტექსტისა და ინსტიტუციური ჩარჩოს გათვალისწინებით.⁴⁷

29. გარდა ამისა, თუ ჩიხური სიტუაცია ეხება მოსამართლეების დანიშვნებს, მათ შორის სასამართლო ხელისუფლების უმაღლეს თანამდებობებზე, მოქმედი თავმჯდომარის უფლებამოსილების ვადის გახანგრძლივება შეიძლება ასევე იმოქმედოს როგორც ჩიხური სიტუაციის საწინააღმდეგო მექანიზმმა, აღნიშნული ინსტიტუტების ფუნქციონირების გაგრძელების უზრუნველყოფის მიღმა⁴⁸. ჩიხში შეყვანის შემთხვევაში ასევე შეიძლება განხილულ იქნეს კონკრეტული პროცედურული გზა. მაგალითად, რუმინეთში, მაგისტრატურის უმაღლესი საბჭოს პლენარულ სხდომაზე ხმების თანაბრად გაყოფის შემთხვევაში, დებატები და კენჭისყრის პროცედურა განახლდება იმავე დღეს თუ ეს შესაძლებელია და თუ კენჭისყრის პროცედურის განახლების შემდეგ ვერ მიიღება გადაწყვეტილება, საკითხი შეიტანება მომდევნო პლენარული სხდომის დღის წესრიგში, კანონით გათვალისწინებული მორიგების ვადის დაცვით, თუ ეს შესაძლებელია.⁴⁹

3.2. დამატებითი და შემავსებელი ვარიანტები იუსტიციის საბჭოებში კორპორატივიზმის რისკის შესამცირებლად

30. შესაძლებელია იუსტიციის საბჭოში სასამართლო კორპორატივიზმისა და კრონიზმის რისკის შესამცირებლად დამატებითი და შემავსებელი ვარიანტების განხილვა. იუსტიციის საბჭოს შემადგენლობა და მისი წევრების დანიშვნის წესი პირდაპირ გავლენას ახდენს მის დამოუკიდებლობაზე და მისი დამოუკიდებლობის აღქმაზე, ასევე ცალკეული წევრების დამოუკიდებლობაზე. ასეთი ვარიანტები შეიძლება შედგებოდეს შემდეგი მეთოდების კომბინაციით, მათ შორის:

- იუსტიციის საბჭოს თავმჯდომარის არჩევის შესაძლებლობის განხილვა საბჭოს არამოსამართლე წევრთა შორის;⁵⁰
- იუსტიციის საბჭოს მოსამართლე წევრების შერჩევის მეთოდები შემუშავება უზრუნველყოფილ იყოს სასამართლო ხელისუფლების ყველაზე ფართო წარმომადგენლობის გარანტირებისთვის ყველა დონეზე, მათ შორის *პირველი დონის სასამართლოებში*,⁵¹ და ასევე

47 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, მონტენეგრო - [მოსაზრება სამი კონსტიტუციური დებულებების კანონპროექტის შესახებ, რომლებიც ეხება საკონსტიტუციო სასამართლოს, უზენაეს სახელმწიფო პროკურორს და იუსტიციის საბჭოს](#), CDL-AD(2013)028, პარ. 5-8; და [ტუნისი - მოსაზრება საკონსტიტუციო სასამართლოს შესახებ ინსტიტუციური კანონის პროექტის შესახებ](#), CDL-AD(2015)024, პუნქტი 21. აგრეთვე იხილეთ ვენეციის კომისია, [საბოლოო აზრი ალბანეთის სასამართლო სისტემის საკონსტიტუციო ცვლილებების შესწორებული პროექტის შესახებ](#), CDL-AD (2016)009, პუნქტი 37, რომელიც ეხება „სხვა ნეიტრალური ორგანოების მიერ კანდიდატების წარდგენას რამდენიმე წარუმატებელი კენჭისყრის შემდეგ“.

48 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, [მოსაზრება კანონპროექტის შესახებ Lax-ში ცვლილებების შეტანის შესახებ მონტენეგროს იუსტიციის საბჭოს და მოსამართლეების შესახებ](#), CDL-AD(2018)015, პუნქტი 25.

49 მე-19 მუხლის პირველი და მე-2 პუნქტი დებულება მაგისტრატურის უმაღლესი საბჭოს ორგანიზებისა და ფუნქციონირების შესახებ.

50 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, სასამართლო დანიშვნების [R ანგარიში](#), CDL-AD(2007)028-e, პუნქტი 35.

51 იხილეთ მაგ., [2010 ODIHR კიევის რეკომენდაციები სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ](#), პუნქტი 7, რომელშიც ნათქვამია, რომ „*მოსამართლე წევრები [...] წარმომადგენელ სასამართლო სისტემას, მათ შორის პირველი დონის სასამართლოების მოსამართლეებს*“; ევროსაბჭო, [რეკომენდაცია CM/Rec\(2010\)12 მოსამართლეების შესახებ](#):

გათვალისწინებულ იქნეს გეოგრაფიულად მრავალფეროვანი წარმომადგენლობა;⁵²

- იმ დებულებების გათვალისწინება, რომლებიც ხელს უშლის იუსტიციის საბჭოებში გაწევრიანებას, რათა თავიდან იქნას აცილებული ძალაუფლების დაგროვების ან სასამართლოს ცალკეული წევრების ზედმეტად გავლენის რისკი სხვებზე;⁵³
- იუსტიციის საბჭოების შემადგენლობაში გენდერული ბალანსისა და მრავალფეროვნების უზრუნველყოფის მოთხოვნების შემოღება.⁵⁴

31. იუსტიციის საბჭოების ანგარიშვალდებულების გაზრდა და მისი მუშაობის გამჭვირვალობის გაუმჯობესება ზოგადად ხელს უწყობს ამ ორგანოების მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების ხარისხის ამაღლებას და საბჭოს შიგნით კორპორატივიზმისა და მეგობრობის რისკის შემცირებას. CCJE-მ მოსაზრებაში N.24 (2021 წ), აღნიშნა, რომ იუსტიციის საბჭოებმა „უნდა შეასრულონ მნიშვნელოვანი როლი სასამართლოს გამჭვირვალედ და ანგარიშვალდებულად მუშაობის უზრუნველსაყოფად“ და რომ „საბჭოს ანგარიშვალდებულება სასამართლო სისტემის წინაშე თავისთავად მნიშვნელოვანი წყაროა ფუნქციონალური ლეგიტიმურობისათვის“, ასევე ხაზგასმულია, რომ „რაც მეტი უფლებამოსილება და პასუხისმგებლობა გააჩნია საბჭოს, მით უფრო მნიშვნელოვანია, რომ იგი პასუხისმგებელი იყოს ამ უფლებამოსილებების გამოყენებაზე“.⁵⁵
32. იუსტიციის საბჭოების ანგარიშვალდებულებას მთლიანობაში, შეიძლება სხვადასხვა ფორმები გააჩნდეს. CCJE განასხვავებს იუსტიციის საბჭოების სასამართლო და განმარტებით ანგარიშვალდებულებას, ხოლო სადამსჯელო ანგარიშვალდებულება ვრცელდება ცალკეულ წევრებზე. იგი ხაზს უსვამს, რომ „იუსტიციის საბჭოს ზოგიერთი გადაწყვეტილება მართლმსაჯულების სისტემის მართვასა და ადმინისტრირებასთან დაკავშირებით, ასევე გადაწყვეტილება მოსამართლეთა დანიშვნასთან, გადაყვანასთან, დაწინაურებასთან, დისციპლინასა და გათავისუფლებასთან დაკავშირებით (თუ ეს აქვს რომელიმე ამ უფლებამოსილებიდან) უნდა შეიცავდეს მათი საფუძვლების განმარტებას, ჰქონდეს სავალდებულო ძალა, სასამართლო

დამოუკიდებლობა, ეფექტურობა და პასუხისმგებლობა, პუნქტი 27; რომელშიც ნათქვამია, რომ „[სამოსამართლო საბჭოების მოსამართლე წევრები უნდა აირჩიონ] სასამართლო ხელისუფლების ყველა დონისგან და სასამართლოს შიგნით პლურალიზმის პატივისცემით“; CCJE, მოსაზრება No. 24 (2021): იუსტიციის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლო სისტემებში, პუნქტი 30.

52 იხილეთ CCJE, მოსაზრება No. 24 (2021): იუსტიციის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლო სისტემებში, პუნქტი 30.

53 მაგ., ხორვატიაში, კონსტიტუციის 124-ე მუხლი ადგენს, რომ „სასამართლოების თავმჯდომარეები არ შეიძლება აირჩიონ ეროვნულ იუსტიციის საბჭოში.“

54 იხილეთ მაგ., CCJE, მოსაზრება N. 24 (2021): სასამართლო სისტემის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლო სისტემებში, პუნქტი 30. აღნიშნული შეიძლება შემუშავდეს ODIHR-ისა და ვენეციის კომისიის მიერ გაცემული რეკომენდაციების შესაბამისად შემოთავაზებულ ზომებთან დაკავშირებით, რათა უზრუნველყოფილი იყოს მეტი გენდერული ბალანსი ყირგიზეთის რესპუბლიკის მოსამართლეთა საბჭოსთან არსებული დისციპლინური კომისიის შემადგენლობაში (იხ. ეუთოს ქვეპუნქტი 5.1./ODIHR-ვენეციის კომისიის ერთობლივი მოსაზრება ყირგიზეთის რესპუბლიკაში მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის სამართლებრივ ჩარჩოში ცვლილებების პროექტის შესახებ, 2014 წლის 16 ივნისი, <<http://www.legislationline.org/documents/id/19099>>).

55 CCJE, მოსაზრება N. 24 (2021): იუსტიციის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლო სისტემებში, პუნქტი 13.

განხილვის შესაძლებლობის გათვალისწინებით. მართლაც, იუსტიციის საბჭოს დამოუკიდებლობა არ ნიშნავს იმას, რომ ის კანონის მიღება და გათავისუფლებულია სასამართლო ზედამხედველობისაგან.⁵⁶ ზოგადად, იუსტიციის საბჭოების ახსნა-განმარტებითი ანგარიშვალდებულება ნიშნავს, რომ „მართლმსაჯულების ყველა საბჭო უნდა მუშაობდეს გამჭვირვალედ, ახსნას თავისი გადაწყვეტილებები და პროცედურები და ამ გზით იყოს ანგარიშვალდებული“.⁵⁷ ამას გარდა, საბჭოები ასევე უნდა იყვნენ „ღია კრიტიკის მიმართ და მზად იყვნენ მუდმივად გაუმჯობესებისთვის. ანგარიშვალდებულების ამ ფორმას განსაკუთრებული მნიშვნელობა აქვს სახელმწიფოსა და სამოქალაქო საზოგადოების სხვა ძალებთან დიალოგში“.⁵⁸ საჭიროა გარანტიები „ნებისმიერი სასამართლოს დამოუკიდებლობისა და მიუკერძოებლობის მხარდასაჭერად, რომელიც არსებითად განიხილავს იუსტიციის საბჭოს გადაწყვეტილებებს, მათ შორის დამოუკიდებლობას თავად იუსტიციის საბჭოსგან“.⁵⁹ ასეთი ზედამხედველობა შეიძლება განხორციელდეს სასამართლო სისტემაში შემავალი სააპელაციო ფორუმის მიერ (უზენაესი სასამართლოს მიერ)⁶⁰ ან საკონსტიტუციო სასამართლოს მიერ⁶¹ მოსამართლეთა კარიერაზე ზეგავლენის მქონე გადაწყვეტილებებთან დაკავშირებით (არჩევა/დანიშვნა, დისციპლინა, გათავისუფლება, გადაყვანა). მაგალითად, სლოვენიაში დეტალური წესები არეგულირებს იუსტიციის საბჭოს მიერ მიღებული გადაწყვეტილებების დასაბუთებასა და გამოქვეყნებას.⁶² სადამსჯელო ანგარიშვალდებულება საშუალებას იძლევა იუსტიციის საბჭოების ცალკეულ წევრების ანგარიშვალდებულებას თავიანთ ქმედებებზე შესაბამისი საშუალებებით.

33. გამჭვირვალობა წარმოადგენს მართლმსაჯულების სისტემის ფუნქციონირების მიმართ საზოგადოების ნდობის გაზრდის წინაპირობას, მაგრამ ასევე გარანტიას პოლიტიკური ან სხვა გარე ან შიდა გავლენის საფრთხისგან. CCJE-ს დასკვნა N^o10 რეკომენდაციას უწევს, „როგორც მართლმსაჯულების სისტემისადმი საზოგადოების ნდობის მნიშვნელოვანი ელემენტი, იუსტიციის საბჭომ უნდა იმოქმედოს გამჭვირვალედ და იყოს პასუხისმგებელი მის საქმიანობაზე, კერძოდ, პერიოდული ანგარიშის მეშვეობით, სადაც ასევე გათვალისწინებულია მართლმსაჯულების სისტემის ფუნქციონირების გაუმჯობესების მიზნით ზომების მიღება“.⁶³ ამიტომ, „საზოგადოების ჩართვა სპეციალური ვებსაიტებისა და მოხსენებების ან

56 CCJE, მოსაზრება N10 (2007) *საზოგადოების სამსახურში მყოფი სასამართლო სისტემის საბჭოს შესახებ*, გვ. 39.

57 CCJE, *მოსაზრება N. 24 (2021): იუსტიციის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლო სისტემებში*, პუნქტი 18.

58 CCJE, *მოსაზრება No. 24 (2021): იუსტიციის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლო სისტემებში*, პუნქტი 18.

59 CCJE, *მოსაზრება No. 24 (2021): იუსტიციის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლო სისტემებში*, პუნქტი 15.

60 ლიტვის სასამართლოების შესახებ კანონის 86 -ე მუხლის მე-4 პუნქტი.

61 იხილეთ კანონი ხორვატიის სახელმწიფო იუსტიციის საბჭოს შესახებ. აგრეთვე იხილეთ ხორვატიის საკონსტიტუციო სასამართლოს 27 -ე და 54-ე მუხლები U-IX, UX რეგლამენტი.

62 სლოვენის იუსტიციის საბჭოს აქტის 35-ე მუხლი.

63 იხილეთ CCJE, *მოსაზრება N^o10 (2007) საზოგადოების სამსახურში მყოფი მართლმსაჯულების საბჭოს შესახებ*.

საბჭოს პლენარული სხდომების მეშვეობით ონლაინ არის მისასაღმებელი ძალისხმევა მეტი გამჭვირვალობისა და ანგარიშვალდებულებისთვის“.⁶⁴

34. გამჭვირვალობის მიზანია „საზოგადოების, აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლების ინფორმირება სასამართლო ხელისუფლებაში არსებული მდგომარეობის შესახებ“.⁶⁵ გამჭვირვალობის გასაუმჯობესებლად შეიძლება გამოყენებულ იქნას სხვადასხვა მეთოდები, მათ შორის ფართოდ გავრცელებული მოხსენებების, მაგრამ ასევე სხვა გზები,⁶⁶ როგორცაა საბჭოს გადაწყვეტილებებისა და მის მუშაობასთან და მის სხდომებთან დაკავშირებული სხვა დოკუმენტების გამოქვეყნება,⁶⁷ საჯარო შეხვედრების ან შეხვედრების ჩატარება, რომელიც ღიაა ყველა მოსამართლისთვის,⁶⁸ საბჭოს გადაწყვეტილებების დამაჯერებელი დასაბუთების უზრუნველყოფა⁶⁹ და სხვა სახელმწიფო ხელისუფლების

64 CCJE, *მოსაზრება No. 24 (2021): იუსტიციის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლო სისტემებში*, პუნქტი 42.

65 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, *მოსაზრება კანონპროექტის შესახებ ბოსნია და ჰერცეგოვინის უმაღლესი სასამართლო და საპროკურორო საბჭოს შესახებ* (2014), [CDL-AD\(2014\)008](#), პუნქტი 71.

66 მაგალითად, **სლოვენიაში** იუსტიციის საბჭო ყოველწლიურ ანგარიშს წარუდგენს პარლამენტს და აქვეყნებს მას ვებ-გვერდზე (იუსტიციის საბჭოს აქტის მე-7 მუხლი); **ესპანეთში** მართლმსაჯულების გენერალური საბჭო (GCJ) ვალდებულია ყოველწლიურად გაუგზავნოს პარლამენტს ანგარიში GCJ-ის მდგომარეობის, საქმიანობისა და საქმიანობის შესახებ, რომელიც სხვათაშორის მოიცავს იმ საჭიროებებს, რომლებიც, მისი აზრით არსებობს პერსონალის, საშუალებებისა და რესურსების კუთხით ფუნქციების სათანადო შესრულებისთვის, თავმჯდომარისა და წევრების საქმიანობა დეტალური ხარჯებით, გენდერული ზეგავლენით სასამართლო სფეროში და ანგარიშში სასამართლოებში ოფიციალური ენების გამოყენების შესახებ. ესპანეთის ორგანული კანონის 6/1985 სასამართლო სისტემის შესახებ 563-ე მუხლის პირველი და მე-2 ნაწილი); პარლამენტს შეუძლია განიხილოს განმარტება და მოითხოვოს უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარის გამოცხადება და კითხვებზე პასუხის გაცემა; გარდა ამისა, უზენაესი სასამართლოს პრეზიდენტს და GCJ-ს ეკისრებათ ვალდებულება ყოველწლიურად გამოცხადდნენ პარლამენტის იუსტიციის კომიტეტის წინაშე, რათა მოახსენონ ესპანეთში მართლმსაჯულების მდგომარეობის ყველაზე აქტუალური ასპექტები. (მუხლი 563(4) ესპანეთის ორგანული კანონი სასამართლო ხელისუფლების 6/1985 წ., თუმცა 564-ე მუხლი განსაზღვრავს, რომ „წინა მუხლით გათვალისწინებული საქმეების ნაწილი, უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარეს და სასამართლოს გენერალური საბჭოს წევრებს არ ეკისრებათ მოვალეობა. პალატები მათი ფუნქციების გამო.“ აგრეთვე, მაგალითად, ვენეციის კომისია, *მოსაზრება ბულგარეთის რესპუბლიკის კონსტიტუციის ცვლილებისა და დამატებების შესახებ (2015) კონსტიტუციის (2015 წ.)*, [CDL-AD\(2015\)022](#), პუნქტი 63. კანონპროექტის შესახებ.

67 მაგალითად, შეხვედრების შეჯამების გამოქვეყნება, როგორცაა **უნგრეთი** (იხ. მუხლი 107 კანონი სასამართლოების ორგანიზაციისა და ადმინისტრირების შესახებ და მუხლი 20. ბრძანებულება 49/2018 ეროვნული იუსტიციის საბჭოს ფუნქციონირებისა და ორგანიზების წესების შესახებ), **სლოვაკეთი**, **ლიტვა**; ან/და აუდიოჩანაწერების ან პრესრელიზების განთავსებით, როგორცაა **სლოვაკეთი** (იხ. ნაწილი 6 (10) აქტი 185/2002 სლოვაკეთის რესპუბლიკის იუსტიციის საბჭოს შესახებ). სლოვენიაში იუსტიციის საბჭოს მიერ გამოქვეყნებული ინფორმაცია მოიცავს იუსტიციის საბჭოს გადაწყვეტილებებს (სლოვენის საბჭო აქვეყნებს გადაწყვეტილებებს ყოველი ვადის განმავლობაში, გადაწყვეტილებებს, რომლებიც დაკავშირებულია ეთიკასა და კეთილსინდისიერებასთან და დებულებასთან სხვადასხვა სახეობით, რომელიც ეხება მოსამართლის ფუნქციასთან შეუთავსებლობას; ის ასევე გაცემს განმარტებებს მოსამართლეთა დაწინაურებასთან დაკავშირებით და სხვა საკითხებში საბჭოს გაფრთხილებებს, მოსაზრებებს და განმარტებებს). ლიტვაში საბჭოს გადაწყვეტილებები შეგიძლიათ იხილოთ სასამართლოების საერთო ვებსაიტზე (დამხმარე მასალებით). სლოვაკეთში, იუსტიციის საბჭოს სხდომამდე, იუსტიციის საბჭოს თავმჯდომარეს პასუხისმგებლობა ეკისრება იუსტიციის საბჭოს საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის გამოქვეყნებას იუსტიციის საბჭოს ვებგვერდზე სხდომის თარიღამდე არანაკლებ 15 დღით ადრე (მათ შორის, იუსტიციის საბჭოს სხდომის თარიღი, სხდომის დღის წესრიგის პროექტი და მოსამზადებელი მასალა, რომელიც დღის წესრიგის პროექტის მიხედვით, განიხილება იუსტიციის საბჭოს მიერ) და სხდომის შემდეგ მიღებული იუსტიციის საბჭოს დადგენილება, კენჭისყრის ოქმი, იუსტიციის საბჭოს სხდომის ოქმი და იუსტიციის საბჭოს სხდომის აუდიოჩანაწერი შემდგომში გამოქვეყნდება მის ვებგვერდზე (მე-6 ნაწილი „იუსტიციის საბჭოს სხდომა“ აქტი 185/2002 სლოვაკეთის რესპუბლიკის იუსტიციის საბჭოს შესახებ).

68 მაგალითად, **ლიტვაში** საბჭოს სხდომები საჯაროა, თუ იუსტიციის საბჭო არ მიიღებს დადგენილებას სხდომის ან მისი ნაწილის დახურვის თაობაზე, მაგალითად, წინასწარი გამოძიების მონაცემების კონფიდენციალურობის უზრუნველსაყოფად, პირის პირადი ინფორმაციის დაცვის მიზნით, სიცოცხლის ან სხვა ინფორმაცია, რომლის დაცვასაც კანონი არეგულირებს (იხ. „სასამართლოების შესახებ“ კანონის 121-ე მუხლი და 2017 წლის 24 თებერვლის დებულება იუსტიციის საბჭოს მუშაობის შესახებ); უნგრეთში საბჭოს სხდომები ღიაა ყველა მოსამართლისთვის, გარდა იმ სიტუაციებისა, როდესაც კანონით მოითხოვება დახურული სხდომა ან პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის დაცვის უზრუნველსაყოფად (მუხლი 106 კანონი სასამართლოების ორგანიზაციისა და ადმინისტრირების შესახებ); სლოვაკეთში იუსტიციის საბჭოს სხდომები იმართება საჯაროდ და **რეზოლუციები** მიიღება მისი წევრების უმრავლესობით.

69 *იქვე*, პარ. 64.

ორგანოებთან და/ან მოსამართლეთა გაერთიანებებთან და/ან სამოქალაქო საზოგადოებასთან და/ან მედიასთან ნებაყოფლობითი დიალოგის უზრუნველყოფა.⁷⁰ გარდა ამისა, „საბჭოების საქმიანობაზე პერიოდული და საჯარო ანგარიშების წარდგენით, რომლებიც გამჭვირვალედ აჩვენებს იმ პრინციპებს, რომლებზედაც ისინი ასრულებენ თავიანთ ფუნქციებს და საქმიანობის შედეგებს“,⁷¹ ამავედროულად, ხშირ შემთხვევაში, განსაკუთრებით მათ შორის ინტერვიუებსა და მსჯელობებზე, რომლებიც ეხება მოსამართლეთა შეფასებას და კარიერას, არსებობს ლეგიტიმური ინტერესი კონფიდენციალური დებატების გამართვის შესახებ, განსაკუთრებით მაშინ, როდესაც საქმე ეხება მოსამართლეთა უფლებას პირადი ცხოვრების პატივისცემასთან დაკავშირებით.⁷²

4. საქმის ელექტრონული გამანაწილებელი სისტემა და სასამართლოს შემადგენლობა

35. მეორე საკითხი ეხება საქმის განაწილების ელექტრონული სისტემის გამოყენებას იმ შემადგენლობის დასამტკიცებლად, რომელიც განიხილავს საქმეს.
36. „საერთო სასამართლოების შესახებ“ საქართველოს ორგანული კანონის თანახმად, იუსტიციის უმაღლესმა საბჭომ საქალაქო/რაიონულ, სააპელაციო და უზენაეს სასამართლოებში დანერგა ელექტრონული პროგრამული უზრუნველყოფა საქმეების შემთხვევითი პრინციპით განაწილებისთვის. აღნიშნულში ის იგულისხმება, რომ იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს გადაწყვეტილებით, პირველი ინსტანციის სასამართლოებში შემადგენლობის განსაზღვრის უფლებამოსილება ენიჭებათ სასამართლოს თავმჯდომარეებს. სააპელაციო და უზენაესი სასამართლოს კოლეგიების მიერ საქმეების განსახილველად ელექტრონული პროგრამული უზრუნველყოფა გამოიყენება საქმის სხდომის თავმჯდომარისათვის განაწილებისთვის.
37. თავიდანვე მნიშვნელოვანია ხაზგასმით აღინიშნოს, რომ ICCPR-ის მე-14 მუხლში და ECHR-ის მე-6 მუხლში მოცემული ფორმულირება „კანონით დადგენილი“ მოიცავს არა მხოლოდ „ტრიბუნალის“ არსებობის სამართლებრივ საფუძველს, არამედ შემადგენლობას თითოეულ შემთხვევაში, მოსამართლეთა შეცვლის გარემოებების ჩათვლით.⁷³ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტის რეკომენდაცია CM/Rec (2010)12 მოსამართლეების შესახებ: დამოუკიდებლობა, ეფექტურობა და

70 იხილეთ მაგ., CCJE, [მოსაზრება No. 24 \(2021\): იუსტიციის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლო სისტემებში](#), პუნქტები 40-47. აგრეთვე ვენეციის კომისია, [მოსაზრება კანონპროექტის შესახებ ბოსნია და ჰერცეგოვინის უმაღლესი სასამართლო და საპროკურორო საბჭოს შესახებ](#) (2014), [CDL-AD\(2014\)008](#), პუნქტი 72.

71 იხილეთ ENCI კრებული იუსტიციის საბჭოების შესახებ, მიღებული ვილინიუსში 2021 წლის 29 ოქტომბერს. გვ. 9.

72 იხილეთ მაგ., CCJE, [მოსაზრება No. 24 \(2021\): სასამართლო სისტემის საბჭოების ევოლუცია და მათი როლი დამოუკიდებელ და მიუკერძოებელ სასამართლო სისტემებში](#), პუნქტი 42. აგრეთვე ODIHR, [მოსაზრება საქართველოს უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა დანიშვნასთან დაკავშირებული ცვლილებების პროექტის შესახებ](#) (2019), პუნქტები 56-57.

73 იხ. ODIHR, [საერთაშორისო სამართლიანი სასამართლოს უფლებების სამართლებრივი შეჯამება](#) (2012), ქვეთავი 3.1.2. აგრეთვე, მაგ., ECtHR, [Posokhov v Russia](#), No. 63486/00, 2003 წლის 4 მარტი, პუნქტი 39.

პასუხისმგებლობა ხაზს უსვამს, რომ სასამართლოში საქმეების განაწილება უნდა შეესაბამებოდეს ობიექტურ წინასწარ დადგენილ კრიტერიუმებს, რათა დაცული იყოს დამოუკიდებელი და მიუკერძოებელი მოსამართლის უფლება.⁷⁴ CCJE-მ N 21 მოსაზრებაში აღნიშნა, რომ სისტემებში, სადაც კორუფცია „არ ყოფილა პრობლემა“; საქმეების განაწილებისადმი „უფრო რბილი“ მიდგომა, რომელიც სასამართლოს თავმჯდომარეებს აძლევს საქმეების განაწილების გარკვეულ დისკრეციას, რომ უზრუნველყონ საქმეების მოცულობის სამართლიანი განაწილება, სავსებით ლეგიტიმურია, თუ არჩეული სისტემა უზრუნველყოფს პრაქტიკაში მართლმსაჯულების სამართლიან და დროში ეფექტურ განხორციელებას და ამით აძლიერებს საზოგადოების ნდობას სასამართლო სისტემის მთლიანობის მიმართ“.⁷⁵ ODIHR-ის კიევის რეკომენდაციებში ასევე ხაზგასმულია, რომ „ადმინისტრაციული გადაწყვეტილებები, რომლებმაც შეიძლება გავლენა იქონიოს არსებით განხილვაზე, არ უნდა შედიოდეს სასამართლოს თავმჯდომარეების ექსკლუზიურ კომპეტენციაში“, და ხაზგასმულია, რომ „საქმის განაწილება უნდა იყოს შემთხვევითი ან წინასწარ განსაზღვრული, სასამართლოს მოსამართლეთა კოლეგიის მიერ განსაზღვრული მკაფიო და ობიექტური კრიტერიუმებით“ და „განაწილების შემდეგ დაუშვებელია განაწილების მექანიზმში ჩარევა“.⁷⁶ წინა მოსაზრებებში ODIHR-მა კონკრეტულად გამოთქვა შეშფოთება ცალკეულ ქვეყნებში უფროს მოსამართლეთა უფლებამოსილებასთან დაკავშირებით, დაამტკიცონ ან გავლენა მოახდინონ მოსამართლეთა შემადგენლობაზე.⁷⁷

38. სხვა ორგანიზაციებს შორის, მსოფლიო ბანკი განიხილავს საქმეების შემთხვევით გადანაწილებას, რომელიც ეფუძნება მკაფიოდ განსაზღვრულ და გამოქვეყნებულ ობიექტურ კრიტერიუმებს, როგორც სასამართლოებისთვის საერთაშორისოდ აღიარებულ საუკეთესო პრაქტიკას და აღნიშნავს მის ფართო გამოყენებას ევროპისა და ცენტრალური აზიის ქვეყნებში.⁷⁸ ის ახდენს საქმის შემთხვევითი პრინციპით განაწილებას და ამავდროულად უზრუნველყოფს

74 იხილეთ ევროსაბჭოს მინისტრთა კომიტეტი, [რეკომენდაცია CM/Rec\(2010\)12 მოსამართლეების შესახებ: დამოუკიდებლობა, ეფექტურობა და პასუხისმგებლობა](#), პუნქტი 24. აგრეთვე, ცნობისთვის, ევროპის საბჭოს რეკომენდაცია (94)12 პრინციპი I.2.(j) და (g), რომელიც აღნიშნავს, რომ: „საქმეების განაწილებაზე გავლენა არ უნდა მოახდინოს რომელიმე მხარის სურვილმა, საქმით ან საქმის შედეგებით დაინტერესებული ნებისმიერმა პირმა. ასეთი განაწილება შეიძლება, მაგალითად, განხორციელდეს წილისყრით ან ავტომატური განაწილების სისტემით რომელიმე მსგავსი სისტემის ანაზღაურების მიხედვით და რომ „საქმის ჩამორთმევა კონკრეტული მოსამართლისთვის არ უნდა მოხდეს საპატიო მიზეზების გარეშე, როგორცაა სერიოზული ავადმყოფობის ან ინტერესთა კონფლიქტის შემთხვევები. ნებისმიერი ასეთი მიზეზი და ასეთი გაყვანის პროცედურები უნდა იყოს გათვალისწინებული კანონით და მასზე არ შეიძლება გავლენა იქონიოს მთავრობის ან ადმინისტრაციის რაიმე სახის დაინტერესებამ. გადაწყვეტილება მოსამართლისგან საქმის გამოთხოვის შესახებ უნდა მიიღოს ორგანომ, რომელიც სარგებლობს ისეთივე სასამართლო დამოუკიდებლობით, როგორც მოსამართლეები.“

75 CCJE დასკვნა No. 21 (2018), მოსამართლეთა შორის კორუფციის პრევენცია, პარ. 41-43.

76 იხილეთ 2010 ODIHR კიევის რეკომენდაციები სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ, პუნქტი 12.

77 იხილეთ მაგ., ODIHR, [მოსაზრება სასამართლოების შესახებ, სასამართლო ადმინისტრირებისა და მონოლოეთის მოსამართლეთა სამართლებრივი სტატუსის შესახებ კანონების შესახებ](#), 2020 წლის 3 მარტი, პუნქტი 170. აგრეთვე, ეკონომიკური თანამშრომლობისა და განვითარების ორგანიზაცია (OECD), [„ანტიკორუფციული რეფორმები მონოლოეთში – ანგარიში სტამბულის ანტიკორუფციული სამოქმედო გეგმის მონიტორინგის მე-4 რაუნდის შესახებ“](#) (2019), გვ. 15-16 და რეკომენდაცია 11.

78 იხილეთ საუკეთესო პრაქტიკა სასამართლოებისთვის: სასარგებლო ელემენტები კარგი სასამართლოს შესრულებისთვის და მსოფლიო ბანკის სასამართლო პროცესის ინდიკატორების ხარისხი, მსოფლიო ბანკი, 2016 წ. მსოფლიო ბანკის მიხედვით, „არ არსებობს ეკონომიკა, სადაც საქმეების მინიჭება შემთხვევითი არ არის OECD-ში. მაღალშემოსავლიანი და ევროპისა და ცენტრალური აზიის რეგიონები“, გვ. 30.

ობიექტურობას და საზოგადოების დარწმუნებას, ასევე სასამართლოში არსებული მხარეებისა და წყაროების შესაძლებლობების შეზღუდვას, რომ განახორციელონ „მოსამართლეთა მოსყიდვა“, ე.ი. საქმის მინიჭება იმ მოსამართლისთვის, რომელიც შეიძლება იყოს ან შეიძლება აღქმული იყოს, როგორც ერთ-ერთი მხარისთვის უფრო ხელსაყრელ ვარიანტად.⁷⁹

39. აღსანიშნავია, რომ ზემოაღნიშნული საერთაშორისო და რეგიონული სტანდარტები და რეკომენდაციები არ მოითხოვენ შემთხვევითი პრინციპით საქმის მინიჭებას და იძლევა სხვა სისტემების მოწყობას, იმ პირობით, რომ საქმეების განაწილება „ობიექტურ, წინასწარ დადგენილ კრიტერიუმებს“ შეესაბამება. ევროსაბჭოს განმარტებითი მემორანდუმი CM/Rec (2010)12 რეკომენდაციისთვის განმარტავს, რომ „არსებობს ობიექტური, წინასწარ დადგენილი კრიტერიუმების საფუძველზე საქმეების განაწილების სხვადასხვა სისტემა. მათ შორის წილისყრა, განაწილება მოსამართლეთა სახელების ანბანური თანმიმდევრობით ან სასამართლო განყოფილებებისთვის საქმეების წინასწარ განსაზღვრული თანმიმდევრობით („ავტომატური განაწილება“) ან საქმეების გაზიარება მოსამართლეთა შორის სასამართლოს თავმჯდომარის გადაწყვეტილებით. ყურადსაღებია, რომ ფაქტობრივი განაწილება არ ექვემდებარება გარე ან შიდა გავლენას და არ არის გამიზნული რომელიმე მხარის სასარგებლოდ.“⁸⁰ განაწილების კრიტერიუმები ასევე შეიძლება მოიცავდეს როტაციას სხვადასხვა ციკლის მიხედვით, მხარის გვარის მიხედვით, ადგილობრივ სასამართლო ოლქების, სპეციალობის, საქმეების კატეგორიების ან სხვა ნიშნით.⁸¹ ნებისმიერ შემთხვევაში, ზოგადი წესები, მათ შორის გამონაკლისები, მკაფიოდ უნდა იყოს ჩამოყალიბებული კანონით ან სპეციალური რეგულაციებით.⁸²
40. საქმეების განაწილების მექანიზმის შემუშავებისას გათვალისწინებულ უნდა იყოს მთელი რიგი საკითხები, რომლებიც მკაფიოდ უნდა იყოს ჩამოყალიბებული შესაბამის კანონმდებლობაში ან რეგულაციებში, მათ შორის მოსამართლეებს შორის სამუშაოს სამართლიანი განაწილების უზრუნველყოფის აუცილებლობა, საქმის სირთულე (რაც შეიძლება მოითხოვდეს იმ მოსამართლეების მონაწილეობას, რომლებიც ექსპერტები ან სპეციალიზირებულნი არიან ასეთ სფეროში), ასევე ახლად დანიშნული მოსამართლეების ჩართვა ისეთ კოლეგაში, სადაც უფრო გამოცდილი

79 იქვე., გვ 30 - 31.

80 ევროსაბჭოს მინისტრთა კომიტეტი, [რეკომენდაცია CM/Rec\(2010\)12 „მოსამართლეები: დამოუკიდებლობა, ეფექტურობა და პასუხისმგებლობა“](#), განმარტებითი მემორანდუმი, პუნქტი 32.

81 CCJE დასკვნა No. 21 (2018), მოსამართლეთა შორის კორუფციის პრევენცია, პარ. 41-43.

82 იხილეთ ვენეციის კომისია, [მოსაზრება 2011 წლის CLXII აქტის შესახებ მოსამართლეთა სამართლებრივი სტატუსისა და ანაზღაურების შესახებ და 2011 წლის აქტი CLXI უნგრეთის სასამართლოების ორგანიზებისა და ადმინისტრირების შესახებ](#), [CDL-AD\(2012\)001](#), პუნქტი 91, რომელიც ითვალისწინებს, რომ განაწილების კრიტერიუმები შეიძლება მოიცავდეს „...ანბანურ თანმიმდევრობას, კომპიუტერული სისტემის საფუძველზე ან ობიექტური კრიტერიუმების საფუძველზე, როგორცაა საქმეების კატეგორიები. ზოგადი წესები (მათ შორის გამონაკლისი) უნდა ჩამოყალიბდეს კანონით ან კანონის საფუძველზე სპეციალური რეგულაციებით, მაგ. პრეზიდენტის ან [...] პრეზიდენტის მიერ დადგენილი სასამართლო რეგლამენტით.“ აგრეთვე ვენეციის კომისიის [მოსაზრება ადმინისტრაციული სასამართლოების კანონის შესახებ და კანონი ადმინისტრაციული სასამართლოების შესახებ კანონის ძალაში შესვლისა და უნგრეთის გარკვეული გარდამავალი წესების შესახებ](#), [CDL-AD\(2019\)004](#), პუნქტები. 107-108; [მოსაზრება სერბეთის სასამართლო სისტემის შესახებ კანონებში ცვლილებების პროექტზე](#), [CDL-AD\(2013\)005](#), პუნქტი 39; და [ერთობლივი მოსაზრება გაზაზეთის სასამართლო სისტემისა და მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ კონსტიტუციური კანონის შესახებ](#), [CDL-AD\(2011\)012](#), პუნქტი 27.

მოსამართლეები არიან ჩართული გარკვეული პერიოდის განმავლობაში; უფრო გამოცდილი მოსამართლეების კოლეგიაში მონაწილეობის უზრუნველყოფა, როდესაც ხდება გადაწყვეტილების მიღება პრინციპულ ან რთულ და მნიშვნელოვან საქმეზე, საქმის შესაძლო გადაუდებელი ხასიათი და საქმის გონივრულ ვადაში განხილვის აუცილებლობა, ან საქმის მნიშვნელობა პოლიტიკური და სოციალური თვალსაზრისით, მოსამართლის შესაძლო ავადმყოფობა ან შვებულება და ა.შ.⁸³ გარდა ამისა, ვინაიდან საქმეების შემთხვევით განაწილებისას შეიძლება წარმოიშვას ინტერესთა კონფლიქტი, ამიტომ მნიშვნელოვანია, რომ სასამართლოს „ასეთ შემთხვევაში ჰქონდეს მკაცრი წესები მოსამართლეთა აცილებისა და თვითაცილების შესახებ აშკარა ან თუნდაც მხოლოდ პოტენციური მიკერძოების შემთხვევაში“.⁸⁴ აქედან გამომდინარე, ხელახალი მინიჭების კრიტერიუმები არის დასადგენი იმ სიტუაციებისთვის, როდესაც მოსამართლეებს აქვთ ან შეიძლება გააჩნდეთ რაიმე დაინტერესება საქმის მიმართ, ან შეიძლება სხვაგვარად იყვნენ მიკერძოებულები.

41. შემთხვევითი ან ავტომატური მინიჭების სისტემიდან ნებისმიერი გამონაკლისი არ უნდა იქნას ბოროტად გამოყენებული ასეთი სისტემის გვერდის ავლით.⁸⁵ აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია, რომ ასეთ გამონაკლისებზე გადაწყვეტილების მიღებისა და შემდგომი ხელახალი მინიჭებისთვის განსაზღვრული კრიტერიუმები უნდა იყოს წინასწარ დადგენილი და ობიექტური.⁸⁶ ნებისმიერი ხელახალი დავალება უნდა განხორციელდეს ობიექტური და გამჭვირვალე წესების საფუძველზე, მისი პროგრესი უნდა იყოს დაფიქსირებული და თან ახლდეს დასაბუთება მითითებით, თუ ვინ გააკეთა ხელახალი დავალება.⁸⁷

83 იხილეთ მაგ., ODIHR, მოსაზრება სასამართლოების შესახებ, სასამართლო ადმინისტრირებისა და მონღოლეთის მოსამართლეთა სამართლებრივი სტატუსის კანონების შესახებ, 2020 წლის 3 მარტი, პუნქტი 179. აგრეთვე იხილეთ ვენეციის კომისია, მოსაზრება 2011 წლის CLXII აქტის შესახებ მოსამართლეთა სამართლებრივი სტატუსისა და ანაზღაურების შესახებ და 2011 წლის კანონი CLXI უნგრეთის სასამართლოების ორგანიზაციისა და ადმინისტრირების შესახებ, [CDL-AD\(2012\)001](#), პუნქტი 91. აგრეთვე ვენეციის კომისია, მოსაზრება ადმინისტრაციული სასამართლოების შესახებ კანონის შესახებ და კანონი ადმინისტრაციული სასამართლოების შესახებ კანონის ძალაში შესვლისა და უნგრეთის გარკვეული გარდამავალი წესების შესახებ, [CDL-AD\(2019\)004](#), პუნქტები 107-108; მოსაზრება სერბეთის სასამართლო სისტემის შესახებ კანონებში ცვლილებების პროექტზე, [CDL-AD\(2013\)005](#), პუნქტი 39; და ერთობლივი მოსაზრება ყაზახეთის სასამართლო სისტემისა და მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ კონსტიტუციური კანონის შესახებ, [CDL-AD\(2011\)012](#), პუნქტი 27. აგრეთვე, Fabri, Marco, and Philip M. Langbroek, „არსებობს თუ არა ყოველი შემთხვევისთვის სწორი მოსამართლე? საქმის მინიჭების შედარებითი შესწავლა ევროპის ექვს ქვეყანაში.“ იურიდიული კვლევების ევროპული ჟურნალი, 1 (2007): 292.

84 CCJE დასკვნა No. 21 (2018), მოსამართლეთა შორის კორუფციის პრევენცია, პარ. 41-43.

85 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, ერთობლივი მოსაზრება უკრაინის სასამართლო სისტემისა და მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ კანონის შესახებ, [CDL-AD\(2010\)026](#), პუნქტი 13, სადაც ხაზგასმულია, რომ „... მიზანშეწონილია დაგვრწმუნდეთ, რომ მოსამართლეთა სპეციალიზაცია არ შეიძლება გამოყენებულ იქნას შემთხვევითი საქმეების მინიჭების სისტემის გვერდის ავლით [...]“.

86 ვენეციის კომისია, მოსაზრება 2011 წლის CLXII აქტის შესახებ მოსამართლეთა სამართლებრივი მდგომარეობისა და ანაზღაურების შესახებ და 2011 წლის კანონი CLXI უნგრეთის სასამართლოების ორგანიზაციისა და ადმინისტრირების შესახებ, [CDL-AD\(2012\)001](#), პუნქტი 91. აგრეთვე ვენეციის კომისია, მოსაზრება ადმინისტრაციული სასამართლოების შესახებ კანონის შესახებ და კანონი ადმინისტრაციული სასამართლოების შესახებ კანონის ძალაში შესვლისა და უნგრეთის გარკვეული გარდამავალი წესების შესახებ, [CDL-AD\(2019\)004](#), პუნქტები 107-108; მოსაზრება სერბეთის სასამართლო სისტემის შესახებ კანონებში ცვლილებების პროექტზე, [CDL-AD\(2013\)005](#), პუნქტი 39; და ერთობლივი აზრი ყაზახეთის სასამართლო სისტემისა და მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ კონსტიტუციური კანონის შესახებ, [CDL-AD\(2011\)012](#), პუნქტი 27.

87 იხილეთ მაგ., ODIHR, მოსაზრება სასამართლოების შესახებ, სასამართლო ადმინისტრირებისა და მონღოლეთის მოსამართლეთა სამართლებრივი სტატუსის შესახებ, 3 მარტი, 2020, გვ. 30 – 31.

42. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლოს გარე და შიდა დამოუკიდებლობის დასაცავად, მნიშვნელოვანია იმის უზრუნველყოფა, რომ თავიდან იქნეს აცილებული საქმის მინიჭებაზე და ცალკეულ საქმეებზე კოლეგიის შემადგენლობაზე რაიმე ზეგავლენის მოხდენა და, შესაბამისად, ის იყოს შემთხვევითი ან ორგანიზებული და დაფუძნებული წინასწარ განსაზღვრული, მკაფიო, გამჭვირვალე და ობიექტურ კრიტერიუმებზე. პრინციპში, ცალკეული მოსამართლეებისთვის საქმეების განაწილებისა და სასამართლოს შემადგენლობის ზოგადი წესები, მათ შორის გამონაკლისები, უნდა ჩამოყალიბდეს კანონის თანახმად ან კანონის საფუძველზე სპეციალური რეგულაციებით, შესაბამისი კრიტერიუმების საფუძველზე.
43. ამრიგად, საქმეების განაწილება შეიძლება განხორციელდეს ელექტრონულად ან სასამართლო სისტემაში შემუშავებული საქმეების (ინდივიდუალურად) განაწილების სქემის საფუძველზე. გამჭვირვალე პროცესის უზრუნველყოფის მიზნით, საქმეების განაწილების სათანადო სამართლებრივი ჩარჩო ასევე მნიშვნელოვანი ფაქტორია სასამართლო სისტემაში კორუფციასთან ბრძოლისა და სისტემის მანიპულაციის თავიდან ასაცილებლად, რაც დადებითად უწყობს ხელს სასამართლოს რეპუტაციას და ხელს უწყობს სასამართლოს სისტემის მიმართ საზოგადოების ნდობას.⁸⁸ თუ სასამართლოს თავმჯდომარეებს გააჩნიათ ცალკეულ მოსამართლეებს ან კოლეგიებს შორის საქმეების გადანაწილებაზე ან/და შესაბამისი კოლეგიების შემადგენლობაზე გავლენის მოხდენის შესაძლებლობა, ეს კითხვის ნიშნის ქვეშ აყენებს საქმის განხილვის გამჭვირვალე და ობიექტურ მექანიზმს, რომელმაც თავიდან უნდა აგვაცილოს არასათანადო შიდა ან გარე ჩარევები. აღნიშნული შეიძლება ბოროტად იქნას გამოყენებული, როგორც მოსამართლეებზე ზეწოლის საშუალება, მათზე გადატვირთული საქმეებით ან მხოლოდ გარკვეული, კონკრეტული საქმეების მინიჭებით, რაც საბოლოო ჯამში შეიძლება იყოს საკმაოდ ეფექტური გზა საქმის განხილვის შედეგზე ზემოქმედებისთვის. აღნიშნულმა ასევე შეიძლება შექმნას უთანასწორობა ქვეყნის მასშტაბით ცალკეული საქმეების განხილვის კუთხით და კორუფციული პრაქტიკის შესაძლებლობით საქმის მინიჭების სისტემების გამო, რომელთა მანიპულირება უფრო ადვილია. სათანადო, ობიექტური და წინასწარ განსაზღვრული კრიტერიუმები, წესები და პროცედურები საქმეების განაწილებასთან და კოლეგიების/პანელების შემადგენლობასთან დაკავშირებით, მათ შორის გამონაკლისებთან დაკავშირებით მკაფიო და გამჭვირვალე კრიტერიუმები და წესები, ამცირებს გარე და შიდა ჩარევის რისკებს.⁸⁹
44. ეუთო-ს რეგიონში არსებობს საქმის განაწილებისა და მოსამართლეთა კოლეგიების შემადგენლობის განსაზღვრის სხვადასხვა სისტემა.
45. მაგალითად, ხორვატიაში საქმეები მოსამართლეებს შემთხვევით ენიჭებათ ავტომატური სისტემით. თუ კონკრეტულ სასამართლოში ასეთი სისტემა არ

88 იხილეთ CCJE-ს მოსაზრება No. 21 (2018), მოსამართლეთა შორის კორუფციის პრევენცია, პარ. 41-43. აგრეთვე OECD (2022), [ანტიკორუფციული რეფორმები საქართველოში: მონიტორინგის საპილოტე მე-5 რაუნდი OECD-ის სტამბულის ანტიკორუფციული სამოქმედო გეგმის ფარგლებში](#), გვ. 68-69.

89 იხილეთ მაგ., ODIHR, [მოსაზრება სასამართლოების შესახებ, სასამართლო ადმინისტრირებისა და მონღოლეთის მოსამართლეთა სამართლებრივი სტატუსის შესახებ კანონების შესახებ](#), 2020 წლის 3 მარტი, პუნქტი 178.

არის, საქმეები ნაწილდება ანბანური თანმიმდევრობით. სასამართლოს თავმჯდომარეს შეუძლია შეწყვიტოს საქმის მინიჭება მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ არსებობს ასეთი გადაწყვეტილების დასაბუთებული მიზეზები (მაგ. ავადმყოფობა ამ თუ მოსამართლე განიხილავს დიდ და რთულ საქმეებს და ა.შ.).⁹⁰ ბულგარეთში საქმეები მოსამართლეებს ენიჭებათ შემთხვევითი ავტომატური კომპიუტერული სისტემით. სასამართლოს თავმჯდომარეებს არ აქვთ საქმის მინიჭების შესაძლებლობა. საქმე შეიძლება გადაეცეს სხვა მოსამართლეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ მოსამართლე, რომელმაც მიიღო იგი, განაცხადებს აცილებას, რადგან მისი მონაწილეობა კანონით გათვალისწინებული საფუძველებით დაუშვებელია. ამ შემთხვევაში ხელახალი მინიჭება ხდება ავტომატური კომპიუტერული სისტემით შემთხვევით. **ესპანეთში**, მოსამართლეებისთვის საქმეების გადაცემის პროცედურა მოწმდება შეტანის სტანდარტების შესაბამისად, რომლებიც დამტკიცებულია სააპელაციო სასამართლოსა და უზენაესი სასამართლოს შესაბამისი მმართველი ორგანოების მიერ. აღნიშნული სტანდარტები გამოქვეყნებულია. აღნიშნულ პროცედურაში არ არსებობს სასამართლოს თავმჯდომარის დისკრეციული უფლებამოსილება. **მოლდოვაში** ყველა საქმე ავტომატური სისტემით შემთხვევითობის პრინციპით ნაწილდება მოსამართლეებზე. გარკვეული შეუსაბამობების არსებობის შემთხვევაში, პასუხისმგებელმა მოსამართლემ უნდა აცნობოს სასამართლოს თავმჯდომარეს, რომლის საფუძველზეც მომზადდება ბრძანება და აღწერილი იქნება შეუთავსებლობის მიზეზები. საქმე ავტომატური სისტემით შემთხვევითობის პრინციპით გადაეცემა სხვა მოსამართლეს. საქმეების ხელახალი განაწილების პროცედურა არ განეკუთვნება სასამართლოს თავმჯდომარის კომპეტენციას.

46. **გერმანიაში**, თითოეული საქმე გადაეცემა მოსამართლეს ან კოლეგიას წინასწარ დადგენილი კრიტერიუმების საფუძველზე. დამოუკიდებელი ორგანო, საბჭო, რომელიც შედგება მოსამართლეების მიერ არჩეული მოსამართლეებისაგან, ამტკიცებს საქმეების მინიჭების ზოგად წლიურ გეგმას, რათა თავიდან იქნეს აცილებული თვითნებური გადანაწილება. „კანონიერი მოსამართლის“ კონსტიტუციური პრინციპიდან გამომდინარე, დაუშვებელია მოსამართლისგან ერთი საქმის გამოთხოვა და მისი ხელახალი მინიჭება. თავმჯდომარეს შეუძლია საქმის გამოთხოვა მხოლოდ გამონაკლის შემთხვევებში (მაგ., თუ მოულოდნელად, ერთი კოლეგიის დატვირთვა აღემატება სხვა კოლეგიების დატვირთვას). ასეთ გადანაწილებაზე პასუხისმგებელია თავმჯდომარე საბჭო (Präsidium). **იტალიაში** საქმეების განხილვა ობიექტურად უნდა დარეგულირდეს სასამართლოს თავმჯდომარის მიერ წინასწარ დადგენილი წესების მიხედვით, რომელიც წარედგინება მოსამართლეებსა და ადვოკატებს და ამტკიცებს იუსტიციის საბჭო ადგილობრივი საბჭოების მოსაზრებების საფუძველზე. ასეთი რეგულაციების („tabelle“) ამოქმედების შემდეგ პრეზიდენტს აღარ გააჩნია დისკრეცია სხვაგვარად გადაწყვიტოს განაწილება. რეგლამენტი ასევე

90 შემდეგ აზნაცებში მოცემული ინფორმაცია ეფუძნება ქვეყნების პასუხებს სასამართლოების თავმჯდომარეების როლის შესახებ CCJE-ს კვლევასთან დაკავშირებით, ხორვატია, 2.7 პუნქტი, ვინაიდან კვლევა ჩატარდა 2016 წელს, ეს ინფორმაცია არ ასახავს უახლეს მოვლენებს.

ითვალისწინებს იმ მოსამართლეთა ჩანაცვლებას, რომლებიც არ არიან ან თავს იკავებენ ან დისკვალიფიცირებულნი არიან ცალკეული საქმის განხილვისგან. **ნიდერლანდებში** შიდა ორგანიზაციის შესახებ გადაწყვეტილებებს იღებს სასამართლოს მმართველი საბჭო, მაგრამ კანონი ადგენს სასამართლო განაწილების მაქსიმუმ ხუთ ზღვარს.⁹¹ გარდა ამისა, განყოფილების ხელმძღვანელს ან სასამართლო განრიგის პასუხისმგებელ პირს შეუძლია საქმეების ხელახლა განაწილება, მაგალითად, მოსამართლის ავადმყოფობის ან უფლებამოსილების შეუსრულებლობის შემთხვევაში. **საფრანგეთში**, მოსამართლეთა დანიშვნის უფლებამოსილება ეკუთვნის სასამართლოს თავმჯდომარეს, მაგისტრატების გენერალურ ასამბლეასთან კონსულტაციის შემდეგ. სასამართლოს თავმჯდომარეებს გააჩნიათ დისკრეცია, შეცვალონ შიდა მოწყობის (ორგანიზების) საკითხები. ზოგადად, სასამართლო სისტემებს გააჩნიათ გარკვეული სახის სპეციალობა, სასამართლოებში შექმნილი სპეციალიზებული დანაყოფების რაოდენობისა და საგნის მიხედვით, რომელიც სხვა საკითხებთან ერთად დამოკიდებულია სასამართლოს დონეზე, ზომაზე და გეოგრაფიულ არეალზე, რომელსაც ემსახურება სასამართლო; ზოგადად, მას შემდეგ, რაც საქმის მინიჭება ხდება საკითხის მიხედვით, საქმის შემთხვევითი მინიჭება ხდება სხვადასხვა კრიტერიუმების საფუძველზე, მათ შორის, მოსამართლეთა დატვირთვის მიხედვით.⁹²

47. მოსამართლეთა საქმეების დატვირთულობის საკითხის მოგვარების ერთ-ერთი გზაა საქმეების შეწონვის (შეფასების) სისტემის შემუშავება, რომელიც მიუთითებს, თუ როგორ შეიძლება საქმეები ერთმანეთს დაუკავშირდეს სირთულის თვალსაზრისით. ევროსაბჭოს იუსტიციის ეფექტურობის კომისიის (CEPEJ) მიერ 2020 წელს გამოქვეყნებული კვლევა ეყრდნობა რამდენიმე ევროპული ქვეყნისა და შეერთებული შტატების გამოცდილებას შემთხვევის შეფასების სისტემების შემუშავებაში.⁹³ საქმის განაწილების გარდა, საქმის შეწონვა ასევე შეიძლება გამოყენებულ იქნას სხვა მიზნებისთვის, როგორცაა სასამართლოს საჭიროებების განსაზღვრა სასამართლო და არამოსამართლე პერსონალის თვალსაზრისით, ბიუჯეტის შედგენა, მოსამართლეებისთვის პროდუქტიულობის კვოტების დადგენა, სასამართლოს შესრულების შეფასება და სხვა.
48. CEPEJ კვლევა აღწერს საქმეების შეწონვის სისტემის შემუშავების ორ ყველაზე გავრცელებულ მეთოდს. პირველი მეთოდი (ცნობილი, როგორც „დელფის მეთოდი“) ეყრდნობა რეტროსპექტულ თვითშეტყობინებებს სხვადასხვა ტიპის საქმეებთან დახარჯულ დროსთან დაკავშირებით, შემუშავებულია სტრუქტურირებული კითხვების პასუხად. ამ პასუხების გაერთიანების

91 Fabri, Marco და Philip M. Langbroek. „არსებობს თუ არა ყოველი საქმისთვის სწორი მოსამართლე? საქმის მინიჭების შედარებითი შესწავლა ევროპის ექვს ქვეყანაში.“ *European Journal of Legal Studies*, 1 (2007): 292, გვ. 299 – 300.

92 იხილეთ მაგ., საქმის მინიჭების სისტემების შედარებითი მიმოხილვა საფრანგეთში, ნიდერლანდებში, იტალიაში, ინგლისსა და უელსში, გერმანიასა და დანიაში, Fabri, Marco და Philip M. Langbroek-ში. „არსებობს თუ არა ყოველი შემთხვევისთვის სწორი მოსამართლე? საქმის მინიჭების შედარებითი შესწავლა ევროპის ექვს ქვეყანაში.“ *ოურიდიული კვლევების ევროპული ჟურნალი*, 1 (2007): 292, გვ. 304 – 305. აგრეთვე, მაგალითად, რეკომენდაცია CM/Rec(2010)12, განმარტებითი მემორანდუმი, პუნქტი 32: „საქმის დატვირთვა და გადატვირთვა არის საქმეების განაწილების ან მოხსნის საფუძველიანი მიზეზი იმ პირობით, რომ ასეთი გადაწყვეტილებები მიიღება ობიექტური კრიტერიუმების საფუძველზე“.

93 იუსტიციის სისტემის ეფექტიანობის ევროპული კომისია, *კვლევა No. 28*, „საქმის შეწონვა სასამართლო სისტემებში“, CEPEJ, 2020 წლის ივლისი.

შემდეგ, ისინი ასევე შეიძლება განიხილებოდეს ჯგუფურ პარამეტრებში კონსენსუსის მისაღწევად. მეორე მეთოდი (ე.წ. „დროის შესწავლა“) მოიცავს ემპირიულ შეფასებას, რომელიც დაფუძნებულია თითოეული აქტივობის ხანგრძლივობის რეალურ დროში და უწყვეტ თვითდოკუმენტაციაზე, რომელიც იზომება თითოეული მონაწილის მიერ ინდივიდუალურად, დროის შეყვანის ფორმით. დროის კვლევის მეთოდი უფრო მეტ ინტენსიურ რესურსს მოითხოვს და შრომატევადია, მაგრამ ის იძლევა უფრო ზუსტ და სიღრმისეულ მონაცემებს. მაგალითად, **ესტონეთი** ერთ-ერთი ქვეყანაა, სადაც საქმის შეწონვის სისტემა გამოიყენება საქმის გასანაწილებლად, მოსამართლეთა სამუშაო ჯგუფებმა ჯერ შეაფასეს დრო, რომელიც საჭიროა სხვადასხვა ტიპის სამოქალაქო, სისხლის სამართლის და ადმინისტრაციული საქმეების გადასაწყვეტად და დაადგინეს ფაქტორები, რომლებიც გავლენას ახდენენ საქმის სირთულეზე. ამ სამუშაო ჯგუფების მიერ გამოვლენილი ფაქტორები შემდეგ გამოიკვლიეს დროის კვლევის გამოყენებით, რაც გაგრძელდა წელიწადნახევარი, რომლის დროსაც მოსამართლეები ავსებდნენ დროის ბარათებს თითოეულ გადაწყვეტილ საქმესთან დაკავშირებით. პროცესის დასასრულს მიღებულ იქნა საქმის შეფასების სამი განსხვავებული ფაქტორი: ადმინისტრაციული, სამოქალაქო და სისხლის სამართლის საქმეებისთვის.⁹⁴

5. სასამართლოების/სექციების/პალატების თავმჯდომარეთა დანიშვნა

49. მოსაზრების მოთხოვნასთან დაკავშირებით წამოჭრილი მესამე საკითხი ეხება სასამართლოების/სექციების/პალატების თავმჯდომარეთა დანიშვნას.
50. სასამართლოს თავმჯდომარეთა როლის შესახებ CCJE-ს №19 დასკვნაში აღნიშნულია, რომ „სასამართლოების თავმჯდომარეების დანიშვნის პროცედურები უნდა იყოს მოსამართლეთა შერჩევისა და დანიშვნის ზოგადი პროცედურის მსგავსი, მათ შორის კანდიდატების შეფასების პროცესი დამოუკიდებელი ორგანოს მიერ, რომელიც უფლებამოსილია შეარჩიოს და/ან დანიშნოს მოსამართლეები წინასწარ დადგენილ ობიექტურ კრიტერიუმებზე დაყრდნობით, რომ უზრუნველყოს მათი შერჩევა დამსახურების მიხედვით და ამავდროულად კანდიდატების მიერ გარკვეული მენეჯერული კომპეტენციის გამოვლენის უზრუნველყოფით.“⁹⁵ CCJE ასევე აღნიშნავს, რომ „მიუხედავად არსებული პროცედურული წესებისა და იმისდა მიუხედავად, თუ რა ორგანოები არიან უფლებამოსილნი მიიღონ გადაწყვეტილება თუ რომელი კანდიდატი დაიკავებს სასამართლოს თავმჯდომარის თანამდებობას, მთავარია საუკეთესო კანდიდატის შერჩევა და/ან დანიშვნა.“⁹⁶
51. გაეროს სპეციალური მომხსენებელი მოსამართლეთა და იურისტების დამოუკიდებლობაზე ზოგადად რეკომენდაციას უწევს სახელმწიფოებს განიხილონ „ისეთი სისტემის დანერგვა, რომლის მიხედვითაც სასამართლოს

94 იქვე., გვ 23 - 26.

95 CCJE, მოსაზრება No19 (2019) სასამართლოების თავმჯდომარეების როლის შესახებ, პუნქტი 38.

96 CCJE, მოსაზრება No19 (2019) სასამართლოების თავმჯდომარეების როლის შესახებ, პუნქტი 39.

თავმჯდომარეები აირჩვიან მათი შესაბამისი სასამართლოების მოსამართლეების მიერ⁹⁷, რათა შეიზღუდოს შიდა სასამართლო იერარქიის არსებობის რისკი, რომელიც საფრთხეს უქმნის მოსამართლეთა ინდივიდუალურ დამოუკიდებლობას. ODIHR კიევის რეკომენდაციებში ხაზს უსვამს სასამართლოს თავმჯდომარეების გამჭვირვალე და დამოუკიდებელი შერჩევის უზრუნველყოფის მნიშვნელობას და აღნიშნავს, რომ „კარგი ვარიანტია კონკრეტული სასამართლოს მოსამართლეებმა აირჩიონ სასამართლოს თავმჯდომარე“.⁹⁸ ვენეციის კომისიამ ხაზგასმით აღნიშნა, რომ საჭიროა „უზრუნველყოთ, რომ სასამართლოს თავმჯდომარეების დანიშვნა და გათავისუფლება არ მოხდეს სასამართლო საზოგადოების ამ პროცესში მნიშვნელოვანი ჩართულობის გარეშე“⁹⁹ და რომ „იგივე სასამართლოს მოსამართლეების მიერ ფარული კენჭისყრით სასამართლოს თავმჯდომარეების არჩევის სისტემა შეესაბამებოდეს სასამართლო ხელისუფლების შიდა დამოუკიდებლობის პრინციპის მოთხოვნებს [...]“.¹⁰⁰ როდესაც სასამართლოს თავმჯდომარეების დანიშვნის უფლებამოსილება იუსტიციის საბჭოს განეკუთვნება, „მოსამართლეთა გენერალურ ასამბლეას უნდა ჰქონდეს მინიმუმ კანდიდატების წარდგენის ექსკლუზიური უფლებამოსილება იუსტიციის საბჭოს მიერ შემდგომი დამტკიცების მიზნით“.¹⁰¹ უფრო ზოგადად აღიარებულია, რომ რეკომენდირებულია მოცემული სასამართლოს მოსამართლეთა ჩართულობა რაიმე კუთხით, მაგალითად, სავალდებულო ან საკონსულტაციო კენჭისყრის სახით.¹⁰² საქართველოს კონტექსტში, ვენეციის კომისიამ კონკრეტულად განაცხადა, რომ „იგივე სასამართლოს მოსამართლეების მიერ სასამართლოს თავმჯდომარეების დანიშვნა უზრუნველყოფს დამოუკიდებლობის უკეთეს გარანტიას დღევანდელ სისტემასთან შედარებით, სადაც სასამართლოს თავმჯდომარეებს ნიშნავს იუსტიციის უმაღლესი საბჭო“.¹⁰³

52. ზოგადად, სასამართლოს თავმჯდომარეების შერჩევის, დანიშვნის ან საარჩევნო პროცესებში გათვალისწინებული გარანტიები უნდა პასუხობდეს ორ საფრთხეს: ერთის მხრივ, პოლიტიკური ჩარევას (აღმასრულებელი და

97 გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, *მოსამართლეთა და ადვოკატების დამოუკიდებლობის შესახებ სპეციალური მომხსენებლის მოხსენება*, ლეანდრო დესპუი, A/HRC/11/41, 2009 წლის 24 მარტი, პუნქტი 49.

98 იხილეთ 2010 ODIHR კიევის რეკომენდაციები სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ, პუნქტი 16.

99 CDL-PI(2020)002 ვენეციის კომისიის და ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა და კანონის უზენაესობის გენერალური დირექტორატის ერთობლივი მოსაზრება სასამართლოების შესახებ კანონში, უზენაესი სასამართლოს შესახებ კანონში და სხვა კანონპროექტებში. აგრეთვე CDL-AD(2017)031, პოლონეთი – მოსაზრება სასამართლო სისტემის ეროვნული საბჭოს შესახებ აქტის შესწორების შესახებ აქტის პროექტის შესახებ, უზენაესი სასამართლოს შესახებ აქტის ცვლილების შესახებ, რომელიც შემოთავაზებულია პოლონეთის პრეზიდენტის მიერ და აქტი ჩვეულებრივი სასამართლოების მოწყობის შესახებ.

100 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია და ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა და კანონის უზენაესობის დირექტორატის (DGI) ადამიანის უფლებათა დირექტორატი (DHR), ერთობლივი აზრი საქართველოს საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანულ კანონში ცვლილებების შეტანის შესახებ კანონპროექტზე. საქართველო, CDL-AD(2014)031, პარ. 84 და 90. აგრეთვე ვენეციის კომისია, *ანგარიში სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის შესახებ*, ნაწილი I, პუნქტი 68 და შემდგომ აგრეთვე ვენეციის კომისია, *მოსაზრება ბულგარეთის სასამართლო სისტემის აქტის შესახებ*, CDL-AD(2017)018, 2017 წლის 9 ოქტომბერი, პუნქტი 81.

101 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, *მოსაზრება ბულგარეთის სასამართლო სისტემის აქტის შესახებ*, CDL-AD(2017)018, 9 ოქტომბერი 2017, პუნქტი 81.

102 იხილეთ მაგ., CCJE, *მოსაზრება No19 (2019) სასამართლოების თავმჯდომარეების როლის შესახებ*, პუნქტი 39.

103 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია და ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა და კანონის უზენაესობის დირექტორატის (DGI) ადამიანის უფლებათა დირექტორატი (DHR), ერთობლივი აზრი საქართველოს საერთო სასამართლოების შესახებ ორგანულ კანონში ცვლილებების შეტანის შესახებ კანონპროექტზე. საქართველო, CDL-AD(2014)031, პარაგრაფი 90.

საკანონმდებლო ხელისუფლების მხრიდან), რომელიც საფრთხეს შეუქმნის სასამართლო ხელისუფლების გარე დამოუკიდებლობას; და, მეორე მხრივ, სასამართლო ხელისუფლების არასათანადო შიდა გავლენას, რომელიც კორპორატივიზმის რისკს შეიცავდა.

53. სასამართლოს თავმჯდომარეების არჩევის, დანიშვნის ან არჩევის წესი ეუთოს წევრ ქვეყნებს შორის ძალიან განსხვავდება.
54. ამჟამად, ევროპაში, იუსტიციის საბჭოები, როგორც წესი, მონაწილეობენ სასამართლოს თავმჯდომარეების დანიშვნაში ან სასამართლო ხელმძღვანელობის არჩევის გზით (მაგალითად, **სლოვენიაში**,¹⁰⁴ **სერბეთი**,¹⁰⁵ **ბულგარეთი**¹⁰⁶), მაღალ თანამდებობაზე კანდიდატების შეთავაზების გზით (**რუმინეთი**,¹⁰⁷ **სლოვაკეთი**,¹⁰⁸ **ესპანეთი**)¹⁰⁹, ან მათი დანიშვნასა და თანამდებობიდან გათავისუფლების შესახებ მოსაზრებების გამოთქმით (იხ. მაგ., **პოლონეთში**).¹¹⁰ უნგრეთში იუსტიციის საბჭოს ჩართვა დანიშვნის პროცედურაში უფრო შეზღუდულია¹¹¹ და მნიშვნელოვანი როლი ენიჭება განმხილველი საბჭოს მიერ გამოთქმულ აზრს, რომელიც შედგება განმცხადებლის შესაბამისი დონის კოლეგებისგან, რომელიც შემდეგ უმრავლესობით გადაწყვეტს კანდიდატურის მხარდაჭერას ფარული კენჭისყრით.¹¹² **ისლანდიაში**, მოსამართლეები ირჩევენ სასამართლოს

104 იხილეთ სლოვენის სასამართლოების აქტის 28-ე მუხლი. ეს არ ეხება უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარეს.

105 სერბეთის უმაღლესმა იუსტიციის საბჭომ მიიღო „რეგლამენტი სხვა ან უფრო მაღალ სასამართლოში მუდმივი უფლებამოსილების მქონე მოსამართლეების არჩევის გამოცდილების, კომპეტენციისა და ღირსების შეფასების კრიტერიუმებისა და სტანდარტების შესახებ და სასამართლოს თავმჯდომარეობის კანდიდატების წარდგენის კრიტერიუმების შესახებ“, რომელიც ითვალისწინებს საფუძვლიან შეფასებას უმაღლესი იუსტიციის საბჭოს სამი არჩეული მოსამართლის მიერ დაკომპლექტებული კომიტეტის კანდიდატებისგან. კომიტეტი ამოწმებს შემოსულ განცხადებებს და ადგენს მათ დასაშვებობას, სისრულესა და დროულობას; იღებს შეფასების შესრულების შეფასებას; აფასებს კანდიდატის მუშაობის პროგრამას; გასაუბრებს უწევს სასამართლოს თავმჯდომარეობის კანდიდატებს და ბოლოს ადგენს კანდიდატთა წინასწარ სიას, რომელიც გადაეცემა საბჭოს (მუხლი 11). უმაღლესი იუსტიციის საბჭოს კომიტეტი აფასებს სასამართლოში მუშაობის მართვისა და ორგანიზების კანდიდატების კომპეტენციას სამუშაო პროგრამისა და კანდიდატებთან გასაუბრების საფუძველზე. (მუხლი 13).

106 ბულგარეთში სასამართლოს ყველა თავმჯდომარეს - გარდა უზენაესი საკასაციო სასამართლოსა და უზენაესი ადმინისტრაციული სასამართლოს თავმჯდომარეებისა - ირჩევს უმაღლესი იუსტიციის საბჭო. მისი პრეროგატივა ასევე მათი გათავისუფლება სპეციალური პროცედურების (მათ შორის დისციპლინური სამართალწარმოების) დაცვით; იხილეთ უმაღლესი იუსტიციის საბჭოსა და მისი ადმინისტრაციის საქმიანობის ორგანიზების წესი, მუხლი 10(4).

107 რუმინეთში თავმჯდომარისა და თავმჯდომარის მოადგილის თანამდებობების მინიჭება სააპელაციო, მეორე იურისდიქციისა და სპეციალიზებული იურისდიქციისა და პირველი ინსტანციის სასამართლოში ხდება მხოლოდ ღია კონკურსის ან ორგანიზებული გამოცდის გზით, რომელსაც ნებისმიერ დროს ატარებს უმაღლესი მაგისტრატურა საბჭო ეროვნული ინსტიტუტის მეშვეობით. ამგვარად, მაგისტრაციის ეროვნული ინსტიტუტის წარდგინებით, მაგისტრაციის უმაღლესი საბჭო ნიშნავს საგამოცდო საბჭოს, რომელიც შედგება საკასაციო და იუსტიციის უმაღლესი სასამართლოს ორი მოსამართლისგან, სააპელაციო სასამართლოს 2 მოსამართლისგან და მენეჯმენტის სამი სპეციალისტისგან და ინსტიტუციური ორგანიზაციისგან (როგორც წესი მოსამართლეები, რომლებმაც გაიარეს მენეჯმენტის კურსები). მაგისტრატურის უმაღლესი საბჭო ამოწმებს კონკურსის ან გამოცდის შედეგს და ნიშნავს მოსამართლეებს ხელმძღვანელ თანამდებობებზე; იხილეთ კანონი 317/2004 მაგისტრატურის უმაღლესი საბჭოს შესახებ.

108 იხილეთ სლოვაკეთის კონსტიტუციის 141a მუხლი.

109 იხილეთ ესპანეთის კონსტიტუციის 123-ე მუხლი: უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარეს ნიშნავს მეფე საბჭოს წინადადებით.

110 მართლმსაჯულების ეროვნული საბჭოს შესახებ კანონის მე-3 მუხლი.

111 იუსტიციის საბჭო უფლებამოსილია დათანხმდეს სასამართლოს ლიდერების დანიშვნაზე, რომლებმაც არ მიიღეს განმხილველი საბჭოს თანხმობა, გადაწყვიტოს სასამართლოს ცალკეული ლიდერების განმეორებით დანიშვნა, თუ განმცხადებელს თანამდებობა ეკავა ზედიზედ ორჯერ. „მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ“ კანონის 39-ე მუხლის მე-4 პუნქტი და სასამართლოს ხელმძღვანელის თანამდებობაზე განაცხადის შედგენაზე წინასწარი დასკვნა, თუ სასამართლო ხელისუფლების ეროვნული ოფისის თავმჯდომარეს ან კურიის თავმჯდომარეს სურს გადალახოს იმ ორგანოს უმრავლესობის მოსაზრება, რომელმაც დააფიქსირა აზრი დანიშვნაზე (მუხლი 132(6)).

112 იხილეთ 2011 წლის 161 კანონი სასამართლოების ორგანიზაციისა და ადმინისტრირების შესახებ. 131-ე მუხლის პირველი პუნქტის თანახმად: განმცხადებლების შესახებ მოსაზრების გამოთქმა ხდება ფარული კენჭისყრით: - კურიის სრული სხდომა (კურიას ვიცე-პრეზიდენტისა და კოლეგიების ხელმძღვანელის შემთხვევაში), ყველა მოსამართლის შეხვედრა

თავმჯდომარეებს თავიანთი რიგებიდან უბრალო უმრავლესობით რაიონულ სასამართლოებში და საოლქო სასამართლოში.¹¹³ ანალოგიურად, უკრაინაში, შესაბამის სასამართლოში მოსამართლეთა ასამბლეა ფარული კენჭისყრით და მოსამართლეთა უმრავლესობით ირჩევს მთავარ მოსამართლეს და მათ მოადგილეს ადგილობრივ სასამართლოში, ხოლო მთავარ მოსამართლეს და მათ მოადგილეებს სააპელაციო და მაღალ სპეციალიზებულ სასამართლოებში.¹¹⁴ ესტონეთში, ესტონეთის სასამართლოების შესახებ კანონის 12, 20 და 24 მუხლები ითვალისწინებენ ქვეყნის სასამართლოების, ადმინისტრაციული სასამართლოების და რაიონული სასამართლოების თავმჯდომარეების არჩევას შესაბამისი სასამართლოს მოსამართლეებიდან ხუთი წლის ვადით, რის შემდეგაც იუსტიციის მინისტრი ნიშნავს თავმჯდომარეს, სასამართლოს სრული სასამართლოს აზრის გათვალისწინების შემდეგ.¹¹⁵

55. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლოს თავმჯდომარის არჩევს, დანიშვნის ან არჩევს პროცედურებმა უნდა უზრუნველყოს დამოუკიდებლობა აღმასრულებელი და საკანონმდებლო შტოსგან, როგორც სასამართლოს შიგნით, ასევე ზოგადად, თავიდან აიცილოს აღნიშნული პროცედურების პოლიტიზირება.¹¹⁶ ზოგადად კარგ პრაქტიკად მიჩნეულია სასამართლოს თავმჯდომარის დანიშვნა ან არჩევა კონკრეტული სასამართლოს მოსამართლეთა კრების მიერ ან მინიმუმ მოსამართლეთა კრების ჩართვა აღნიშნულ პროცესში.

შესაბამის დონეზე (პრეზიდენტის, ვიცე-პრეზიდენტისა და რეგიონული სააპელაციო სასამართლოს და სააპელაციო სასამართლოს კოლეგიის ხელმძღვანელის, ასევე პრეზიდენტის, პრეზიდენტის მოადგილისა და ტრიბუნალის ხელმძღვანელის შემთხვევაში). შესაბამისი დონისა და საქმის კოლეგია (კურიას, რეგიონული სააპელაციო და სააპელაციო სასამართლოს კოლეგიის უფროსის მოადგილის და სააპელაციო სასამართლოს გუნდის ხელმძღვანელისა და გუნდის ხელმძღვანელის მოადგილის შემთხვევაში), სახელმწიფო მმართველობისა და შრომის რეგიონალური კოლეჯი (სახელმწიფო მმართველობისა და შრომის რეგიონალური კოლეჯის კოლეგიის ხელმძღვანელისა და მოადგილის შემთხვევაში), მოსამართლეთა კრება (ადმინისტრაციული და შრომითი სასამართლოს პრეზიდენტისა და მოადგილის, რაიონული სასამართლოს და რაიონული სასამართლოს შემთხვევაში), შესაბამისი ჯგუფი (ადმინისტრაციული და შრომითი სასამართლოს, რაიონული და რაიონული სასამართლოს ჯგუფის ხელმძღვანელის ან ჯგუფის ხელმძღვანელის მოადგილის შემთხვევაში). თუ ეროვნული სასამართლო ოფისის თავმჯდომარეს ან კურიის თავმჯდომარეს სურს დანიშნოს კანდიდატი, რომელსაც არ მიუღია შესაბამისი განმხილველი საბჭოს უმრავლესობის თანხმობა, დანიშვნა შეიძლება განხორციელდეს მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ ეროვნული იუსტიციის საბჭო ამას დაამტკიცებს.

113 სასამართლოს შესახებ #50 კანონის 22-ე და 31-ე მუხლები.

114 უკრაინის სასამართლო ხელისუფლებისა და მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ კანონის 20-ე მუხლი: „(4) ადგილობრივი სასამართლოს უფროსი მოსამართლე, მისი მოადგილე, სააპელაციო სასამართლოს უფროსი მოსამართლე, მისი მოადგილეები, უმაღლესი სპეციალიზებული სასამართლოს უფროსი მოსამართლე და მისი დეპუტატები შეიძლება ვადამდე გაათავისუფლონ შესაბამისი სასამართლოს მოსამართლეთა არანაკლებ ერთი მესამედის ინიციატივით, ამ სასამართლოს მოსამართლეთა არანაკლებ ორი მესამედის ფარული კენჭისყრით. (5) მოსამართლის ადმინისტრაციული თანამდებობიდან გათავისუფლების საფუძველია მისი განცხადება ან მთავარი მოსამართლის, შესაბამისად უფროსი მოსამართლის მოადგილის მოვალეობების უწყვეტი არადაამკმაყოფილებელი შესრულება, უფლებამოსილების შესრულებისას კანონის სისტემატური ან უხეში ერთჯერადი დარღვევა.“

115 2002 წლის ესტონეთის სასამართლოების აქტის 12, 20 და 24 მუხლები (ბოლოს შესწორებული 2021 წელს).

¹¹⁶ იხილეთ მაგ. ვენეციის კომისია, მოსაზრება მართლმსაჯულების ეროვნული საბჭოს შესახებ აქტში ცვლილებების შეტანის შესახებ, პოლონეთის პრეზიდენტის მიერ შემოთავაზებული უზენაესი სასამართლოს შესახებ აქტის ცვლილების შესახებ და პოლონეთის ჩვეულებრივი სასამართლოების ორგანიზაციის შესახებ აქტის შესახებ. [CDL-AD\(2017\)031](#), პარ. 71-72, სადაც ვენეციის კომისიამ აღნიშნა, რომ „ზღვარი შიდა და გარე დამოუკიდებლობას შორის შეიძლება ბუნდოვანი გახდეს, როდესაც სასამართლოს თავმჯდომარეების დანიშვნა პოლიტიზებულია. [...] როგორ ინიშნებიან თავმჯდომარეები, ათავისუფლებენ ამ თავმჯდომარეებს და ა.შ., ანუ სარგებლობენ თუ არა ისინი საკმარისი დამოუკიდებლობით აღმასრულებელი და საკანონმდებლო ხელისუფლებისგან, დიდი მნიშვნელობა აქვს ზოგადად სასამართლო ხელისუფლების დამოუკიდებლობის დასაცავად“.

6. ადმინისტრაციული თანამდებობაზე მყოფი მოსამართლეთა სტატუსი და პრივილეგიები, მათ შორის საქმეების მოცულობის შემცირება

56. მეოთხე საკითხი ეხება სასამართლო სისტემაში ადმინისტრაციული ან მმართველობითი თანამდებობების მქონე მოსამართლეთა სტატუსსა და პრივილეგიებს.
57. სასამართლოს თავმჯდომარეებთან დაკავშირებით CCJE-ს მიაჩნია, რომ ძალიან მნიშვნელოვანია მათ განაგრძონ მოსამართლედ მუშაობა დანიშვნის შემდეგ, რომ „უზრუნველყოფილ იქნეს მათი მუდმივი პროფესიონალიზმი და შეინარჩუნონ კონტაქტი სხვა მოსამართლეებთან *primus inter pares* პრინციპის შესაბამისად, მაგრამ ასევე უკეთესად შეასრულონ თავიანთი ორგანიზაციული როლი ყოველდღიურ პრაქტიკაში წამოჭრილი საკითხების უშუალო ინფორმირებულობით“.¹¹⁷ თუმცა, CCJE აღიარებს, რომ „სასამართლოს თავმჯდომარეების საქმეების მოცულობა შეიძლება შემცირდეს მათი მენეჯერული ამოცანების შესრულების გათვალისწინებით“.¹¹⁸
58. რაც შეეხება იუსტიციის საბჭოების წევრებსა და თავმჯდომარეებს, ზოგადად არ არსებობს საერთაშორისო და რეგიონულ დონეზე დადგენილი ერთიანი პრინციპები მათ სტატუსსა და პრივილეგიებთან დაკავშირებით, რაც სახელმწიფოების დისკრეციაზე არის დამოკიდებული.¹¹⁹ ამავდროულად, ზოგადად მიჩნეულია, რომ სრული განაკვეთით წევრობის შემთხვევაში (სულ მცირე შესაბამისი რაოდენობის წევრებისთვის) შეიძლება სასარგებლო იყოს იუსტიციის საბჭოსთვის პროფესიონალური და ეფექტური საქმიანობისათვის და ნებისმიერ შემთხვევაში, იუსტიციის საბჭოს წევრებს უნდა გააჩნდეთ საკმარისი დრო და სათანადო რესურსი თავიანთი ვალდებულებების შესასრულებლად.¹²⁰ თუმცა მნიშვნელოვანია, რომ საბჭოს მოსამართლე წევრების მანდატი არ იყოს იმდენად ხანგრძლივი, რომ თავიდან იქნას აცილებული სასამართლო სისტემისგან განცალკევება ან აღქმის შექმნა, რომ საბჭოს მართავს ერთიდაიგივე მოსამართლეთა ჯგუფი.¹²¹ იუსტიციის საბჭოს დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად, მნიშვნელოვანია, რომ მისი წევრების ანაზღაურება შეესაბამებოდეს მათ თანამდებობას და საბჭოში არსებულ დატვირთვას.¹²² ზოგადად რეკომენდირებულია, რომ საბჭოს წევრებს ჰქონდეთ ისეთივე ხელფასი, როგორც სხვა მსგავსი თანამდებობის პირებს აქვთ.¹²³ მიუხედავად იმისა, რომ სახელმწიფოს გადასაწყვეტია, საბჭოს წევრები სრულ განაკვეთზე უნდა იყვნენ დანიშნული თუ არასრულ

117 იხილეთ მაგ., CCJE, *მოსაზრება No19 (2019) სასამართლოების თავმჯდომარეების როლის შესახებ*, პუნქტი 15.

118 იხილეთ მაგ., CCJE, *მოსაზრება No19 (2019) სასამართლოების თავმჯდომარეების როლის შესახებ*, პუნქტი 15.

119 იხილეთ მაგ., გაერთიანებული ერების ორგანიზაცია, *სპეციალური მომხსენებლის ანგარიში მოსამართლეთა და ადვოკატების დამოუკიდებლობის შესახებ*, A/HRC/3 8/38, 2 მაისი 2018, პუნქტი 82.

120 ENCJ, *კრებული სასამართლო ხელისუფლების საბჭოებზე* (2021), გვ. 7-8. აგრეთვე, მაგალითად, ვენეციის კომისია, *მოსაზრება წინადადებების შესახებ კანონპროექტში ცვლილებების შეტანის შესახებ კონსტიტუციაში ცვლილებების შეტანის შესახებ უკრაინის მოსამართლეთა დამოუკიდებლობის გასაძლიერებლად*, CDL-AD(2013)034, პუნქტი 43, სადაც ვენეციის კომისიამ რეკომენდაცია გაუწია საბჭოს წევრებს, განახორციელონ თავიანთი ფუნქციები, როგორც სრულ განაკვეთზე პროფესია.

121 ENCJ, *კრებული იუსტიციის საბჭოების შესახებ* (2021), გვ. 8.

122 იხილეთ მაგ., CCJE, *მოსაზრება No10 (2007) საზოგადოების სამსახურში მყოფი იუსტიციის საბჭოს შესახებ*, პუნქტი 36. აგრეთვე ODIHR, *მოსაზრება სასამართლოების შესახებ, სასამართლო ადმინისტრირებისა და მონღოლეთის მოსამართლეთა სამართლებრივი სტატუსის შესახებ კანონების შესახებ*, 2020 წლის 3 მარტი, პუნქტი 61.

123 იხილეთ ODIHR მოსაზრება, პუნქტი 61.

განაკვეთზე, ყველაზე ფუნდამენტური საკითხია იუსტიციის საბჭოს წევრებისთვის მინიჭებული სტატუსის და პრივილეგიების უზრუნველყოფა, რაც მათ საშუალებას მისცემს შეასრულონ თავიანთი ადმინისტრაციული და მმართველობითი ამოცანები და ამავდროულად, არ ჩამოშორდნენ სასამართლო პრაქტიკას დიდი ხნის განმავლობაში, მაგრამ ამავდროულად გააჩნდეთ საკმარისი დრო საბჭოს საქმიანობის შესახებ ინფორმაციის მისაღებად, რითიც მნიშვნელოვან წვლილს შეიტანენ მის მუშაობაში.

59. იმ მოსამართლეთა სტატუსი და პრივილეგიები, რომლებსაც ხელმძღვანელი თანამდებობები უკავიათ სასამართლო სისტემაში, როგორცაა სასამართლოს თავმჯდომარეები და იუსტიციის საბჭოების მოსამართლე წევრები, მნიშვნელოვნად განსხვავდება ქვეყნებს შორის. ამ კუთხით სახელმწიფო პრაქტიკის შედარებითი მიმოხილვა, როგორცაა CCJE-ს მიერ ჩატარებული გამოკითხვა,¹²⁴ ადასტურებს, რომ სასამართლოს თავმჯდომარეები ასრულებენ სხვადასხვა სახის ფუნქციებს ევროპის სხვადასხვა ქვეყნებში, რომლებიც CCJE-მ დააჯგუფა წარმომადგენლობით, მენეჯერულ და სამართლებრივ ფუნქციებად. პირველ ჯგუფში შედის ფუნქციები, რომლებიც დაკავშირებულია სასამართლოს წარმომადგენლობასთან სასამართლო სისტემაში, სამართლებრივი სისტემის სხვა ინსტიტუტებთან, როგორცაა ადვოკატთა ასოციაციები და პროკურატურები, ასევე მედიისა და ფართო საზოგადოების წინაშე არსებული ურთიერთობები. მენეჯერული ამოცანები მოიცავს სტრატეგიულ დაგეგმვასა და ბიუჯეტის შედგენას, სასამართლოს პერსონალისა და მატერიალური რესურსების მართვას, უსაფრთხოებისა და სასამართლო ინფრასტრუქტურის მოვლას და ა.შ. CCJE-მ შენიშნა ტენდენცია სასამართლოს თავმჯდომარეების უფრო ფართო მენეჯერული როლის გაზრდასთან დაკავშირებით. სასამართლოს თავმჯდომარეების სამართლებრივი ფუნქციები შეიძლება მოიცავდეს ტრენინგის და გადაწყვეტილებების თანმიმდევრულობის ხელშეწყობას, პროცესის ხანგრძლივობისა და მოსამართლეთა საქმეების მონიტორინგს და სასამართლოს საქმიანობის შეფასებას.
60. რამდენადაც სასამართლოს თავმჯდომარეების და სხვა მოსამართლეების ფუნქციები, რომლებიც იკავებენ ხელმძღვანელ თანამდებობებს სასამართლო სისტემაში, განსხვავდება იურისდიქციებს შორის, ასევე განსხვავდება მათი სტატუსი და პრივილეგიები. ამავდროულად, საკმაოდ ხშირია შემთხვევები, როდესაც მოსამართლეები, რომლებიც მუშაობენ ხელმძღვანელ თანამდებობებზე, იღებენ უფრო მაღალ ანაზღაურებას, ვიდრე იმავე სასამართლოს სხვა მოსამართლეებს, მაშინ როდესაც ნაკლებად დატვირთული არიან საქმეების მხრივ. ეროვნულ პრაქტიკაში სასამართლოს თავმჯდომარეების ანაზღაურება და საქმეების დატვირთვა არსებითად განსხვავდება ქვეყნებს შორის, ყველაზე ხშირი კრიტერიუმებია სასამართლო სისტემის დონე, სასამართლოს ზომა და მოსამართლის ასაკი.
61. მაგალითად, **ხორვატიაში** სასამართლოს თავმჯდომარეები დაახლოებით 10 პროცენტით მეტს გამოიმუშავებენ, ვიდრე მათი კოლეგები და თუ

124 იხილეთ <[მოსაზრება No19 სასამართლოს თავმჯდომარეების როლის შესახებ - ევროპელ მოსამართლეთა საკონსულტაციო საბჭო \(coe.int\)](#)>.

სასამართლოს 20-ზე მეტი მოსამართლე ჰყავს, სასამართლოს თავმჯდომარეებს არ აქვთ საქმეების განხილვის ვალდებულება. სასამართლოს თავმჯდომარის ამოცანები მოიცავდა არასასამართლო პერსონალის დაქირავებას და მართვას, სასამართლო შენობების მართვას და სასამართლოს საჭიროებების წლიურ ფინანსურ დაგეგმვას. **ჩეხეთის რესპუბლიკაში** სასამართლოების თავმჯდომარეების ხელფასები დაახლოებით 15 პროცენტით მეტია, ვიდრე სხვა მოსამართლეების და მხოლოდ პირველი ინსტანციის სასამართლოების თავმჯდომარეები მონაწილეობენ საქმეების განხილვაში შემცირებული დატვირთვით, ხოლო უმაღლესი სასამართლოების თავმჯდომარეები, როგორც წესი, არ განიხილავენ საქმეებს. სასამართლოების თავმჯდომარეები ჩეხეთის რესპუბლიკაში ამზადებენ წლიურ სამუშაო გეგმებს, რომლებიც განსაზღვრავს მოსამართლეთა საქმეების დატვირთვას და არამოსამართლე პერსონალის მოვალეობებს.

62. **დანიაში** მოსამართლეები გამოიმუშავენ 30 პროცენტიდან (პირველი ინსტანციის სასამართლო) 70 პროცენტამდე (სააპელაციო სასამართლო) მეტს, ვიდრე მათი კოლეგები, ხოლო უფრო დიდი მაღალი ინსტანციის და სააპელაციო სასამართლოების თავმჯდომარეები იშვიათად განიხილავენ საქმეებს. სასამართლოს თავმჯდომარეები მოქმედებენ როგორც სასამართლოს მენეჯერები, როგორც არამოსამართლე, ისე სასამართლო პერსონალისთვის, დანიის სასამართლოს ადმინისტრაციის მიერ დადგენილი პარამეტრების ფარგლებში. **ესტონეთში** სასამართლოს თავმჯდომარეების ანაზღაურება იზრდება სასამართლოს ზომის მიხედვით: 15 პროცენტით იმ სასამართლოებში, სადაც 15 მოსამართლემდეა, 25 პროცენტით იმ სასამართლოებში, სადაც 15-დან 29 მოსამართლემდეა, ხოლო 35 პროცენტით იმ სასამართლოებში, სადაც 30-დან 44-მდე მოსამართლეა, და 45 პროცენტით მეტი იმ სასამართლოებში, სადაც 45-ზე მეტი მოსამართლეა. ესტონეთის სასამართლოების თავმჯდომარეებს აქვთ დისკრეცია თავიანთი საქმეების მოცულობასთან დაკავშირებით და შეუძლიათ შეამცირონ იმ ზომით, რაც საჭიროა პრეზიდენტის მოვალეობის შესასრულებლად. სასამართლოს თავმჯდომარეები ბიუჯეტსა და პერსონალზე მენეჯერულ პასუხისმგებლობებს იზიარებენ სასამართლოს დირექტორებთან. რამდენიმე სხვა ქვეყნის მსგავსად, **ირლანდიაში** სასამართლოს თავმჯდომარეები წყვეტენ საკუთარი საქმეების დატვირთვის შემცირებას, მაგრამ მათი ანაზღაურება მხოლოდ მოკრძალებულად აღემატება მათი კოლეგების ანაზღაურებას (დაახლოებით 10 პროცენტი). ამის საპირისპიროდ, **უნგრეთში**, სასამართლო ხელისუფლების ეროვნული ოფისის კანონი და რეგულაციები ადგენს სპეციფიკურ ციფრულ მნიშვნელობებს როგორც სასამართლოს თავმჯდომარეების ანაზღაურებისთვის, ასევე საქმეების დატვირთვის შესამცირებლად. რაიონული სასამართლოების თავმჯდომარეებისგან არის მოლოდინი, რომ წელიწადში 20-დან 60 დღე მიიღებენ მონაწილეობას საქმეების განხილვაში და მიიღებენ ანაზღაურებას 25-დან 30 პროცენტამდე მეტს, ვიდრე მათი კოლეგები (აღნიშნული დამოკიდებულია სასამართლოს ზომაზე). რეგიონული სასამართლოების და სააპელაციო სასამართლოების თავმჯდომარეებს წელიწადში მხოლოდ 5-დან 10 დღემდე უწევთ საქმეების

განხილვა, მაშინ როცა მათი ხელფასი 50-დან 60 პროცენტით მეტია კოლეგების ხელფასზე. სასამართლოს თავმჯდომარეებს უნგრეთში, სხვა ამოცანებს შორის, ევალუბათ სასამართლოს პერსონალისა და ფინანსების მართვა, მოსამართლეთა განრიგის მართვა, მოსამართლეთა საქმიანობის პერიოდული შეფასება, პროცედურული ვადების მონიტორინგი და მოსამართლეთა ტრენინგი. ანაზღაურების ფიქსირებული პროცენტები ასევე დაწესებულია **მოლდოვაში**, სადაც სასამართლოს თავმჯდომარეები 10-დან 20 პროცენტით მეტს გამოიმუშავენ, ვიდრე იმავე სასამართლოების სხვა მოსამართლეები, ხოლო მათი საქმეები შემცირებულია 25-დან 50 პროცენტამდე პირველი ინსტანციის სასამართლოებში, ხოლო სააპელაციო სასამართლოებში 75 პროცენტამდე (რაც დამოკიდებულია სასამართლოს ზომაზე), ხოლო 90 პროცენტით უზენაესი სასამართლოს თავმჯდომარისთვის. **მოლდოვაში** სასამართლოების თავმჯდომარეებს აქვთ უნგრელი კოლეგების მსგავსი ფუნქციები, მაგრამ ისინი არ მონაწილეობენ მოსამართლეთა საქმიანობის შეფასებაში. **სლოვენიაში**, სადაც სასამართლოს თავმჯდომარეები 5-დან 45 პროცენტამდე მეტ ხელფასს იღებენ, ვიდრე მათი კოლეგები, 2016 წელს გააუქმეს საქმის დატვირთვის შემცირების ფიქსირებული პროცენტი უფრო მოქნილი სისტემის სასარგებლოდ, სადაც საქმეების დატვირთვის შემცირება გათვალისწინებულია სასამართლოს თავმჯდომარეების საქმიანობის შეფასებისას.

63. ზემოაღნიშნულიდან გამომდინარე, სასამართლო სისტემაში სასამართლოს თავმჯდომარის ფუნქციების განხორციელებასთან დაკავშირებული სტატუსი და პრივილეგიები უნდა განისაზღვროს აღნიშნულ ხელმძღვანელ თანამდებობასთან დაკავშირებული მოსალოდნელი ფუნქციებისა და ამოცანების ფარგლების მიხედვით, რომ მათ შეძლონ თავიანთი ფუნქციების შესრულება მაქსიმალურად კომპეტენტურად, მონდომებულად, ეფექტურად და დროულად, სასამართლო პრაქტიკასთან კავშირის შენარჩუნებით.

7. მოსამართლეთა ქონებრივი დეკლარაციების შემოწმების სისტემის ფარგლები და ასეთი სისტემის გაძლიერების მეთოდები

64. მეხუთე საკითხი ეხება მოსამართლეთა ქონებრივი დეკლარაციების გადამოწმების სისტემას, განსაკუთრებით მოსამართლეთა ოჯახის წევრების ქონების წარმომავლობის საკითხს. როგორც კორუფციის პრევენციის ინსტრუმენტი, ქონებრივი დეკლარაციები შეიძლება გამოყენებულ იქნას სხვადასხვა მიზნებისთვის, მათ შორის ინტერესთა კონფლიქტის იდენტიფიცირებისთვის, გამჭვირვალობისა და საზოგადოების ნდობის გაზრდისთვის, ასევე საჯარო მოხელეების ქონებრივი მდგომარეობის ცვალებადობის მონიტორინგისთვის. აქტივების დეკლარაციის ფარგლები შეიძლება განსხვავდებოდეს აღნიშნული მიზნებიდან გამომდინარე, ქონებრივი მდგომარეობის მონიტორინგი მოითხოვს ყველა მნიშვნელოვანი შემოსავლისა და აქტივის, ასევე მათი ცვლილების რეგულარულ დეკლარირებას.

65. გაეროს კორუფციის წინააღმდეგ კონვენციის (UNCAC) 7.4 მუხლი წევრ სახელმწიფოებს მოუწოდებს, „*ეცადონ მიიღონ, შეინარჩუნონ და გააძლიერონ სისტემები, რომლებიც ხელს უწყობენ გამჭვირვალობას და თავიდან აიცილებს ინტერესთა კონფლიქტს*“. UNCAC-ის მე-8 მუხლის თანახმად, წევრმა სახელმწიფომ უნდა „*მიიღოს ზომები და დანერგოს სისტემები, რომლითაც საჯარო მოხელეები ვალდებული იქნებიან შესაბამის ორგანოებს, წარუდგინონ დეკლარაციები, რაც მოიცავს ინფორმაციას მათ გარე საქმიანობასთან, დასაქმებასთან, ინვესტიციებთან, აქტივებთან და მნიშვნელოვან საჩუქრებთან ან სარგებელთან დაკავშირებით, რამაც შეიძლება ინტერესთა კონფლიქტი გამოიწვიოს მათი, როგორც საჯარო მოხელეების ფუნქციებთან დაკავშირებით*“.¹²⁵ ზოგადად, დეკლარაციის ფორმები მოიცავს არა მხოლოდ დეკლარანტის, არამედ მისი ოჯახის წევრების აქტივებს, შემოსავალს, ვალდებულებებსა და ხარჯებს. წინააღმდეგ შემთხვევაში, დეკლარაციის სისტემა არაეფექტური იქნება, რადგან აქტივების და ინტერესების შეძენა შესაძლებელია ოჯახის წევრის სახელით ინფორმაციის გამჟღავნების და შემოწმების თავიდან აცილების მიზნით.¹²⁶ ოჯახის წევრის განმარტება დამოკიდებულია ეროვნულ კონტექსტზე და შესაბამის კანონმდებლობაზე, მაგრამ ზოგადად უნდა მოიცავდეს დეკლარანტის მეუღლეს ან პარტნიორს და პირებს, რომლებიც ცხოვრობენ დეკლარანტთან ერთ ოჯახში და/ან დამოკიდებული არიან დეკლარანტზე, როგორცაა ბავშვები და მშობლები.¹²⁷ ამავდროულად, მოსამართლეთა და მათი ოჯახის წევრების გამჟღავნების ვალდებულებები უნდა განიხილებოდეს ICCPR-ის მე-17 მუხლით და ECHR-ის მე-8 მუხლით დაცული პირადი ცხოვრების პატივისცემის უფლების გათვალისწინებით. პირადი ცხოვრების ხელშეუხებლობის უფლებაში ჩარევა მისაღებია მხოლოდ იმ შემთხვევაში, თუ იგი დაფარულია ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-8 მუხლის მე-2 პუნქტით გათვალისწინებული შეზღუდვებით და თუ ეს აუცილებელია, პროპორციულია იმ მიზნისა, რომლისკენაც ისწრაფვის და გამოიყენება არადისკრიმინაციული გზით. ამავდროულად, ადამიანის უფლებათა ევროპულმა სასამართლომ მოსამართლეებთან დაკავშირებით განაცხადა, რომ „*აქტივების აუდიტი არ მოიცავს კერძო ქვევის ინტიმურ ასპექტს, რომელიც თავისთავად განიხილება ეთიკურ დარღვევად*“.¹²⁸
66. ქონებრივი დეკლარაციების გამოქვეყნებასთან ან საჯაროდ გამჟღავნებასთან დაკავშირებით, ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლომ აღნიშნა, რომ „*დეკლარაციებში შემავალი პერსონალური მონაცემების გამოქვეყნების შედეგად გამოწვეული პირადი ინტერესების ჩარევის შეფასება საერთო ინტერესების მიზნებთან მიმართებაში კონფლიქტების, საჯარო სექტორში ინტერესისა და კორუფციის თავიდან აცილების მიზნით გულისხმობს, inter*

125 გაეროს კორუფციის წინააღმდეგ კონვენცია (UNCAC), მიღებული 2003 წლის 31 ოქტომბერს, ძალაში შევიდა 2005 წლის 14 დეკემბერს. საქართველომ UNCAC-ის რატიფიცირება გააკეთა 2008 წლის 4 ნოემბერს.

126 იხილეთ მაგ., OECD (2023), [სტამბულის ანტიკორუფციული სამოქმედო გეგმა, მონიტორინგის მე-5 რაუნდი: გზამკვლევი](#), საორიენტაციო მაჩვენებელი 3.4.

127 იქვე. OECD (2023), [სტამბულის ანტიკორუფციული სამოქმედო გეგმა, მონიტორინგის მე-5 რაუნდი: გზამკვლევი](#), საორიენტაციო მაჩვენებელი 3.4.

128 იხილეთ ECtHR, *Xhoxhaj v. Albania*, No. [15227/19](#), 2021 წლის 9 თებერვალი, პუნქტი 362.

alia, შესაბამისი წევრი სახელმწიფოს საჯარო სამსახურში კორუფციის ფენომენის ფაქტისა და მასშტაბის გათვალისწინებას, რომ აღნიშნული მიზნების შეფასების შედეგად განხორციელდეს - ერთი მხრივ მონაცემთა სუბიექტის უფლებების პირადი ცხოვრების პატივისცემისა და პერსონალური მონაცემების დაცვით, მეორე მხრივ, აღნიშნული პროცესი სულაც არ უნდა იყოს იდენტური ყველა წევრ სახელმწიფოში.”¹²⁹ ის დამატებით განმარტავს, რომ „აღნიშნული პროცესის დაბალანსების განხორციელების მიზნით, მხედველობაში უნდა იქნეს მიღებული ის ფაქტი, რომ პერსონალური მონაცემების გამოქვეყნების საერთო ინტერესი შეიძლება განსხვავდებოდეს დეკლარანტის მიერ შესრულებული მოვალეობების მნიშვნელობის მიხედვით, კერძოდ, მისი ან მისი იერარქიული თანამდებობის, საჯარო ადმინისტრაციის უფლებამოსილების ფარგლებს, რომლებიც მას შეიძლება მიენიჭოს და უფლებამოსილებების მიხედვით, რომლებიც მას გააჩნია საჯარო სახსრების ვალდებულებასა და მართვასთან დაკავშირებით.”¹³⁰ აღნიშნული მონაცემების გამოქვეყნება განსაკუთრებით სენსიტიურია, რადგან შესაძლოა შესაბამისი პირებზე გაიზარდოს ფიზიკური თავდასხმის, ქონების გაუარესების ან სხვა კრიმინალური ქმედების რისკი. აქედან გამომდინარე, მნიშვნელოვანია გამოირიცხოს ნებისმიერი მონაცემი, რომელიც ასახავს დეკლარანტებისა და ოჯახის წევრების ქონებას ან სახელის სპეციფიკურ ინფორმაციას ოჯახის წევრების შესახებ, როგორცაა უძრავი ქონების აქტივების მისამართები და სატრანსპორტო საშუალების სარეგისტრაციო ნომრები, ასევე მნიშვნელოვანია მონაცემთა მინიმუმაციის პრინციპის დაცვა.¹³¹ ზოგადად, მოსამართლის აქტივებისა და შემოსავლების რეესტრები არ უნდა იყოს საჯარო, თუ ამას კონკრეტული გარემოებები არ მოითხოვს, როგორცაა სასამართლო ხელისუფლების, როგორც მთლიანი ინსტიტუტის არამართებულ ქმედებებზე გამართლებული ეჭვი კონკრეტულ ქვეყანაში, რამაც შეიძლება თუნდაც დროებით გაამართლოს ასეთი ზომების მიღება.¹³²

67. ვენეციის კომისიამ კონკრეტულად აღნიშნა, რომ „ქონების სრული გამჟღავნება ღირებული იარაღი აღმოჩნდა კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლაში“¹³³ და რომ შესაძლოა „მიზანშეწონილი იყოს კანდიდატებისთვის [უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეების] არა მხოლოდ საკუთარი ქონების გამჟღავნების ვალდებულების დაკისრება, არამედ ასევე მათი მეუღლისა და

129 იხილეთ ევროკავშირის მართლმსაჯულების სასამართლო (CJEU), *OT v. Vyriausioji tarnybinė etikos komisija* [GC], საქმე C-184/20, 1 აგვისტო 2022, პუნქტი 110.

130 CJEU, *OT v. Vyriausioji tarnybinė etikos komisija* [GC], საქმე C-184/20, 1 აგვისტო 2022, პუნქტი 111.

131 CJEU, *OT v. Vyriausioji tarnybinė etikos komisija* [GC], საქმე C-184/20, 1 აგვისტო 2022, პარ. 104 და 115. მაგალითად, მოლდოვაში, ეროვნული მთლიანობის სააგენტო აქვეყნებს დეკლარაციებს მის ვებგვერდზე მიღებიდან 30 დღის ვადაში, მაგრამ იკრძალება შემდეგი ინფორმაციის გამოქვეყნება: დაბადების თარიღი, საიდენტიფიკაციო ნომერი, საცხოვრებელი მისამართი და დეკლარანტის ტელეფონის ნომერი; ოჯახის წევრებისა და პარტნიორების სახელები და დაბადების თარიღები, საიდენტიფიკაციო ნომრები, მისამართები და ტელეფონის ნომრები; უძრავი ქონების მისამართები და ნომრები; მოძრავი ქონების სარეგისტრაციო ნომრები; არადეპონირებული ნაღდი ფული ეროვნულ და უცხოურ ვალუტაში; საბანკო ანგარიშის ნომრები; ინფორმაცია სამკაულების, ძვირფასი ქვების, ნამუშევრების, საკოლექციო მონეტების, მარკების, იარაღის შესახებ; მიღებული მომსახურების ღირებულება და დეკლარანტის ხელმოწერა; დეკლარაციები ინახება 15 წლის განმავლობაში და მოწმდება ეროვნული სააგენტოს მიერ.

132 იხილეთ, მაგალითად, მოსამართლეთა საერთაშორისო ასოციაცია, *სასამართლო სისტემაში კეთილსინდისიერებისა და კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებების კვლევა* (2016), გვ. 8.

133 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, *მოსაზრება კანონპროექტის შესახებ ბოსნია და ჰერცეგოვინის უმაღლესი სასამართლო და საპროკურორო საბჭოს შესახებ*, [CDL-AD\(2014\)008](#), პუნქტი 120.

შვილების აქტივების გამჟღავნების ვალდებულება“.¹³⁴ მოსამართლეთა ქონებრივი დეკლარაციის ფარგლების პრაქტიკა და მოიცავს თუ არა აღნიშნული პრაქტიკა ოჯახის წევრებს და როგორია „ოჯახის წევრის“ განმარტება ქონებრივი დეკლარაციის მიზნებისთვის, მნიშვნელოვნად განსხვავდება ქვეყნების მიხედვით.¹³⁵ ზოგადად, აქტივებისა და შემოსავლების გამჟღავნების მოთხოვნა დაკავშირებული უნდა იყოს ისეთი ტიპის სანქციებთან, რომლებიც იმდენად მნიშვნელოვანი უნდა იყოს, რომ სათანადოდ გაამართლოს დასახული მიზანი.¹³⁶

68. იმისათვის, რომ მოსამართლეთა ქონებრივი დეკლარაცია ეფექტური იყოს, ასევე აუცილებელია, რომ ორგანოს, რომელიც პასუხისმგებელია მოსამართლეთა ქონებრივი დეკლარაციის მონიტორინგსა და გადამოწმებაზე, ჰქონდეს საკმარისი შესაძლებლობები ადამიანური და ფინანსური რესურსების კუთხით, ისევე როგორც უფლებამოსილება, დროულად განახორციელოს მონიტორინგი. მოსამართლეთა ქონებრივი დეკლარაციების შემოწმებაზე პასუხისმგებელი ორგანო უნდა სარგებლობდეს პოლიტიკური გავლენისგან დამოუკიდებლობის შესაბამისი გარანტიებით. სასამართლოს დამოუკიდებლობის მნიშვნელობამ ზოგიერთი სახელმწიფო უბიძგა, რომ დეკლარაციების გადამოწმებაზე პასუხისმგებლობა დაეკისრებინა სასამართლოს ფარგლებში შექმნილ სპეციალური ორგანოებისთვის. თუმცა ამ მიდგომას თავისი კრიტიკოსები ჰყავს, რომლებიც ამტკიცებენ, რომ სასამართლო კორპორატივიზმი და კორუფციის მაღალი დონე ზოგიერთ ქვეყანაში ასეთ ორგანოებს არაეფექტურს ხდის. გარდა ამისა, გადამოწმებაზე პასუხისმგებელ ორგანოებს ესაჭიროებათ სპეციალიზებული ფინანსური ექსპერტიზა და კომუნიკაციის ეფექტური არხები შესაბამის სახელმწიფო უწყებებთან, როგორცაა საგადასახადო ორგანოები და უძრავი ქონების რეესტრები.¹³⁷ შემოწმების ორგანოებს ასევე უნდა ჰქონდეთ ადეკვატური

134 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, *საქართველო - გადაუდებელი დასკვნა უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეთა შერჩევისა და დანიშვნის შესახებ*, გამოცემული ვენეციის კომისიის რეგლამენტის 14a მუხლის შესაბამისად, 2019 წლის 16 აპრილს, [CDL-AD\(2019\)009-e](#), პუნქტი 60.

135 მაგალითად, **ალბანეთში** კანონი ავალდებულებს საჯარო მოხელეებს წარმოადგინონ ქონებრივი დეკლარაციები სამუშაოს დაწყებამდე, პერიოდულად, ასევე საჯარო თანამდებობის დატოვების შემდეგ და მოთხოვნის შემთხვევაში, დეკლარაციაში დეკლარირებული სუბიექტის, ასევე მეუღლისა და ზრდასრული შვილების ქონებების ჩათვლით. მოლოდინაში დეკლარანტმა უნდა წარადგინოს ინფორმაცია პარტნიორისა და ოჯახის წევრების აქტივებისა და ფულადი წყაროების შესახებ; დეკლარაციის მიზნებისთვის „პარტნიორი“ არის პირი, რომელიც ცხოვრობდა დეკლარანტთან მინიმუმ ნახევარი წლის განმავლობაში და ერთობლივად ფლობდა, იყენებდა ან განკარგავდა აქტივებს წინა საგადასახადო წლის განმავლობაში; „ოჯახის წევრებში“ იგულისხმება მეუღლე, 18 წლამდე შვილები და დეკლარანტზე დამოკიდებული ნებისმიერი პირი. **ესტონეთში**, დეკლარანტი წარადგენს მხოლოდ დეკლარანტთან დაქორწინებული პირის სახელს და პირად საიდენტიფიკაციო კოდს ან დაბადების თარიღს, დეკლარანტის მშობლებისა და ნათესავების და იმ პირთა, რომლებსაც აქვთ საერთო ოჯახი დეკლარანტთან *დეკლარაციაში მათი ქონების გამჟღავნების გარეშე*; ვინაიდან დეკლარაციები ხელმისაწვდომია საჯარო რეესტრის მეშვეობით, პირები, რომლებიც გაეცნობიან დეკლარაციებს, უნდა მოახდინონ საკუთარი თავის იდენტიფიცირება ციფრული პირადობის მოწმობებით და დეკლარანტებს უფლება აქვთ იცოდნენ, თუ ვის მიუწვდებოდა ხელი დეკლარაციაზე.

136 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, *უკრაინა - ვენეციის კომისიის და ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა და კანონის უზენაესობის გენერალური დირექტორატის (DGI) გადაუდებელი ერთობლივი აზრი №13-r/2020 გადაწყვეტილების შემდეგ ანტიკორუფციულ მექანიზმებთან დაკავშირებით საკანონმდებლო ვითარების შესახებ*. *უკრაინის საკონსტიტუციო სასამართლო*, [CDL-PI\(2020\)018-e](#), პუნქტი 34.

137 მაგალითად, **ალბანეთში**, აღნიშნულზე პასუხისმგებელი ორგანო არის ქონებრივი დეკლარაციისა და აუდიტის უმაღლესი ინსპექცია (HIDAA), რომელიც არის დამოუკიდებელი ორგანო და პასუხისმგებელია ყველა საჯარო მოხელის აქტივების კონტროლზე, მათ შორის მოსამართლეებისთვის; HIDAA-ს ინსპექტორებს შეუძლიათ მიიღონ ინფორმაცია, რომელსაც ფლობენ ბანკები, სატელეფონო კომპანიები, უძრავი ქონების ოფისები და სააგენტოები სამშენებლო, ბიზნეს და სალიცენზიო რეესტრების ლეგალიზაციისთვის, მანქანების რეესტრში და სხვა დაწესებულებებში; ქონებრივი დეკლარაციის წარდგენის შემდეგ ტარდება ფორმალური შემოწმება დეკლარაციის შევსების უზრუნველსაყოფად, შემდეგ

საგამომდებლო უფლებამოსილება და საკმარისად კარგი რესურსები, რათა განახორციელონ ადგილზე ინსპექტირება. ქონებრივი დეკლარაციების გადამოწმება ჩვეულებრივ ხდება დეკლარანტთა არჩევით შემთხვევითობის პრინციპით. სასურველია, რომ ასეთი შემთხვევითობის პრინციპი ყოველ ჯერზე განსხვავდებოდეს, რათა საბოლოო ჯამში ყველა მოსამართლემ გაიაროს შემოწმება.

69. ეფექტიანობისთვის ასევე მნიშვნელოვანია სასამართლო სისტემის წევრების განათლება და ცნობიერების ამაღლება, როგორც ინტერესთა კონფლიქტის რისკის, ასევე შესაბამისი კანონების პრაქტიკული გამოყენებისა და მნიშვნელობის შესახებ.¹³⁸ გარდა ამისა, სულ უფრო და უფრო აღიარებულია, რომ იმისათვის, რომ დეკლარაციის სისტემები იყოს ჭეშმარიტად ეფექტური ინსტრუმენტი ინტერესთა პოტენციური ან ფაქტობრივი კონფლიქტის იდენტიფიცირებისთვის, ფინანსურ ინტერესებთან ერთად, მოსამართლეებმა დეკლარაციებში უნდა გაამჟღავნონ ინფორმაცია მათი გარე კავშირებისა და ინტერესებთან დაკავშირებით.¹³⁹ ამავდროულად, სიფრთხილით უნდა მივუდგეთ სასამართლო ან სხვა ასოციაციების წევრობის გამჟღავნებას, რადგან ასეთი ინფორმაცია შეიძლება ბოროტად იქნას გამოყენებული ზოგიერთ ქვეყანაში მოსამართლის ან ასოციაციის უსამართლო დისკრიმინაციის მიზნით.¹⁴⁰

8. მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინური საქმის აღძვრის უფლებამოსილი ორგანოს დამოუკიდებლობის უზრუნველყოფის გარანტიები

70. ბოლო საკითხი ეხება მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინური საქმის აღძვრაზე პასუხისმგებელი ორგანოს შერჩევისა და დანიშვნის მეთოდს და მისი დამოუკიდებლობის უზრუნველსაყოფად და შემრჩევი და დამნიშნავი ორგანოს მხრიდან კორპორატივიზმის რისკის თავიდან აცილების გარანტიას, ამ შემთხვევაში იუსტიციის საბჭოსი. ამ მხრივ, იუსტიციის საბჭოში გადაწყვეტილების მიღების შესახებ მე-3 თავის ფარგლებში გაკეთებული

დეკლარაციის მონაცემები მიეწოდება ელექტრონულ სისტემაში დამაჯერებლობის შემოწმების ჩასატარებლად, რაც აფიქსირებს ეჭვს, რომ შესაძლოა შემოსავლის დამალვას ჰქონდა ადგილი და დამაჯერებლობის შემოწმებას მოჰყვება სრული აუდიტი, როგორც შემთხვევით შერჩეულ დეკლარანტებთან, ასევე მაღალ თანამდებობებზე მყოფთა მიმართ; შეფასების მეოთხე რაუნდში ევროპის საბჭოს სახელმწიფოთა ჯგუფმა კორუფციის წინააღმდეგ (GRECO) გამოთქვა შემოთქვა იმის გამო, რომ HIDAA-ს არ გააჩნდა საკმარისი შესაძლებლობები დროულად განეხორციელებინა მონიტორინგი და გააჩნდა გადამოწმებები;

138 იხილეთ მაგ., UNODC, [ზომები სასამართლო სისტემის წევრებს შორის კეთილსინდისიერების გასაძლიერებლად](#) (2015), გვ. 20-21.

139 იქვე.

140 იხილეთ, მაგალითად, მოსამართლეთა საერთაშორისო ასოციაცია, [სასამართლო სისტემაში კეთილსინდისიერებისა და კორუფციის წინააღმდეგ ბრძოლის ღონისძიებების კვლევა](#) (2016), გვ. 8. აგრეთვე ODIHR, [გადაუდებელი შუალედური მოსაზრება კანონპროექტის შესახებ, რომელიც ცვლის აქტს საერთო სასამართლოების ორგანიზაციის შესახებ, აქტი უზენაესი სასამართლოს შესახებ და პოლონიის ზოგიერთი სხვა აქტი \(2019 წლის 20 დეკემბრის მდგომარეობით\)](#). 2020 წლის 14 იანვარი, პარ. 65-66, სადაც აღნიშნავენ, რომ „კანონპროექტში გათვალისწინებული ინფორმაციის გასაჯაროების ფაქტი მოიცავს ინფორმაციას მოსამართლეთა კუთვნილების შესახებ ნებისმიერი ტიპის არაკომერციულ ორგანიზაციაში, რამაც შეიძლება უარყოფითი გავლენა მოახდინოს მათზე და სხვა მოსამართლეებზე, რომელთაც სურთ შეუერთდნენ მოსამართლეთა ასოციაციას ან სხვა ტიპის გაერთიანებებს, რაც საფრთხეს უქმნის მათ გაერთიანების თავისუფლების და ზედმეტად შეზღუდვის რისკის მომცველია.

კომენტარები და მოსაზრებები ასევე აქტუალურია ამ საკითხთან დაკავშირებით.

71. სხვადასხვა საერთაშორისო დოკუმენტები ამტკიცებენ დამოუკიდებელი ორგანოს ან სასამართლოს მიერ მოსამართლეთა წინააღმდეგ დისციპლინური პროცედურების ჩატარების და სამართლიანი სასამართლოს დაცვის გასაჩივრების უფლების უზრუნველყოფის ფუნდამენტურ გარანტიებს.¹⁴¹ საერთაშორისო რეკომენდაციები ასევე გვთავაზობს დამოუკიდებელი ორგანოს შექმნას დისციპლინური სამართალწარმოების დასაწყებად, რომელიც განცალკევებულია დამოუკიდებელი ორგანოსგან ან სასამართლოსგან, რომელიც იღებს გადაწყვეტილებას მოსამართლის დისციპლინურ პასუხისმგებლობასთან დაკავშირებით ან თუნდაც გამოძიებაში ჩართული წევრების მიმართ, რომლებმაც არ უნდა მიიღონ მონაწილეობა დისციპლინური საქმეების განხილვაში.¹⁴² საქმეში *კამენოსი კვიპროსის წინააღმდეგ*, ECtHR-მა დაადგინა, რომ იმის გამო, რომ იმავე ორგანომ, ან თუნდაც იგივე მოსამართლეებმა, რომლებმაც ბრალი წაუყენეს მოსამართლეს, ჩაატარა დისციპლინური სამართალწარმოება და საბოლოოდ გადაწყვიტა მოსამართლის თანამდებობიდან გადაყენება, დისციპლინური ორგანოს მიუკერძოებლობა შეეძლო ეჭვის ქვეშ გამოჩენილიყო, რითაც დაირღვა ადამიანის უფლებათა ევროპული კონვენციის მე-6 მუხლი.¹⁴³ აღნიშნული პრინციპი ასახულია ზოგიერთი სახელმწიფოს კანონმდებლობაში, რომლებიც დისციპლინური კომიტეტების წევრებს ან

141 იხილეთ *გაეროს ძირითადი პრინციპები სასამართლო სისტემის დამოუკიდებლობის შესახებ*, მიღებული გაეროს მეშვიდე კონგრესის მიერ დანაშაულის პრევენციისა და დამნაშავეთა მოპყრობის შესახებ, რომელიც ჩატარდა მილანში 1985 წლის 26 აგვისტოდან 6 სექტემბრამდე და დამტკიცებული გენერალური ასამბლეის 29-ე/40/32 რეზოლუციებით. 1985 წლის ნოემბერი და 1985 წლის 13 დეკემბრის 40/146, პუნქტები 17 და 20. აგრეთვე იხილეთ ევროპის საბჭოს მინისტრთა კომიტეტი, რეკომენდაცია CM/Rec(2010)12 თემაზე „მოსამართლეები: დამოუკიდებლობა, უწყვეტობა და პასუხისმგებლობა“, პუნქტი 69, სადაც აღნიშნულია, რომ „დისციპლინური სამართალწარმოება უნდა წარმოებოდეს დამოუკიდებელმა ორგანომ ან სასამართლომ სამართლიანი სასამართლოს ყველა გარანტიით და უზრუნველყოს მოსამართლეს გადაწყვეტილების და სანქციების გასაჩივრების უფლება“; ევროპული ქარტია მოსამართლეთა სტატუსის შესახებ (სტრასბურგი, 8-10 ივლისი 1998), მიღებული მოსამართლეთა ევროპული ასოციაციის მიერ, გამოქვეყნებული ევროპის საბჭოს მიერ, [DAJ/DOC (98)23], პუნქტი 5.1. იხილეთ შემდგომი 2010 ODIHR კიევის რეკომენდაციები სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ, პუნქტი 26, სადაც ნათქვამია, რომ „არსებობს სპეციალური დამოუკიდებელი ორგანო (სასამართლო, კომისია ან საბჭო), რომელიც განიხილავს სასამართლო დისციპლინის საქმეებს“. აგრეთვე, მაგალითად, ODIHR, *შენიშვნა მოსამართლეთა წინააღმდეგ დისციპლინური სამართალწარმოების საერთაშორისო სტანდარტებისა და კარგი პრაქტიკის შესახებ* (2018), პუნქტი 19, სადაც ნათქვამია, რომ „მართლმსაჯულების ხელშეუხებლობის უზრუნველსაყოფად, აღმასრულებელი ხელისუფლებისა და პოლიტიკური აუცილებლობის დაქვემდებარების არასათანადო ჩარევის თავიდან აცილების მიზნით, ასევე კორპორატივიზმის საშიშროების აღმოფხვრის მიზნით, დისციპლინური საკითხები უნდა განიხილებოდეს დაბალანსებული შემადგენლობის მქონე დამოუკიდებელი ინსტიტუტების მიერ“; და იხილეთ ECtHR, *Reczkowicz v. Poland*, No. 43447/19, 2021 წლის 22 ნოემბრის გადაწყვეტილება

142 მუხლი 61(3) No115-2016 სასამართლო სისტემის მართვის შესახებ კანონი. იხილეთ 2010 ODIHR კიევის რეკომენდაციები სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ, პუნქტი 26, რომელიც განსაზღვრავს, რომ „სამართლებრივი დისციპლინის საქმეების განხილველ ორგანოებს არ შეუძლიათ საქმეების აღმრა ან წევრებად ჰყავდეთ პირები, რომლებსაც შეუძლიათ მათი აღმრა“. აგრეთვე CCJE-ს *მოსაზრება No. 3 მოსამართლეთა პროფესიული ქვეყის პრინციპებისა და წესების შესახებ, კერძოდ ეთიკის, შეუთავსებელი ქვეყისა და მიუკერძოებლობის შესახებ* (2002), პუნქტები 68-69 და 77. აგრეთვე, ODIHR და ვენეციის კომისია, *ერთობლივი აზრი ყირგიზეთის რესპუბლიკაში მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის სამართლებრივ ჩარჩოში ცვლილებების პროექტის შესახებ*, 2014 წლის 16 ივნისი, პუნქტი 89; და ვენეციის კომისია, *მოსაზრება ყოფილი იუგოსლავიის რესპუბლიკის მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობისა და შეფასების შესახებ კანონების შესახებ*, CDL-AD(2015)042, 2015 წლის 21 დეკემბერი, პუნქტი 78. აგრეთვე, ვენეციის კომისიის *მოსაზრება „საბჭოს შესახებ“ კანონის მოქმედების შეწყვეტის შესახებ ფაქტების დადგენისა და მოსამართლეთა პასუხისმგებლობის დადგენის მიზნით საქმისწარმოების დაწყების შესახებ*, „*ოუსტიციის საბჭოს შესახებ*“ კანონში კანონპროექტის შესახებ და „*ყოფილი იუგოსლავიის რესპუბლიკის მაკედონიის*“ მოწმეთა დაცვის შესახებ კანონში ცვლილებების შეტანის კანონპროექტის შესახებ, CDL-AD(2017)033, პუნქტი 34.

143 იხილეთ ECtHR, *Kamenos v. Cyprus*, No. 147/07, 2017 წლის 31 ოქტომბრის გადაწყვეტილება, პუნქტები 102-110.

სხვაგვარად დანიშნულ პირებს უკრძალავს საქმის განსახილველად დანიშნული მოსამართლის წინააღმდეგ გამოძიების ჩატარებას, მას შემდეგ რაც მოხდა მისი დისციპლინური ორგანოსთვის განხილვისათვის გადაცემა.¹⁴⁴

72. ზოგიერთი სტანდარტი ცალსახად ითვალისწინებს, რომ დამოუკიდებელი ორგანო, რომელიც კომპეტენტურია დისციპლინური საქმეების განხილვისა და დისციპლინური ზომების შესახებ გადაწყვეტილების მიღებაზე, უნდა შედგებოდეს ძირითადად მოსამართლეებისგან ან სხვაგვარად „*მოიცავდეს არსებით სასამართლო წარმომადგენლობას*“.¹⁴⁵ კორპორატივიზმის ბრალდებების თავიდან ასაცილებლად და სამართლიანი დისციპლინური პროცედურის გარანტირებისთვის, დისციპლინარულ ორგანოს შეუძლია, მაგალითად, თავის საქმიანობაში ჩართოს სასამართლო სისტემის პროფესიის გარდა სხვა პირები (თუ ასეთი სხვა პირები არ არიან საკანონმდებლო ორგანოს, მთავრობის ან ადმინისტრაციის წევრები).¹⁴⁶ ასეთმა შერეულმა შემადგენლობამ (რომლის უმრავლესობას შეადგენენ მოსამართლეები და დამატებით, მაგალითად სამოქალაქო საზოგადოების წევრები) „*უნდა უზრუნველყოს გამჭვირვალობა, ასევე საზოგადოების ჩართულობა დისციპლინურ სამართალწარმოებაში, ამასთან, სასამართლო კორპორატივიზმის რისკის თავიდან აცილებით*“.¹⁴⁷ საზოგადოების მონაწილეობას დისციპლინური პროცესების გამჭვირვალობის უზრუნველსაყოფად, როგორც დამოუკიდებელი საგამომიებო ორგანოს, ასევე დამოუკიდებელი დისციპლინარული ორგანოს მუშაობაში, არსებითი მნიშვნელობა ენიჭება.¹⁴⁸
73. იუსტიციის საბჭოების არსებული პრაქტიკის შესახებ ENCJ-ის ანგარიში აჩვენებს, რომ არსებობს სხვადასხვა დისციპლინური ორგანოები, მათ შორის იუსტიციის საბჭოები ან კონკრეტული დისციპლინური კომიტეტები ან დეპარტამენტები, დამოუკიდებელი ეროვნული ან რეგიონული

144 იხილეთ, მაგ. [აგსტრია](#): 1961 წლის 14 დეკემბრის მოსამართლეთა და პროკურორების სამსახურის შესახებ კანონის 112-ე ნაწილი, ბოლოს შესწორებული 2018 წელს; [საფრანგეთი](#): [1994 წლის 5 თებერვლის მაგისტრატა უმაღლესი საბჭოს შესახებ ორგანული კანონის](#) მე-18 მუხლი, 2019 წლის კონსოლიდირებული ვერსია; [ალბანეთის](#) კანონმდებლობა ითვალისწინებს, რომ იუსტიციის საბჭოს წევრი არ უნდა დაესწროს პლენარული სხდომის ან კომიტეტების გადაწყვეტილების მიღებას დისციპლინურ საკითხთან დაკავშირებით გადაწყვეტილების მიღების შემთხვევაში, როდესაც წევრმა წარადგინა მოთხოვნა იუსტიციის უმაღლეს ინსპექტორთან, რაზეც დისციპლინური წარმოება დაიწყო.

145 [პეკინის განცხადება მართლმსაჯულების დამოუკიდებლობის შესახებ პრინციპების შესახებ LA WASIA რეგიონში](#) (1997), პუნქტი 36; იხილეთ მაგ., CCJE, მოსაზრება №10 (2007) [საზოგადოების სამსახურში მყოფი იუსტიციის საბჭოს შესახებ](#), პუნქტები 64; და [მოსაზრება No. 3 \(2002\) მოსამართლეთა პროფესიული ქცევის პრინციპებისა და წესების შესახებ, კერძოდ, ეთიკის, შეუთავსებელი ქცევისა და მიუკერძოებლობის შესახებ](#), პუნქტი 71. აგრეთვე იხილეთ [მოსამართლის საყოველთაო ქარტია](#) (1999), მუხლი 11; და [2010 ODIHR კიევის რეკომენდაციები სასამართლოს დამოუკიდებლობის შესახებ](#), პუნქტი 9.

146 ODIHR, [შენიშვნა მოსამართლეთა წინააღმდეგ დისციპლინური სამართალწარმოების საერთაშორისო სტანდარტებისა და კარგი პრაქტიკის შესახებ](#) (2018), პუნქტები 19 - 20, ასევე მიუთითებს CCJE-ზე, [მოსაზრება No. 3 \(2002\) მოსამართლეთა პროფესიული ქცევის პრინციპებისა და წესების შესახებ, კერძოდ ეთიკის, შეუთავსებელი ქცევისა და მიუკერძოებლობის შესახებ](#), 2002 წლის 19 ნოემბერი, პუნქტი 71. აგრეთვე CCJE: 2007 წლის 23 ნოემბრის მოსაზრება №10 (2007), პუნქტი a. 63.

147 იხილეთ, მაგალითად, ევროპის საბჭოს ადამიანის უფლებათა და კანონის უზენაესობის გენერალური დირექტორატის ODIHR-ვენეციის კომისია-DHR, [ერთობლივი აზრი მოლდოვის რესპუბლიკის მოსამართლეთა დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ კანონპროექტზე](#), CDL -AD (2014)006 პუნქტი 48.

148 [სტამბულის დეკლარაცია სასამართლო პროცესში გამჭვირვალობისა და სტამბულის დეკლარაციის ეფექტური განხორციელების ღონისძიებების შესახებ](#), დამტკიცებული გაეროს ეკონომიკური და სოციალური საბჭოს 2019 წლის 23 ივლისის რეზოლუციით, პრინციპი 15.

დისციპლინური საბჭოები ან კომიტეტები, სასამართლოების ხელმძღვანელები ან სასამართლო სისტემის ხელმძღვანელები.¹⁴⁹

74. გამოძიებას, როგორც წესი, აწარმოებს რომელიმე ცალკეული ორგანო, საბჭო ან სხვა ინსტიტუტი, ზოგჯერ სპეციალური დამოუკიდებელი ორგანოები, რომლებიც პასუხისმგებელი იქნებიან მოსამართლეთა საჩივრების მიღებასა და განხილვაზე, ასევე განიხილავენ მტკიცებულებებს და შემდეგ გადაწყვეტენ, რამდენად რეალურია საქმე მოსამართლის წინააღმდეგ; მათ შესაძლებელია ჰქონდეთ მოქმედი მოსამართლეთა წინააღმდეგ დისციპლინური სამართალწარმოების ადმინისტრაციის უფლებამოსილება კი ან უარი თქვან სამარცხვინო ან დაუსაბუთებელ პრეტენზიებზე.¹⁵⁰ ზოგჯერ, საჩივრების გამოძიება შეიძლება ასევე ჩატარდეს სპეციალური კოლეგიის, გამომძიებლის, მომხსენებლის ან საგამომძიებო კომიტეტის მიერ, რომელიც დანიშნულია დისციპლინური სამართალწარმოების ადმინისტრირებაზე პასუხისმგებელი ორგანოს მიერ.¹⁵¹ სხვა ქვეყნებში დისციპლინური კომიტეტი ან სასამართლო ინსპექციის განყოფილება იღებს და განიხილავს საჩივრებს.¹⁵²
75. ეუთო-ს ტერიტორიაზე არსებობს დისციპლინური კომისიების, ინსპექტორების/გამომძიებლების ან სხვა მსგავსი ორგანოების შერჩევითა და დანიშვნის მოდელები, რომლებიც პასუხისმგებელი არიან მოსამართლეთა მიმართ დისციპლინური საქმის ადმინისტრაცია და აღნიშნული საქმეების და მასთან დაკავშირებული ფაქტების გამოძიებისთვის.¹⁵³ დისციპლინური ორგანოების

149 იხ. ENCJ: მინიმალური სასამართლო სტანდარტების შემუშავება III – მინიმალური სტანდარტები სასამართლო ხელისუფლების წევრების პროფესიული საქმიანობისა და შეუქცევადობის შეფასებასთან დაკავშირებით, ანგარიში 2012-2013, გვ. 20. აგრეთვე იხილეთ OSCE/ODIHR შენიშვნა მოსამართლეთა წინააღმდეგ დისციპლინური სამართალწარმოების საერთაშორისო სტანდარტებისა და კარგი პრაქტიკის შესახებ (2018) პუნქტი 21.

150 იხილეთ მაგ. ODIHR, *შენიშვნა მოსამართლეთა წინააღმდეგ დისციპლინური სამართალწარმოების საერთაშორისო სტანდარტებისა და კარგი პრაქტიკის შესახებ* (2018), პუნქტი 25. მაგალითად, შოტლანდიაში: შოტლანდიის სასამართლო სამსახურის მიერ შექმნილი სასამართლო ოფისი ლორდ თავმჯდომარის მხარდასაჭერად მის სასამართლოს გარე ფუნქციებში 2017 წლის სასამართლოს (შოტლანდიის) წესების საჩივრების მე-7 და მე-8 წესების უფლებამოსილია გამოიტანოს პირველადი შეფასება და უარი თქვას გარკვეულ ბრალდებებზე, მაგალითად, არასაკმარისი ინფორმაციის ან ვადების შეუსრულებლობის გამო; თუ საჩივარი ამ ეტაპზე არ იქნა უარყოფილი, იგი გადაეცემა სადისციპლინო მოსამართლეს, რომელიც განიხილავს საჩივარს და გადაწყვეტს, საჩივარი შემდგომ გამოიძიოს თუ არა ამისათვის წარდგენილმა მოსამართლემ; სადისციპლინო მოსამართლეს ასევე შეუძლია გადაწყვიტოს საქმის შეწყვეტა, თუ საჩივარი შეურაცხმყოფელი ან არ გულისხმობს დისციპლინური პასუხისმგებლობის დაკისრებას და ა.შ.

151 იხილეთ მაგ., ავსტრიაში: 1961 წლის 14 დეკემბრის მოსამართლეთა და პროკურორების სამსახურის კანონის 112-ე ნაწილი, ბოლო ცვლილებებით 2018 წელს; **ინგლისი და უელსი**: 2014 წლის სასამართლო დისციპლინის მე-10 რეგლამენტი No. 1919, რომელიც არეგულირებს იუსტიციის მთავარი ლორდის მიერ დანიშნულ გამომძიებელ მოსამართლეებს; **შოტლანდია**: 2008 წლის 29 ოქტომბრის მართლმსაჯულებისა და სასამართლოების (შოტლანდია) აქტის 28 ნაწილი, ბოლო ცვლილებებით 2014 წელს, რომელშიც მითითებულია, რომ სხდომის სასამართლოს ლორდმა შეიძლება მიიღოს წესები, რომლებიც, სხვათა შორის, წარადგენს პირს დისციპლინურ პროცედურებზე გამოძიების ჩასატარებლად; **ლიეტუვაში** სასამართლო ეთიკისა და დისციპლინის კომისია წყვეტს არსებობს თუ არა დისციპლინური პასუხისმგებლობის საფუძველი.

152 იხილეთ მაგ., **ალბანეთში**: იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ორგანიზაციისა და ფუნქციონირების შესახებ კანონის იუსტიციის უმაღლესი საბჭოს ინსპექციის შესახებ კანონის 14-15; **ბულგარეთი**: სამართლებრივი სისტემების აქტის 54-ე მუხლი, უმაღლესი იუსტიციის საბჭოს ინსპექციის უფლებამოსილების შესახებ; **ხორვატია**: 1993 წლის 2 ივნისის კანონის 22-ე მუხლი სახელმწიფო იუსტიციის საბჭოს შესახებ, ბოლო ცვლილებებით 2005 წელს, სადაც დისციპლინური კომიტეტი, რომელიც შედგება საბჭოს პრეზიდენტის მიერ დანიშნული სახელმწიფო იუსტიციის საბჭოს სამი წევრისაგან, აწარმოებს სამართალწარმოებას; **საფრანგეთი**: [1994 წლის 5 თებერვლის მაგისტრატთა უმაღლესი საბჭოს შესახებ ორგანული კანონის](#) მე-18 მუხლი, 2019 წლის კონსოლიდირებული ვერსია; **ესპანეთი**: 1985 წლის 1 ივლისის [სასამართლო სისტემის შესახებ ორგანული კანონის 423-ე მუხლი](#), ბოლოს შესწორებული 2022 წელს; **საქართველოში**, სადაც კანონი ითვალისწინებს მოსამართლეთა უმაღლეს საბჭოში შექმნილი დამოუკიდებელი ინსპექტორის არსებობას საჩივრების შესასწავლად.

153 მაგალითად, **ბულგარეთში** პარლამენტის დეპუტატები ასახელებენ გენერალურ ინსპექტორს და ინსპექტორებს, გასაუბრების სხდომა ღიაა და მოიცავს ქონებრივი მდგომარეობის დეკლარაციას, პროფესიული კვალიფიკაციის მიმოხილვას და კეთილსინდისიერების შემოწმებას; პარლამენტი ირჩევს გენერალურ ინსპექტორს და თითოეულ

შექმნისა და დაკომპლექტების მსგავსი წესი და მათი შერჩევის/დანიშვნის წესი პირდაპირ გავლენას ახდენს მათ დამოუკიდებლობაზე.¹⁵⁴ ვენეციის კომისიამ ხაზი გაუსვა მოსამართლეთა წინააღმდეგ დისციპლინური სამართალწარმოების კონტექსტში გამომძიებლების შერჩევის პროცედურის გამჭვირვალობის უზრუნველყოფის წესებს, როგორც დისციპლინურ სამართალწარმოებაზე არასათანადო ან არალეგიტიმური ზეგავლენისგან დაცვის გარანტიას.¹⁵⁵ პროცედურების მრავალფეროვნება, რომლებიც სხვადასხვა იურისდიქციაში გვხვდება, შეესაბამება დისციპლინური ორგანოების ფორმატებს და სადაც სასამართლო ხელისუფლების ეროვნული საბჭოა ჩართული, მჭიდრო კავშირშია ამ უკანასკნელის შემადგენლობასა და დანიშვნის პროცესებთან. გამჭვირვალობისა და მოსაზრებების მრავალფეროვნების და წარმომადგენლობითობის გარანტიები მნიშვნელოვან როლს თამაშობს პოლიტიკური ზეწოლის რისკის შემცირებაში (გარეშე დამოუკიდებლობა) და შიდა წნეხის თავიდან აცილებაში, რამაც შეიძლება ხელი შეუწყოს სასამართლო კორპორატივიზმს.

9. სასამართლო სისტემის შესახებ კანონის მომზადებისა და მიღების პროცესთან დაკავშირებული რეკომენდაციები

76. ეუთოს წევრმა სახელმწიფოებმა აიღეს ვალდებულება, რომ უზრუნველყოფენ კანონმდებლობის „მიღებას საჯარო მოსმენის პროცედურის ბოლოს და რეგულაციები გამოქვეყნებას, რაც მათი გამოყენების წინაპირობა უნდა იყოს“ (1990 წლის კოპენჰაგენის დოკუმენტი, პუნქტი 5.8).¹⁵⁶ უფრო მეტიც, ძირითადი ვალდებულებებით განსაზღვრულია, რომ „კანონმდებლობა ჩამოყალიბდება და მიიღება ღია პროცესის შედეგად, რომელიც ასახავს ხალხის ნებას, პირდაპირ ან მათი არჩეული წარმომადგენლების მეშვეობით“ (1991 წლის მოსკოვის დოკუმენტი, პუნქტი 18.1).¹⁵⁷ ვენეციის კომისიის კანონის უზენაესობის საკონტროლო სიაში ასევე ხაზგასმულია, რომ საზოგადოებას

ინსპექტორს ცალ-ცალკე, ორი მესამედის უმრავლესობით (ბულგარეთის 2007 წლის სასამართლო სისტემის აქტის 64-ე მუხლი (ბოლოს შესწორებული 2018 წელს)); **ხორვატიაში**, სახელმწიფო იუსტიციის საბჭოს აქტის მე-12 მუხლი ადგენს, რომ დისციპლინურ პროცედურებს წარმართავს დისციპლინური კომიტეტი, რომელიც შედგება სასამართლო სისტემის საბჭოს სამი წევრისაგან, რომლებიც დანიშნულია საბჭოს თავმჯდომარის მიერ, გარდა იმ შემთხვევისა, როდესაც გადაწყდება, მთელმა საბჭომ ჩაატაროს პროცედურა; **ესპანეთში**, პრომოუტერი, რომელსაც ნიშნავს სასამართლოს გენერალური საბჭო პლენარული ხმების აბსოლუტური უმრავლესობით, მიიღებს მოსამართლეთა წინააღმდეგ შეტანილ საჩივრებს, გადაწყვეტს დისციპლინური სამართალწარმოების დაწყებას ან შეწყვეტას, შეაგროვებს ყველა ინფორმაციას და მტკიცებულება „ბრალდებული მოსამართლის“ დისციპლინური პასუხისმგებლობის შესახებ (ესპანეთის სასამართლო სისტემის შესახებ ორგანული კანონის 605-ე მუხლი); **სლოვენიაში** იუსტიციის საბჭო ნიშნავს დისციპლინურ პროკურორს და მათ მოადგილეს, რომლებიც უნდა იყვნენ უზენაესი სასამართლოს მოსამართლეები - და დისციპლინარული სასამართლოს ყველა წევრის ხმათა ორი მესამედის უმრავლესობით (იუსტიციის საბჭოს აქტი მუხლები 38-40 (რესპუბლიკის ოფიციალური გამომცემლობა, სლოვენია, No23/2017)); **ლიეტუვაში**, სასამართლო ეთიკისა და დისციპლინის კომისია პასუხისმგებელია გამომძიებზე, ხოლო ღირსების ავტონომიური სასამართლო წევრებს დისციპლინურ საკითხებს, შერეული შემადგენლობით და მათი დანიშვნების შესაბამის ღონისძიებები გამოხატავს დაბალანსებულ შემადგენლობას, რომელიც შედგება შვიდი წევრისაგან: კომისიის ორ წევრს ნიშნავს რესპუბლიკის პრეზიდენტი, ერთს ნიშნავს სეიმის სპიკერი, ოთხს - იუსტიციის საბჭო (იხილეთ 2019 წლის 25 იანვრის დებულება სასამართლო ეთიკისა და დისციპლინის კომისიის შესახებ).

154 იქვე. ODIHR, *მოსაზრება მოსამართლეთა წინააღმდეგ დისციპლინური სამართალწარმოების საერთაშორისო სტანდარტებისა და კარგი პრაქტიკის შესახებ* (2018), პუნქტი 19.

155 იხილეთ მაგ., ვენეციის კომისია, *Amicus Curiae Brief მოლდოვის საკონსტიტუციო სასამართლოსთვის პროცესული მოლოანობის ტესტირების შესახებ კანონის გარკვეული დებულებების შესახებ*, CDL-AD(2014)039-e, პუნქტი 22.

156 ხელმისაწვდომია <<http://www.osce.org/fr/odihr/elections/14304> <http://www.osce.org/fr/odihr/elections/14304>>.

157 ხელმისაწვდომია <<http://www.osce.org/fr/odihr/elections/14310> <http://www.osce.org/fr/odihr/elections/14310>>.

უნდა ჰქონდეს მნიშვნელოვანი შესაძლებლობა, რომ უზრუნველყოს მონაწილეობა და შეიტანოს წვლილი.¹⁵⁸

77. რაც შეეხება სასამართლო სისტემის ჩართულობას სამართლებრივ რეფორმაში, რომელიც გავლენას ახდენს მის მუშაობაზე, საერთაშორისო რეკომენდაციებში ხაზგასმით აღინიშნა „*მოსამართლეების მონაწილეობის მნიშვნელობა ეროვნულ სასამართლო პოლიტიკასთან დაკავშირებულ დებატებში*“ და საკანონმდებლო რეფორმაში მათ სტატუსსა და სასამართლო სისტემის ფუნქციონირებასთან დაკავშირებით.¹⁵⁹
78. სასამართლო სისტემასთან დაკავშირებული საკანონმდებლო ბაზაში მომავალი ცვლილებების მომზადება უნდა დაეკვემდებაროს ლეგიტიმურ, ღია და შინაარსობრივ კონსულტაციებს, განსაკუთრებით სასამართლო სისტემის ორგანოებთან, მოსამართლეთა ასოციაციასთან ან ანალოგიურ ორგანოებთან და ცალკეულ მოსამართლეებთან, აკადემიასთან, ადვოკატთა ასოციაციასთან. ასევე საზოგადოებასთან ან სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებთან. უფრო მეტიც, სასამართლოს დამოუკიდებლობასა და კანონის უზენაესობაზე კანონების მომავალი რეფორმის პოტენციური გავლენის გათვალისწინებით, აუცილებელია, რომ ასეთ რეფორმას წინ უძღოდეს სიღრმისეული კვლევა და ზემოქმედების შეფასება, რაც დასრულდება პრობლემის სათანადო ანალიზით, რომელიც დაფუძნებული იქნება მტკიცებულებებზე საუკეთესო და ეფექტური მარეგულირებელი მეთოდის გამოსავლენად.²¹⁹
79. ასევე მნიშვნელოვანია, რომ შესაბამისი დრო გამოიყოს ცვლილებების მომზადებისა და მიღებისთვის. აღნიშნულ კონტექსტში, მთავრობასაც და პარლამენტსაც უნდა ჰქონდეთ საკმარისი დრო, რათა განიხილონ და შეაფასონ ცვლილებების პროექტი, პროფესიონალურად გაითვალისწინონ კოლეგების და შესაბამისი კომიტეტის მოსაზრებები და განიხილონ სასამართლო დაინტერესებული მხარეების, სამოქალაქო საზოგადოების ორგანიზაციებისა და სხვა ექსპერტების მოსაზრებები. პრინციპში, ადეკვატური ვადები უნდა დაწესდეს პროექტის შემუშავებისათვის, ისევე როგორც კანონპროექტებისა და საკანონმდებლო პოლიტიკის სათანადო შემოწმებისთვის ადამიანის უფლებათა საერთაშორისო სტანდარტებთან თავსებადობისთვის, მათ შორის კანონშემოქმედებითი პროცესის ყველა ეტაპზე გენდერისა და მრავალფეროვნების ზემოქმედების შეფასების ჩათვლით. გარდა ამისა, პოტენციური არსებითი ცვლილებების გათვალისწინებით, საკმარისი *vacatio legis* უნდა იყოს უზრუნველყოფილი შემოთავაზებული რეფორმის განსახორციელებლად ადეკვატური დროის დასაშვებად.
80. გარდა ამისა, ODIHR-ს სურს ყურადღება გაამახვილოს თავის 2019 წლის რეკომენდაციებზე გენდერის, მრავალფეროვნებისა და სამართლიანობის

158 იხილეთ ვენეციის კომისია, კანონის უზენაესობის ჩამონათვალი, CDL-AD(2016)007, ნაწილი II.A.5.

159 იხილეთ 2010 CCJE Magna Carta of Judges, para 9, რომელშიც ნათქვამია, რომ „სასამართლო ხელისუფლება უნდა იყოს ჩართული ყველა გადაწყვეტილებაში, რომელიც გავლენას ახდენს სასამართლო ფუნქციების პრაქტიკაზე (სასამართლოების ორგანიზება, პროცედურები, სხვა კანონმდებლობა“; და ENCJ, 2011 წლის ვილინიუსის დეკლარაცია სასამართლო სისტემის გამოწვევებისა და შესაძლებლობების შესახებ არსებულ ეკონომიკურ კლიმატში, რეკომენდაცია 5, სადაც ნათქვამია, რომ „სასამართლო ორგანოები და მოსამართლეები უნდა ჩაერთონ აუცილებელ რეფორმებში“.

შესახებ,¹⁶⁰ რადგან ისინი შეიძლება სასარგებლო სახელმძღვანელოდ იქცეს სასამართლო რეფორმის პროცესში, რათა უზრუნველყოფილ იქნეს მართლმსაჯულების სისტემის ჩართულობა საქართველოში.

[ტექსტის დასასრული]

160 იხილეთ ODIHR, [გენდერი, მრავალფეროვნება და სამართლიანობა: მიმოხილვა და რეკომენდაციები](#) (2019).